

דין וחשבון של הדירקטוריון וההנהלה 31.03.2018

הדוח על הסיכונים ותיאור המאפיינים העיקריים של מכשירי הון פיקוחיים שהונפקו נכללים באתר האינטרנט של הבנק בכתובת: www.leumi.co.il < אודות < מידע כספי < גילוי לפי נדבך 3 של באזל ומידע נוסף על סיכונים ובאתר מגנ"א של רשות ניירות ערך: www.magna.isa.gov.il

בנק לאומי לישראל בע"מ וחברות מוחזקות שלו
תמצית דוח כספי ליום 31 במרס 2018
תוכן העניינים

עמוד

דין וחשבון של הדירקטוריון והנהלה

א. סקירה כללית, יעדים ואסטרטגיה

6	מידע כספי תמציתי ומדדי ביצוע עיקריים
8	מידע צופה פני עתיד בדוח הדירקטוריון והנהלה
8	שינויים עיקריים בתקופה החולפת

ב. הסבר וניתוח לתוצאות ולמצב העסקי

9	מגמות, תופעות, התפתחויות ושינויים מהותיים
11	שינויים מהותיים בסעיפים בדוחות הכספיים
12	התפתחויות מהותיות בהכנסות, בהוצאות וברוח כולל אחר
19	המבנה וההתפתחות של הנכסים, ההתחייבויות, ההון והלימות ההון
29	מגזרי פעילות
32	חברות מוחזקות עיקריות

ג. סקירת הסיכונים

34	החשיפה לסיכונים ודרכי ניהולם
34	סיכוני אשראי
56	סיכוני שוק
64	סיכון נזילות
64	סיכונים תפעוליים
64	סיכונים אחרים

ד. מדיניות ואומדנים חשובנאיים קריטיים, בקרות ונהלים

67	מדיניות חשובנאית ואומדנים בנושאים קריטיים
68	בקרות ונהלים לגבי הגילוי בדוח הכספי
69	דירקטוריון

צצהרה Certification

70

דוחות כספיים

---

73 דוח סקירת רואי החשבון המבקרים המשותפים

---

75 דוח רווח והפסד - מאוחד

---

76 דוח על הרווח הכולל - מאוחד

---

77 מאזן - מאוחד

---

78 דוח על השינויים בהון העצמי - מאוחד

---

80 דוח על תזרימי מזומנים - מאוחד

---

83 פירוט הביאורים לדוחות הכספיים - מאוחדים

ממשל תאגידי, פרטים נוספים ונספחים

א. ממשל תאגידי

---

188 שינויים בדירקטוריון

---

188 המבקרת הפנימית

ב. פרטים נוספים

---

188 השליטה בבנק

---

189 מינויים ופרישות ומבנה ארגוני

---

189 הסכמים מהותיים

---

190 חקיקה ורגולציה הנוגעת למערכת הבנקאית

---

194 דירוג אשראי

ג. נספחים

---

195 שיעורי הכנסה והוצאה

דין וחשבון של הדירקטוריון והנהלה

דוח הדירקטוריון נערך בהתאם להוראות הדיווח לציבור של המפקח על הבנקים. הכללים שישמשו בעריכת דוחות הביניים הינם עקביים לכללים ששימשו בעריכת הדוח השנתי ליום 31 בדצמבר 2017. יש לעיין בדוחות אלה ביחד עם [הדוח השנתי של 2017](#).

מידע כספי תמציתי ומדדי ביצוע עיקריים

להלן מדדי ביצוע עיקריים (ב-%)

	ליום 31 במרס		ליום 31 בדצמבר
	2017	2018	2017
מדדי ביצוע עיקריים:			
תשואה להון ^(א)	8.1	9.0	9.8
תשואה לנכסים ממוצעים ^{(ג)(ה)}	0.57	0.65	0.72
יחס הון עצמי רובד 1	11.02	11.11	11.43
יחס מינוף	6.85	6.89	6.94
יחס כסיו נזילות	131	122	122
יחס הכנסות ^(ב) לנכסים ממוצעים ^{(ג)(ה)}	2.94	2.81	3.07
יחס יעילות	64.9	64.0	63.1
יחס הכנסות ריבית, נטו לנכסים ממוצעים ^{(ג)(ה)}	1.73	1.80	1.84
יחס עמלות לנכסים ממוצעים ^{(ג)(ה)}	0.94	0.94	0.94
מדדי ביצוע נוספים:			
ההון הכולל לרכיבי סיכון ^(א)	14.81	14.32	14.99
הון (לא כולל זכויות שאינן מקנות שליטה) למאזן	7.4	7.4	7.4
שיעור הפרשה למס מהרווח לפני מיסים	38.5	26.4	35.2
הוצאות בגין הפסדי אשראי מתוך האשראי לציבור, נטו ^{(ג)(ד)}	0.15	0.19	0.06
מזה: הוצאות בגין הפרשה קבוצתית מתוך האשראי לציבור, נטו ^{(ג)(ד)}	0.18	0.27	0.17
הכנסות ריבית נטו, ליתרה ממוצעת של נכסים נושאי ריבית (NIM) ^(ג)	1.91	2.00	2.05
סך כל ההכנסות לסך כל הנכסים בניהול הקבוצה ^{(ב)(ג)(ד)}	0.97	0.86	0.95
סך כל ההוצאות התפעוליות והאחרות לסך כל הנכסים בניהול הקבוצה ^{(ג)(ד)}	0.63	0.55	0.60
מדדי איכות אשראי עיקריים:			
שיעורי יתרת הפרשה להפסדי אשראי בגין האשראי לציבור מיתרת האשראי לציבור ^(א)	1.47	1.42	1.38
שיעור אשראי לציבור פגום או בפיגור של 90 ימים או יותר מיתרת האשראי לציבור ^(א)	1.72	1.38	1.50
שיעור מחיקות חשבונאיות נטו מאשראי ממוצע לציבור ^(א)	(0.05)	(0.01)	(0.14)

(א) הון - בתוספת זכויות שאינן מקנות שליטה והתאמות שונות.

(ב) סך כל ההכנסות - הכנסות ריבית נטו והכנסות שאינן מריבית.

(ג) על בסיס שנתי.

(ד) כולל פעילות חוץ מאזנית.

(ה) הנכסים הממוצעים הינם סך הנכסים המאזניים המניבים והאחרים.

(ו) כולל יתרות שסווגו כנכסים והתחייבויות מוחזקים למכירה. למידע נוסף בנוגע לפעילות המוחזקת למכירה ראה פרק [שינויים עיקריים בתקופה](#)

[החולפת וביאור 16](#).

להלן נתונים עיקריים מדוח רווח והפסד:

לשנה שנסתיימה ביום 31 בדצמבר	לשלושה חודשים שהסתיימו ביום 31 במרס	2018	2017	2017
במיליוני ש"ח				
רווח נקי המיוחס לבעלי מניות התאגיד הבנקאי	730	622	3,172	
הכנסות ריבית, נטו	2,006	1,873	8,046	
הוצאות בגין הפסדי אשראי	130	101	172	
הכנסות שאינן מריבית	1,114	1,287	5,428	
מזה: עמלות	1,045	1,018	4,138	
סך כל הוצאות התפעוליות והאחרות	1,998	2,050	8,501	
מזה: משכורות והוצאות נלוות ^(א)	1,068	1,119	4,591	
רווח נקי למניה המיוחס לבעלי מניות התאגיד הבנקאי (כש"ח):	0.48	0.41	2.10	
רווח נקי בסיסי ומדולל	0.48	0.41	2.10	

(א) סווג מחדש עקב יישום למפרע של הוראות המפקח על הבנקים בנושא שיפור ההצגה של הוצאות בגין פנסיה והטבות אחרות לאחר סיום העסקה, ראה [ביאור 3.1.3](#).

להלן נתונים עיקריים מהמאזן ליום:

ליום 31 בדצמבר	ליום 31 במרס	2018	2017	2017
במיליוני ש"ח				
סך כל הנכסים	450,567	435,298	450,838	
מזה: מזומנים ופיקדונות בבנקים	73,376	68,275	82,067	
ניירות ערך	80,061	77,959	77,299	
אשראי לציבור, נטו ^(א)	271,458	264,754	267,952	
סך כל ההתחייבויות	416,617	402,677	417,285	
מזה: פיקדונות הציבור	362,026	341,663	362,478	
פיקדונות מבנקים	3,077	4,493	5,156	
אגרות חוב, שטרי התחייבות וכתבי התחייבות נדחים	15,603	22,689	15,577	
הון עצמי, המיוחס לבעלי מניות התאגיד הבנקאי	33,564	32,255	33,167	

(א) לרבות האשראי של לאומי קארד אשר החל מיום 31 במרס 2018 מסווג כנכס מוחזק למכירה. למידע נוסף בנוגע לפעילות המוחזקת למכירה ראה פרק [שינויים עיקריים בתקופה החולפת וכיאר 16](#).

מידע צופה פני עתיד בדוח הדירקטוריון וההנהלה

דוח הדירקטוריון וההנהלה כולל, בנוסף לנתונים המתייחסים לעבר, גם מידע והערכות המתייחסים לעתיד, המוגדרים בחוק ניירות ערך, התשכ"ח-1968 (להלן - החוק) כ"מידע צופה פני עתיד". מידע צופה פני עתיד מתייחס לאירוע או לעניין עתידיים שהתממשותם אינה ודאית ואינה בשליטתו של הבנק בלבד.

מידע צופה פני עתיד מנוסח בדרך כלל באמצעות מילים או ביטויים כגון "הבנק מאמין", "הבנק צופה", "הבנק מצפה", "הבנק מתכוון", "הבנק מתכנן", "הבנק מעריך", "מדיניות הבנק", "תכניות הבנק", "תחזית הבנק", "צפוי", "אסטרטגיה", "יעדים", "עלול להשיע" וביטויים נוספים המעידים על כך שמדובר בתחזית לעתיד ולא בעובדות עבר.

מידע צופה פני עתיד הנכלל בדוח הדירקטוריון וההנהלה ונסמך, בין השאר, על תחזיות לעתיד בנושאים שונים הקשורים להתפתחות הכלכלית בארץ ובעולם ובמיוחד לשוקי המטבע ושוקי ההון, לחקיקה, להוראות גורמי פיקוח, להתנהגות המתחרים, להתפתחויות טכנולוגיות ולנושאי כח אדם.

כתוצאה מאי היכולת לחזות בוודאות שאמנם תחזיות אלה תתממשנה ומכך שבפועל האירועים יכולים להיות שונים מאלו שנחזו, קוראי הדוח צריכים להתייחס בזהירות למידע המוגדר כ"צופה פני עתיד", שכן הסתמכות על מידע כאמור כרוכה בסיכונים ובאי ודאות והתוצאות הכספיות והעסקיות העתידיות של קבוצת לאומי עשויות להיות שונות באופן מהותי.

הבנק אינו מתחייב לפרסם עדכון למידע צופה פני עתיד הכלול בדוחות אלה. האמור אינו גורע מחובות הדיווח של הבנק על פי כל דין.

שינויים עיקריים בתקופה החולפת

לאומי קארד

בהתאם להוראות החוק להגברת התחרות ולצמצום הריכוזיות בשוק הבנקאות בישראל (תיקוני חקיקה), התשע"ז-2017, הבנק נדרש למכור את החזקותיו בחברה הבת, לאומי קארד בע"מ (להלן: "לאומי קארד"), בתוך המועד שנקבע בחוק. כחלק מהיערכות למימוש האמור, הבנק פועל במספר חלופות.

בשל כך, לאומי קארד מוצגת כקבוצת מימוש המוחזקת למכירה. יתרות מאזניות של לאומי קארד יוצגו במספר אחד במסגרת הנכסים וההתחייבויות. בדוח רווח והפסד אין שינוי באופן ההצגה.

להלן יתרות לאומי קארד לצורך הדוחות המאוחדים של קבוצת לאומי

31 בדצמבר		31 במרס	
2017		2018	
מבוקר		בלתי מבוקר	
		במיליוני ש"ח	
נכסים			
28	31	32	מזומנים ופיקדונות בבנקים
8,286	7,547	8,266	אשראי לציבור
(121)	(100)	(138)	הפרשה להפסדי אשראי
8,165	7,447	8,128	אשראי לציבור, נטו
6	3	7	השקעות בחברות כלולות
172	177	175	בניינים וציוד
129	134	171	נכסים אחרים
8,500	7,792	8,513	סך כל הנכסים
התחייבויות			
65	93	89	פיקדונות הציבור
6,404	6,307	6,381	התחייבויות אחרות
6,469	6,400	6,470	סך כל ההתחייבויות

למידע נוסף בנוגע לפעילות המוחזקת למכירה ראה פרק [חברות מוחזקות עיקריות. לאומי קארד וביאור 16](#).

מגמות, תופעות, התפתחויות ושינויים מהותיים התפתחויות עיקריות במשק¹

ברבעון הראשון של שנת 2018 צמח המשק הישראלי בקצב שנתי של כ-4.2% במנחים ריאליים, בהשוואה לרבעון האחרון אשתקד. כל רכיבי החשבונאות הלאומית המרכזיים התרחבו ברבעון הראשון כאשר לעלייה המשמעותית בייבוא כלי רכב ברבעון זה הייתה השפעה רבה על גידול הצריכה הפרטית וההשקעות בנכסים קבועים.

בהשוואה לרבעון הראשון של שנת 2017, צמח המשק הישראלי בקצב שנתי ריאלי של כ-4.0%.

המשק העולמי

בחודש אפריל 2018, עדכנה קרן המטבע הבינלאומית (IMF), את האומדנים להתפתחות הצמיחה בעולם בשנת 2017 ואת תחזיתה לשנת 2018. על פי התחזיות המעודכנות המשק העולמי צפוי להתרחב בשנת 2018 בכ-3.9%, במנחים ריאליים, עליה של 0.1% בהשוואה לקצב הצמיחה בשנת 2017. הצמיחה החזויה בארה"ב לשנת 2018 עודכנה כלפי מעלה (מ-2.7% ל-2.9%) בהשוואה לתחזית קודמת מחודש ינואר 2018, בפרט על רקע המדיניות התקציבית המרחיבה (כולל הורדת המיסים). באזור גוש האירו נרשם עדכון דומה (מ-2.2% ל-2.4%), על רקע נתונים חיוביים מהצפוי באשר לביקושים במדינות השונות.

תקציב המדינה ומימון

בשלושת החודשים הראשונים של 2018, הסתכם הגירעון בתקציב המדינה בכ-2.1 מיליארד ש"ח לעומת גירעון של כ-2.3 מיליארד ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד. בתקציב לשנת 2018 תוכנן גירעון שנתי בסך של כ-38.5 מיליארד ש"ח שהם כ-2.9% תוצר. הגירעון המצטבר ב-12 החודשים המסתיימים במרס 2018 הסתכם בכ-1.9% תוצר.

סחר חוץ ותנועות הון

הגירעון המסחרי של ישראל הסתכם ברבעון הראשון של 2018, בכ-5.2 מיליארד דולר, גידול ניכר בהשוואה לגירעון של כ-2.0 מיליארד דולר שהיה בתקופה המקבילה אשתקד. העלייה בגירעון המסחרי מקורה בעליה משמעותית בייבוא (בכל רכיביו: חומרי גלם, מוצרי השקעה ומוצרי צריכה) לעומת התרחבות מתונה יותר בייבוא.

בחודשים ינואר-מרס 2018, הסתכמו ההשקעות הישירות בישראל של תושבי חוץ, דרך המערכת הבנקאית, בכ-1.5 מיליארד דולר ואילו ההשקעות הפיננסיות של תושבי חוץ בישראל הסתכמו בכ-2.8 מיליארד דולר. לעומת זאת, היקף ההשקעות של תושבי ישראל בחו"ל (ההשקעות הישירות באמצעות הבנקים בישראל וההשקעות הפיננסיות) הסתכם בכ-4.1 מיליארד דולר, כך שהיקף ההשקעות הנכנסות לישראל היה גבוה במקצת מהיקף ההשקעות היוצאות ממט"ח.

שער החליפין ויתרות המט"ח

בשלושת החודשים הראשונים של 2018, פחת השקל ביחס לדולר בשיעור של כ-1.4% וביחס לאירו הוא פחת בשיעור של כ-4.2%.

יתרות מטבע החוץ בבנק ישראל עמדו בסוף חודש מרס 2018, על כ-116 מיליארד דולר, בהשוואה לכ-113 מיליארד דולר בסוף חודש דצמבר 2017.

במהלך הרבעון הראשון של השנה הסתכמו רכישות המט"ח על ידי בנק ישראל, במסגרת תכנית הרכישות לקיזוז השפעת הפקת הגז על שער החליפין, בכ-0.4 מיליארד דולר. בסך הכל, בנק ישראל רכש מט"ח בהיקף של כ-2.3 מיליארד דולר במהלך תקופת הדוח.

אינפלציה ומדיניות מוניטרית

מדד המחירים לצרכן (המדד "בגין") ירד ברבעון הראשון של שנת 2018 בכ-0.1% ואילו ב-12 החודשים האחרונים המסתיימים בחודש מרס 2018 הסתכמה עלייתו בכ-0.2%. שיעור זה מצוי מתחת לגבול התחתון של יעד יציבות המחירים של הממשלה, 1% עד 3%, ומשקף סביבת אינפלציה נמוכה מאד.

מדד המחירים לצרכן ("הידוע") ירד ב-0.3% ברבעון הראשון של השנה.

במהלך הרבעון הראשון של השנה, לא חל שינוי בריבית בנק ישראל והיא עומדת על 0.1%, רמה שנשמרה גם בהודעת הריבית אשר פורסמה בחודש אפריל 2018. הועדה המוניטרית ציינה כי בכוונתה להותיר את המדיניות המרחיבה על כנה, כל עוד הדבר יידרש כדי לבסס את סביבת האינפלציה בתוך תחום היעד.

¹ מקורות הנתונים: פרסומי הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, בנק ישראל, משרד האוצר, הבורסה לניירות ערך.

שוק ההון הישראלי

מדד המניות וניירות הערך הניתנים להמרה ירד בחודשים ינואר-מרס 2018, בכ-3.6%, בעיקר בהשפעת ירידות שערים בבורסות בעולם.

מחזור המסחר היומי הממוצע של המניות וניירות הערך הניתנים להמרה עלה ברבעון הראשון של השנה בשיעור של כ-13.6% בהשוואה לממוצע 2017 והסתכם בכ-1.6 מיליארד ש"ח.

שוק אגרות החוב הממשלתיות התאפיין בשלושת החודשים הראשונים של השנה, בעליות שערים קלות. מדד אגרות החוב הממשלתיות צמודות המדד עלה בשיעור של כ-0.3% ואילו מדד אגרות החוב הממשלתיות הלא-צמודות עלה בשיעור של כ-0.2% (מדד האגרות בריבית קבועה עלה בכ-0.2% ואילו במדד האגרות בריבית משתנה, "גילון", לא נרשם שינוי).

במדד אגרות החוב הלא-ממשלתיות (אג"ח חברות) צמודות המדד, נרשמו בחודשים ינואר-מרס 2018 ירידות שערים של כ-0.4%, זאת, לאחר עליות שערים של כ-6.2% בשנת 2017.

הנכסים הכספיים שבידי הציבור

שווי תיק הנכסים הכספיים שבידי הציבור הסתכם בסוף חודש מרס 2018, בכ-3,639 מיליארד ש"ח, עליה של כ-0.7% בהשוואה לחודש דצמבר 2017. משקל המניות (בארץ ובחו"ל) בתיק הנכסים הכספיים של הציבור הישראלי הגיע בסוף חודש מרס 2018 לכ-22.5%, בהשוואה לכ-22.7% בסוף חודש דצמבר 2017.

שינויים מהותיים בסעיפים בדוחות הכספיים

הרווח הנקי המיוחס לבעלי המניות (להלן - "הרווח הנקי") ברבעון הראשון של שנת 2018 (להלן - "התקופה המדווחת") הסתכם לסך של כ-730 מיליון ש"ח בהשוואה לסך של כ-622 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד.

התשואה להון בתקופה המדווחת עמדה על שיעור של כ-9.0% בהשוואה לכ-8.1% ברבעון הראשון אשתקד.

יצוין כי התוצאות והתשואה להון לרבעון הראשון של השנה הושפעו לרעה הן מהמדד השליילי לרבעון בשיעור של 0.3% (לפירוט ראה סעיף הכנסות ריבית נטו) והן מהפיחות בשער החליפין. השפעות אלו קוזזו על ידי שיעור מס אפקטיבי נמוך יותר לתקופה כמפורט להלן. הרבעון המקביל אשתקד הושפע גם הוא ממדד שליילי בשיעור של 0.2%, שקוזז על ידי ייסוף בשער החליפין.

יודגש כי לשינויים בשערי החליפין אין השפעה מהותית על הרווח הכולל, אולם לעיתים יש להם השפעות מנוגדות על הרווח הנקי והרווח הכולל האחר.

יחס הון עצמי רובד 1 לרכיבי סיכון עמד ליום 31 במרס 2018 על שיעור של 11.11% בהשוואה לשיעור של 11.02% ליום 31 במרס 2017. לפרטים נוספים ראה [כיאור 9](#).

ביום 23 במאי 2018 אישר דירקטוריון הבנק חלוקת דיבידנד בגובה של 40% מהרווח הנקי של הרבעון הראשון של שנת 2018. סכום הדיבידנד שאושר לרבעון הסתכם לסך של כ-292 מיליון ש"ח.

הכנסות הריבית נטו בשלושת החודשים הראשונים של השנה עלו בכ-133 מיליון ש"ח, גידול בשיעור של כ-7.1% בהשוואה לתקופה המקבילה אשתקד. הגידול בהכנסות הריבית נטו נובע מעליה בפערי הריבית, מגידול ביתרה הממוצעת של אשראי לציבור ופיקדונות בבנקים ומפירעון איגרות חוב ושטרי הון.

ההוצאות בגין הפסדי אשראי לשלושת החודשים הראשונים של השנה משקפות שיעור הוצאה של כ-0.19% מהאשראי לציבור נטו לעומת שיעור הוצאה של כ-0.15% בתקופה המקבילה אשתקד. הגידול בהשוואה לאשתקד נובע בעיקר מסיווג מחדש של חובות שאורגנו מחדש בתחום האשראי הצרכני.

הכנסות מימון שאינן מריבית בשלושת החודשים הראשונים של השנה הסתכמו לסך של כ-51 מיליון ש"ח בהשוואה לסך 255 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד. עיקר הירידה מקורה בהשפעת מכשירים נגזרים והפרשי שער.

העמלות התפעוליות עלו בשלושת החודשים הראשונים של השנה בכ-27 מיליון ש"ח בהשוואה לתקופה המקבילה אשתקד, בעיקר לאור גידול במחזורי הפעילות בכרטיסי אשראי.

ההוצאות התפעוליות ירדו בשלושת החודשים הראשונים של השנה בכ-52 מיליון ש"ח בהשוואה לתקופה המקבילה אשתקד, קיטון בשיעור של כ-2.5%. עיקר הירידה מקורה בירידה בהוצאות השכר בסך של כ-51 מיליון ש"ח. בנטרול הוצאות שאינן במהלך העסקים הרגיל הקשורות לשכר, ההוצאות התפעוליות ירדו בשיעור של כ-0.5%. יצוין כי הירידה בהוצאות השכר בבנק ברבעון הראשון של שנת 2018 קוזזה באופן חלקי על ידי עליה בהוצאות השכר בחברות בנות, בעיקר בחברת בת בחו"ל על רקע הגידול בפעילות.

הוצאות המס הסתכמו לסך של כ-262 מיליון ש"ח בהשוואה לסך של כ-388 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד. הקיטון בהוצאות המס בין התקופות נובע בעיקר מירידת שיעור המס הסטטוטורי בין התקופות, מרישום הכנסות מיסים בגין שנים קודמות, מהכרה במגן מס בגין מכירת מניות בחברה בת ומהפרשי שער חיוביים בגין השקעות בחו"ל, אשר אינם מהווים חלק מבסיס ההכנסה למס, לעומת הפרשי שער שליליים בתקופה המקבילה אשתקד.

הרווח הבסיסי הנקי למניה המיוחס לבעלי המניות בתקופה המדווחת הסתכם לכ-0.48 ש"ח לעומת 0.41 ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד.

יצוין כי החל מרבעון זה מסוגלת ההשקעה בלאומי קארד כנכס המוחזק למכירה. אי לכך יתרות הנכסים וההתחייבויות של לאומי קארד החל מהמאזן ליום 31 במרס 2018 סווגו בנפרד, ללא סיווג של מספרי השוואה.

למידע נוסף בנוגע לפעילות המוחזקת למכירה ראה פרק [שינויים עיקריים בתקופה החולפת וכיאור 16](#)

התפתחויות מהותיות בהכנסות, בהוצאות וברווח כולל אחר

להלן השינוי ברווח הנקי ברבעון הראשון של 2018 לעומת התקופה המקבילה אשתקד:

		לשלושה חודשים שהסתיימו ביום 31 במרס		
השינוי		2017	2018	
באחוזים	במיליוני ש"ח		במיליוני ש"ח	
7.1	133	1,873	2,006	הכנסות ריבית, נטו
28.7	29	101	130	הוצאות בגין הפסדי אשראי
(13.4)	(173)	1,287	1,114	הכנסות שאינן מריבית
(2.5)	(52)	2,050	1,998	הוצאות תפעוליות ואחרות
(1.7)	(17)	1,009	992	רווח לפני מיסים
(32.5)	(126)	388	262	הפרשה למס
17.6	109	621	730	רווח לאחר מס
-	-	10	10	חלק הבנק ברווחי חברות כלולות
11.1	(1)	(9)	(10)	רווח נקי המיוחס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה
17.4	108	622	730	רווח נקי המיוחס לבעלי מניות הבנק
		8.1	9.0	תשואה להון (באחוזים)
		0.41	0.48	רווח בסיסי למניה (ש"ח)

להלן התפתחות הרווח הנקי לפי רבעונים:

		2017		2018		
רבעון ראשון	רבעון שני	רבעון שלישי	רבעון רביעי	רבעון ראשון	רבעון ראשון	
במיליוני ש"ח						
1,873	2,165	1,918	2,090	2,006		הכנסות ריבית, נטו
101	42	3	26	130		הוצאות בגין הפסדי אשראי
1,287	1,220	1,306	1,615	1,114		הכנסות שאינן מריבית
2,050	2,020	2,076	2,355	1,998		הוצאות תפעוליות ואחרות
1,009	1,323	1,145	1,324	992		רווח לפני מיסים
388	456	376	472	262		הפרשה למס
621	867	769	852	730		רווח לאחר מס
10	15	60	7	10		חלק הבנק ברווחי חברות כלולות
(9)	(6)	(9)	(5)	(10)		רווח נקי המיוחס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה
622	876	820	854	730		רווח נקי המיוחס לבעלי מניות הבנק
8.1	11.3	10.3	10.8	9.0		תשואה להון (באחוזים)
0.41	0.58	0.54	0.57	0.48		רווח בסיסי למניה (ש"ח)

הכנסות ריבית, נטו

הכנסות הריבית, נטו של קבוצת לאומי הסתכמו בשלושת החודשים הראשונים של השנה ב-2,006 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-1,873 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד, גידול בשיעור של 7.1%.

הגידול בהכנסות הריבית, נטו נובע מעליה בפערי הריבית, מגידול ביתרה הממוצעת של אשראי לציבור ופיקדונות בבנקים ומפירעון איגרות חוב ושטרי הון.

יצוין כי התוצאות ברבעון הראשון של השנה הושפעו לרעה מהמדד בסך של כ-74 מיליון ש"ח (ברבעון המקביל אשתקד השפעה שלילית של כ-53 מיליון ש"ח).

היחס של הכנסות ריבית, נטו לבין היתרה הממוצעת של נכסים נושאי ריבית (התשוואה נטו על נכסים נושאי ריבית) בשלושה החודשים הראשונים של השנה הינו 2.00% לעומת 1.91% בתקופה המקבילה אשתקד.

פער הריבית הכולל בתקופה המדווחת הינו 1.84% לעומת פער של 1.74% בתקופה המקבילה אשתקד.

להלן נתונים על פערי הריבית בחלוקה למגזרים:

במגזר המדדי פער הריבית בתקופה המדווחת עמד על שיעור של 0.37% לעומת 0.33% בתקופה המקבילה אשתקד. במגזר המט"ח פער הריבית 0.82% לעומת 1.11% בתקופה המקבילה אשתקד. במגזר השקלי הלא צמוד פער הריבית 2.15% לעומת 2.06% בתקופה המקבילה אשתקד.

למידע נוסף בנוגע להכנסות והוצאות ריבית ראה נספח 1 - [שיעורי הכנסות והוצאות וניתוח השינויים בהכנסות והוצאות ריבית](#).

הוצאות בגין הפסדי אשראי

		לשלושה חודשים שהסתיימו ביום 31 במרס		
		2017	2018	
באחוזים	במיליוני ש"ח			במיליוני ש"ח
-	(34)	(18)	(52)	הכנסה פרטנית בגין הפסדי אשראי
52.9	63	119	182	הוצאה קבוצתית בגין הפסדי אשראי
28.7	29	101	130	סך כל ההוצאה בגין הפסדי אשראי
יחסים באחוזים:				
		(0.03)	(0.08)	שיעור ההכנסה הפרטנית בגין הפסדי אשראי מסך האשראי לציבור, נטו ^(א)
		0.18	0.27	שיעור ההוצאה הקבוצתית בגין הפסדי אשראי מסך האשראי לציבור, נטו ^(א)
		0.15	0.19	שיעור ההוצאה הכולל בגין הפסדי אשראי מסך האשראי לציבור, נטו ^(א)

		2017		2018	
		רבעון ראשון	רבעון שני	רבעון שלישי	רבעון רביעי
		במיליוני ש"ח			
(18)	(53)	(130)	(84)	(52)	הכנסה פרטנית בגין הפסדי אשראי
119	95	133	110	182	הוצאה קבוצתית בגין הפסדי אשראי
101	42	3	26	130	סך כל ההוצאה בגין הפסדי אשראי
יחסים באחוזים:					
(0.03)	(0.08)	(0.20)	(0.13)	(0.08)	שיעור ההכנסה הפרטנית בגין הפסדי אשראי מסך האשראי לציבור, נטו ^(א)
0.18	0.14	0.20	0.16	0.27	שיעור ההוצאה הקבוצתית בגין הפסדי אשראי מסך האשראי לציבור, נטו ^(א)
0.15	0.06	-	0.03	0.19	שיעור ההוצאה הכולל בגין הפסדי אשראי מסך האשראי לציבור, נטו ^(א)

(א) כולל יתרות שסווגו כנכסים מוחזקים למכירה. למידע נוסף בנוגע לפעילות המוחזקת למכירה ראה פרק [שינויים עיקריים בתקופה החולפת וביאור 16](#).

למידע נוסף בנוגע להוצאות הפסדי אשראי ראה [ביאור 6 וביאור 13](#).

הכנסות שאינן מריבית

		לשלושה חודשים שהסתיימו ביום 31 במרס		
		2017	2018	
השינוי		במיליוני ש"ח		
באחוזים	במיליוני ש"ח			
		255	51	הכנסות מימון שאינן מריבית
2.7	27	1,018	1,045	עמלות
28.6	4	14	18	הכנסות אחרות
(13.4)	(173)	1,287	1,114	סך הכל

		2017		2018			
		רבעון ראשון	רבעון שני	רבעון שלישי	רבעון רביעי		
		במיליוני ש"ח					
		255	197	222	245	51	הכנסות מימון שאינן מריבית
		1,018	1,007	1,043	1,070	1,045	עמלות
		14	16	41	300	18	הכנסות אחרות
		1,287	1,220	1,306	1,615	1,114	סך הכל

משקל ההכנסות שאינן מריבית מסך כל ההכנסות (קרי, הכנסות מריבית, נטו והכנסות שאינן מריבית) בשלושת החודשים הראשונים של השנה עמד על שיעור של 35.7% לעומת 40.7% בתקופה המקבילה אשתקד ו-40.3% בכל שנת 2017.

להלן פירוט הכנסות מימון שאינן מריבית:

		לשלושה חודשים שהסתיימו ביום 31 במרס		
		2017	2018	
השינוי		במיליוני ש"ח		
באחוזים	במיליוני ש"ח			
-	(433)	390	(43)	הכנסות (הוצאות) בגין מכשירים נגזרים והפרשי שער, נטו
+	20	5	25	רווחים ממכירת אג"ח זמינות למכירה, נטו
-	(47)	46	(1)	רווחים (הפסדים) מהשקעות במניות כולל דיבידנדים
+	256	(186)	70	רווחים (הפסדים) שמומשו ושטרם מומשו מהתאמות לשווי הוגן של אג"ח ומניות למסחר, נטו ^(א)
(80.0)	(204)	255	51	סך הכל

(א) רווחים (הפסדים) שמומשו ושטרם מומשו מהתאמות לשווי הוגן של אג"ח ומניות למסחר, נטו כוללים גם השפעת הפרשי שער.

		2017		2018	
רבעון ראשון	רבעון שני	רבעון שלישי	רבעון רביעי	רבעון ראשון	רבעון ראשון
במיליוני ש"ח					
390	121	4	264	(43)	הכנסות (הוצאות) נטו בגין מכשירים נגזרים והפרשי שער, נטו
5	30	47	33	25	רווחים ממכירת אג"ח זמינות למכירה, נטו
46	42	15	(42)	(1)	רווחים (הפסדים) מהשקעות במניות כולל דיבידנדים
-	-	9	-	-	רווחים נטו בגין הלוואות שנמכרו
(186)	4	147	(10)	70	רווחים (הפסדים) שמומשו ושטרם מומשו מהתאמות לשווי הוגן של אג"ח ומניות למסחר, נטו ^(א)
255	197	222	245	51	סך הכל

(א) רווחים (הפסדים) שמומשו ושטרם מומשו מהתאמות לשווי הוגן של אג"ח ומניות למסחר, נטו כוללים גם השפעת הפרשי שער.

להלן פירוט העמלות:

		לשלושה חודשים שהסתיימו ביום 31 במרס			
		2017	2018		
באחוזים	השינוי במיליוני ש"ח	במיליוני ש"ח			
0.6	1	178	179	ניהול חשבון	
(0.6)	(1)	169	168	פעילות בניירות ערך ובמכשירים נגזרים מסוימים	
5.1	13	255	268	כרטיסי אשראי	
(6.1)	(3)	49	46	טיפול באשראי	
9.6	7	73	80	עמלות הפצת מוצרים פיננסיים	
11.9	10	84	94	הפרשי המרה	
(3.0)	(4)	135	131	עמלות מעסקי מימון	
5.3	4	75	79	עמלות אחרות	
2.7	27	1,018	1,045	סך כל העמלות	

הגידול בעמלות בשלושת החודשים הראשונים של שנת 2018 בשיעור של כ-2.7% בהשוואה לתקופה המקבילה אשתקד, נובע בעיקר מגידול במחזורי הפעילות בכרטיסי אשראי.

		2017		2018	
רבעון ראשון	רבעון שני	רבעון שלישי	רבעון רביעי	רבעון ראשון	רבעון ראשון
במיליוני ש"ח					
178	171	170	182	179	ניהול חשבון
169	163	170	173	168	פעילות בניירות ערך ובמכשירים נגזרים מסוימים
255	265	277	278	268	כרטיסי אשראי
49	42	44	48	46	טיפול באשראי
73	74	78	82	80	עמלות הפצת מוצרים פיננסיים
84	77	83	94	94	הפרשי המרה
135	133	140	133	131	עמלות מעסקי מימון
75	82	81	80	79	עמלות אחרות
1,018	1,007	1,043	1,070	1,045	סך כל העמלות

להלן פירוט ההכנסות האחרות:

לשלושה חודשים שהסתיימו ביום 31 במרס				
		2017	2018	
השינוי		במיליוני ש"ח		
באחוזים	במיליוני ש"ח			
		7	3	רווחים מיעודה לפיצויים
(57.1)	(4)	7	15	הכנסות אחרות כולל מכירת בניינים וציוד
	8	7	18	סך הכל
+		14		
28.6	4			

במיליוני ש"ח				
		2017	2018	
רבעון ראשון	רבעון שני	רבעון שלישי	רבעון רביעי	רבעון ראשון
7	12	11	11	3
7	4	30	289	15
14	16	41	300	18

הוצאות תפעוליות ואחרות

לשלושה חודשים שהסתיימו ביום 31 במרס				
		2017	2018	
השינוי		במיליוני ש"ח		
באחוזים	במיליוני ש"ח			
(4.6)	(51)	1,119	1,068	משכורות והוצאות נלוות ^(א)
(12.6)	(23)	183	160	פחת והפחתות
(0.4)	(1)	252	251	הוצאות אחזקת בניינים וציוד
4.6	23	496	519	הוצאות אחרות ^(א)
(2.5)	(52)	2,050	1,998	סך כל ההוצאות התפעוליות והאחרות

במיליוני ש"ח				
		2017	2018	
רבעון ראשון	רבעון שני	רבעון שלישי	רבעון רביעי	רבעון ראשון
1,119	1,117	1,096	1,259	1,068
183	159	155	149	160
252	239	251	273	251
496	505	574	674	519
2,050	2,020	2,076	2,355	1,998

(א) סוג מחדש עקב יישום למפרע של הוראות המפקח על הבנקים בנושא שיפור ההצגה של הוצאות בגין פנסיה והטבות אחרות לאחר סיום העסקה, ראה [ביאור 3.2.1](#)

ההוצאות התפעוליות מהוות 64.0% מסך כל ההכנסות לעומת 64.9% בתקופה המקבילה אשתקד ו-63.1% בכל שנת 2017. סך כל ההוצאות התפעוליות והאחרות (במונחים שנתיים) מהווה 1.79% מסך כל המאזן, לעומת 1.90% בתקופה המקבילה אשתקד ולעומת 1.89% בכל שנת 2017.

הוצאות שכר

		לשלושה חודשים שהסתיימו ביום 31 במרס	
		2017	2018
		במיליוני ש"ח	
	במיליוני ש"ח	השינוי	במיליוני ש"ח
שכר ונלוות		1,001	983
הוצאות פנסיה, פיצויים ופרישה ^(א)		75	85
סך כל הוצאות שכר שוטפות		1,076	1,068
מענקים והוצאות שאינם במהלך העסקים הרגיל		43	-
סך הכל הוצאות שכר		1,119	1,068
באחוזים		(18)	(1.8)
		10	13.3
		(8)	(0.7)
		(43)	-
		(51)	(4.6)

(א) סווג מחדש עקב יישום למפרע של הוראות המפקח על הבנקים בנושא שיפור ההצגה של הוצאות בגין פנסיה והטבות אחרות לאחר סיום העסקה, ראה [ביאור 3.2.1](#), סך ההשפעה לרבעון ראשון 2017 הינה 172 מיליון ש"ח.

סך כל הוצאות השכר השוטפות ירדו בכ-8 מיליון ש"ח, המשקפים ירידה בשיעור של כ-0.7%.

		2017		2018	
		רבעון רביעי	רבעון שלישי	רבעון שני	רבעון ראשון
		במיליוני ש"ח			
שכר ונלוות		1,145	1,012	1,033	1,001
הוצאות פנסיה, פיצויים ופרישה ^(א)		81	84	84	75
סך כל הוצאות שכר שוטפות		1,226	1,096	1,117	1,076
מענקים שאינם במהלך העסקים הרגיל		33	-	-	43
סך הכל הוצאות שכר		1,259	1,096	1,117	1,119

(א) סווג מחדש עקב יישום למפרע של הוראות המפקח על הבנקים בנושא שיפור ההצגה של הוצאות בגין פנסיה והטבות אחרות לאחר סיום העסקה, ראה [ביאור 3.2.1](#), סך ההשפעה לרבעון ראשון 2017 הינה 172 מיליון ש"ח, לרבעון שני 2017 - 159 מיליון ש"ח, לרבעון שלישי 2017 - 168 מיליון ש"ח ולרבעון רביעי 2017 - 182 מיליון ש"ח.

הוצאות תפעוליות ואחרות (למעט שכר)

ההוצאות התפעוליות והאחרות למעט שכר הסתכמו בתקופה המדווחת בסך של 930 מיליון ש"ח לעומת 931 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד, קיטון בשיעור של 0.1%.

הוצאות מס

ההפרשה למס על הרווח של קבוצת לאומי הסתכמה בתקופה המדווחת ב-262 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-388 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד. שיעור ההפרשה למס בתקופה המדווחת הינו כ-26.4% מהרווח לפני מס לעומת כ-38.5% בתקופה המקבילה אשתקד, קיטון של כ-12.1 נקודות האחוז. הקיטון בשיעור המס בין התקופות נובע בעיקר מירידת שיעור המס הסטטוטורי בין התקופות, מרישום הכנסות מיסים בגין שנים קודמות, מהכרה במגן מס בגין מכירת מניות בחברה בת ומהפרשי שער חיוביים בגין השקעות בחו"ל, אשר אינם מהווים חלק מבסיס ההכנסה למס, לעומת הפרשי שער שליליים בתקופה המקבילה אשתקד.

להלן תמצית דוח על הרווח הכולל:

רווח (הפסד) כולל אחר לפני ייחוס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה							
הפסד כולל אחר המיוחס לבעלי מניות הבנק	הפסד כולל אחר המיוחס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה	סך הכל	התאמות בגין הטבות לעובדים ⁽¹⁾	המאזני המטופלות לפי שיטת השווי המאזני	התאמות מתרגום נטו לאחר השפעת גידורים ⁽²⁾	התאמות בגין ניירות ערך זמינים למכירה לפי שווי הוגן	התאמות מתרגום נטו לאחר השפעת גידורים ⁽²⁾
(2,312)	(4)	(2,316)	(2,169)	18	(79)	(86)	2016
286	-	286	332	(8)	(49)	11	שיוני נטו במהלך התקופה
(2,026)	(4)	(2,030)	(1,837)	10	(128)	(75)	2017
(3,051)	(4)	(3,055)	(2,950)	15	(195)	75	2017
28	-	28	150	(2)	17	(137)	שיוני נטו במהלך התקופה
(3,023)	(4)	(3,027)	(2,800)	13	(178)	(62)	2018

רווח (הפסד) כולל אחר לפני ייחוס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה							
הפסד כולל אחר המיוחס לבעלי מניות הבנק	הפסד כולל אחר המיוחס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה	סך הכל	התאמות בגין הטבות לעובדים ⁽¹⁾	המאזני המטופלות לפי שיטת השווי המאזני	התאמות מתרגום נטו לאחר השפעת גידורים ⁽²⁾	התאמות בגין ניירות ערך זמינים למכירה לפי שווי הוגן	התאמות מתרגום נטו לאחר השפעת גידורים ⁽²⁾
(2,312)	(4)	(2,316)	(2,169)	18	(79)	(86)	2016
(739)	-	(739)	(781)	(3)	(116)	161	שיוני נטו במהלך השנה
(3,051)	(4)	(3,055)	(2,950)	15	(195)	75	2017

- (א) התאמות מתרגום דוחות כספיים של פעילויות חוץ שמתבע הפעילות שלהן שונה ממתבע הפעילות של התאגיד הבנקאי.
 (ב) רווחים (הפסדים) נטו בגין גידור השקעה נטו במטבע חוץ.
 (ג) ההתאמות בגין הטבות לעובדים בשנת 2017 כוללות את עלות תכנית הפרישה מרצון שפורסמה בחודש יולי 2017.

המבנה וההתפתחות של הנכסים, ההתחייבויות, ההון והלימות ההון

המאזן של קבוצת לאומי הסתכם ב-31 במרס 2018 ב-450.6 מיליארד ש"ח בהשוואה ל-450.8 מיליארד ש"ח בסוף 2017 - קיטון של 0.1%, ובהשוואה למרס 2017 גידול של 3.5%.

ערך הנכסים הנקובים במטבע חוץ והצמודים למטבע חוץ מסך מאזן הקבוצה הינו כ-92.1 מיליארד ש"ח, כ-20.5% מסך הנכסים. ברבעון הראשון של 2018 פחת השקל ביחס לדולר של ארה"ב ב-1.4% ופחת ביחס לאירו ב-4.2%. השינוי בשערי החליפין של השקל מול כלל מטבעות החוץ תרם לעלייה בשיעור של כ-0.4% בסך כל המאזן של הקבוצה, כך שבנטרול השפעת פיחות השקל סך המאזן קטן לכ-448.8 מיליארד ש"ח.

סך כל הנכסים בניהול הקבוצה - סך כל המאזן וכן תיקי ניירות ערך של הלקוחות וקופות גמל וקרנות השתלמות לגביהם ניתנים שירותי ניהול תפעולי וניהול פיקדון, מסתכמים בכ-1,457 מיליארד ש"ח, בהשוואה לסך של כ-1,425 מיליארד ש"ח בסוף 2017 (כ-415 מיליארד דולר וכ-411 מיליארד דולר בהתאמה).

1. להלן ההתפתחות בסעיפי המאזן העיקריים:

	31 במרס		השינוי	
	2018	2017	מדצמבר 2017	ממרס 2017
	במיליוני ש"ח			
סך כל המאזן	450,567	450,838	(0.1)	3.5
מזומנים ופיקדונות בבנקים	73,376	82,067	(10.6)	7.5
ניירות ערך	80,061	77,299	3.6	2.7
אשראי לציבור, נטו ^(א)	271,458	267,952	1.3	2.5
בניינים וציוד	2,762	2,986	(7.5)	(8.4)
פיקדונות הציבור	362,026	362,478	(0.1)	6.0
פיקדונות מבנקים	3,077	5,156	(40.3)	(31.5)
אגרות חוב, שטרי התחייבות וכתבי התחייבות נדחים	15,603	15,577	0.2	(31.2)
הון המיוחס לבעלי המניות הבנק	33,564	33,167	1.2	4.1

(א) לרבות האשראי של לאומי קארד אשר החל מיום 31 במרס 2018 מסווג כנכס מוחזק למכירה. למידע נוסף בנוגע לפעילות המוחזקת למכירה ראה פרק [שינויים עיקריים בתקופה החולפת וביאור 16](#).

2. להלן התפתחות בסעיפים חוץ מאזניים עיקריים:

	31 במרס		השינוי	
	2018	2017	מדצמבר 2017	ממרס 2017
	במיליוני ש"ח			
אשראי תעודות, נטו	1,590	1,202	32.3	16.2
ערבויות להבטחת אשראי, נטו	5,436	5,400	0.7	0.1
ערבויות לרוכשי דירות, נטו	19,246	19,297	(0.3)	(2.0)
ערבויות והתחייבויות אחרות, נטו	15,344	15,702	(2.3)	3.9
מכשירים נגזרים ^(א)	754,974	635,790	18.7	19.9
אופציות מכל הסוגים	124,472	155,751	(20.1)	(3.9)

(א) כולל עסקאות "פורוורד", חוזי החלפות פיננסיות, swaps, futures ונגזרי אשראי. למידע נוסף ראה [ביאור 11](#).

3. להלן התפתחות ביתרות הנכסים הכספיים החוץ מאזניים של הלקוחות בקבוצת לאומי:

	31 בדצמבר		31 במרס	
	השני	2017	2018	
	במיליוני ש"ח			במיליוני ש"ח
תיקי ניירות ערך ^(א)	2.3	15,965	692,085	708,050
נכסים בגינם ניתנים שירותי תפעול: ^{(א)(ב)(ג)}				
קרנות נאמנות	0.5	248	51,425	51,673
קופות גמל ופנסיה	11.1	13,208	118,564	131,772
קרנות השתלמות	2.3	2,576	112,356	114,932

- (א) לרבות שינוי בשווי השוק של ניירות ערך ושווי הניירות שבמשמרת (custody) של קרנות נאמנות וקופות גמל, לגביהם ניתנים שירותי ניהול תפעולי ומשמורת.
 (ב) הקבוצה בארץ אינה מנהלת קרנות נאמנות, קופות גמל וקרנות השתלמות.
 (ג) נכסי לקוחות לגביהם מעניקה הקבוצה שרותי ניהול תפעולי, כולל יתרות הקופות של לקוחות מיעצים בלאומי.

האשראי לציבור, נטו

האשראי לציבור נטו בקבוצת לאומי, לרבות יתרת אשראי של לאומי קארד, אשר החל מיום 31 במרס 2018 מסווג כנכס מוחזק למכירה, הסתכם ב-31 במרס 2018 לסך של כ-271.5 מיליארד ש"ח לעומת 268.0 מיליארד ש"ח בסוף 2017, גידול בשיעור של 1.3% בהשוואה ליום 31 בדצמבר 2017.

יצוין כי השינוי בשערי החליפין של השקל מול כלל מטבעות החוץ תרם לעלייה בשיעור של 0.3% בסך האשראי לציבור לרבות יתרת אשראי של לאומי קארד המסווג כנכס מוחזק למכירה.

בנוסף לאשראי לציבור משקיעה הקבוצה בניירות ערך של חברות המסתכמים ב-31 במרס 2018 ב-13,779 מיליון ש"ח בהשוואה ל-13,241 מיליון ש"ח בסוף 2017, והמגלמים גם כן סיכוני אשראי.

האשראי לציבור בשקלים לא צמודים מהווה ליום 31 במרס 2018 כ-70.5% מסך האשראי, כאשר ליום 31 בדצמבר 2017 הוא היווה 70.0% מסך האשראי. כנגד העלייה במשקל האשראי הלא צמוד, חלה ירידה בעיקר באשראי צמוד מדד שהיווה ליום 31 במרס 2018 15.2% מסך האשראי, בהשוואה לכ-15.6% ביום 31 בדצמבר 2017.

להלן התפתחות האשראי לציבור, לאחר הפרשה להפסדי אשראי לפי ענפי משק עיקריים:

	31 בדצמבר		31 במרס	
	השני	2017	2018	
שינוי ללא השפעת הפרשי שער	באחוזים			במיליוני ש"ח
אנשים פרטיים - הלוואות לדיור	0.3	220	77,506	77,726
אנשים פרטיים - אחר	(4.4)	(1,711)	38,160	36,449
בינוי ונדל"ן	3.2	1,902	52,513	54,415
מסחרי	5.5	1,602	26,775	28,377
תעשייה	(0.5)	53	19,098	19,151
אחר	0.2	1,440	53,900	55,340
סך הכל	1.0	3,506	267,952	271,458
בניכוי יתרות שסווגו כנכסים מוחזקים למכירה ^(א)			-	8,128
סך הכל			267,952	263,330

(א) למידע בנוגע לפעילות המוחזקת למכירה ראה פרק [שינויים עיקריים בתקופה החולפת וביאור 16](#).

למידע נוסף בנוגע להתפתחות האשראי וסיכוני האשראי לפי ענפי משק ראה פרק [סיכוני אשראי](#).

סיכון אשראי בעייתי

להלן סיכון אשראי בעייתי לאחר הפרשות פרטניות וקבוצתיות:

31 בדצמבר			31 במרס		
2017			2018		
סך הכל	חוץ מאזני	מאזני ^(ב)	סך הכל	חוץ מאזני	מאזני
במיליוני ש"ח					
2,733	100	2,633	2,344	93	2,251
סיכון אשראי פגום, נטו					
760	49	711	591	40	551
סיכון אשראי נחות, נטו					
3,288	876	2,412	3,734	1,081	2,653
סיכון אשראי בהשגחה מיוחדת, נטו					
-	-	-	(328)	(6)	(322)
בניכוי סיכון אשראי בעייתי של יתרות שסווגו כנכסים המוחזקים למכירה ^(א)					
6,781	1,025	5,756	6,341	1,208	5,133
סך הכל					

31 בדצמבר		31 במרס	
2017 ^(ב)		2018	
במיליוני ש"ח			
6,583	6,561	סיכון אשראי בעייתי מסחרי	
1,637	1,692	סיכון אשראי בעייתי קמעונאי	
-	(374)	בניכוי סיכון אשראי בעייתי של יתרות שסווגו כנכסים המוחזקים למכירה ^(א)	
8,220	7,879	סך הכל	
1,439	1,584	יתרת הפרשה להפסדי אשראי	
-	(46)	בניכוי יתרת הפרשה להפסדי אשראי של יתרות שסווגו כנכסים המוחזקים למכירה ^(א)	
6,781	6,341	אשראי בעייתי לאחר הפרשה להפסדי אשראי	

(א) למידע נוסף בנוגע לפעילות המוחזקת למכירה ראה פרק [שינויים עיקריים בתקופה החולפת וביאור 16](#).
(ב) סווג מחדש. למידע נוסף ראה [ביאור 6](#).

למידע נוסף בנוגע לאשראי בעייתי ראה פרק [סיכונים אשראי וביאור 13](#).

סיווג מחדש של יתרות אשראי לאנשים פרטיים (ללא הלוואות לדיר)

יצוין כי בהמשך להטמעת מערכת ייעודית לטיפול בחובות בעייתיים, בוצע לאחרונה פיתוח לזיהוי ממוכן טוב יותר של חובות שאורגנו מחדש חלף חובות תקינים או בעייתיים, ובעקבותיו עדכן הבנק את סכום החובות שאורגנו מחדש.

בעקבות האמור, במסגרת הביאורים לדוחות הכספיים לרבעון הראשון של שנת 2018, סווגו מחדש יתרות האשראי לאנשים פרטיים (ללא הלוואות לדיר) כך שסך של 223 מיליון ש"ח וסך של כ-224 מיליון ש"ח סווגו מחובות לא בעייתיים לחובות בעייתיים, ליום 31 במרס 2017 וליום 31 בדצמבר 2017 בהתאמה.

סך הסיווג לחובות פגומים עמד על 319 מיליון ש"ח ליום 31 במרס 2017 (כ-223 מיליון ש"ח סיווג מהחובות הלא בעייתיים וכ-96 מיליון ש"ח סיווג מהחובות הבעייתיים הלא פגומים) ועל סך של 301 מיליון ש"ח ליום 31 בדצמבר 2017 (כ-224 מיליון ש"ח סיווג מהחובות הלא בעייתיים וכ-77 מיליון ש"ח סיווג מהחובות הבעייתיים הלא פגומים). ראה גם [ביאור 6](#).

יצוין גם כי כתוצאה מכך, עודכנה ההפרשה להפסדי אשראי ליום 31 במרס 2018. השפעת עדכון זה על התוצאות הכספיות לתקופה המדווחת אינה מהותית.

ניירות ערך

השקעות הקבוצה בניירות ערך ב-31 במרס 2018 הסתכמו ב-80.1 מיליארד ש"ח, בהשוואה ל-77.3 מיליארד ש"ח בסוף 2017, גידול של 3.6%.

ניירות הערך בקבוצה מסווגים לשלוש קטגוריות: ניירות ערך למסחר, ניירות ערך זמינים למכירה וניירות ערך מוחזקים לפדיון.

סיווג נייר ערך הנרכש על ידי הבנק לתיק ניירות ערך למסחר, לתיק ניירות ערך זמינים למכירה או לתיק ניירות ערך מוחזקים לפדיון מתבצע במועד רכישתו ונעשה בהתאם לכוונת הבנק לשימוש בנייר. ניירות שנרכשים לצורכי מסחר (או במטרה לגדר רכיבים אחרים של התיק למסחר), לצורכי עשיית שוק או במסגרת חדר עסקאות מסווגים לתיק ניירות ערך למסחר, ניירות הנרכשים במסגרת ניהול הנכסים וההתחייבויות של הבנק מסווגים בתיק הזמין למכירה ואילו ניירות ערך הנרכשים על מנת להחזיקם עד לפדיונם מסווגים בתיק המוחזק לפדיון.

ניירות ערך למסחר מוצגים במאזן לפי שווי הוגן, וההפרש בין השווי ההוגן לעלות המופחתת נזקף לדוח רווח והפסד. ניירות ערך זמינים למכירה מוצגים במאזן לפי שווי הוגן, וההפרש בין השווי ההוגן לעלות המופחתת מוצג בסעיף נפרד בהון ברווח כולל אחר שנקרא "התאמות בגין הצגת ניירות ערך זמינים למכירה לפי שווי הוגן" בניכוי המס המתייחס. בכל מקרה שבו קיימת ירידת ערך שהינה בעלת אופי אחר מזמני ההפרש נזקף לרווח והפסד. ניירות ערך מוחזקים לפדיון מוצגים במאזן לפי עלות מופחתת.

להלן סיווג סעיף ניירות הערך במאזן המאוחד:

		31 בדצמבר 2017			31 במרס 2018					
		ניירות ערך מוחזקים לפדיון	ניירות ערך זמינים למכירה ^(א)	ניירות ערך למסחר ^(ב)	ניירות ערך מוחזקים לפדיון	ניירות ערך זמינים למכירה ^(א)	ניירות ערך למסחר ^(ב)			
		סך הכל	סך הכל	סך הכל	סך הכל	סך הכל	סך הכל			
		במיליוני ש"ח								
אגרות חוב										
		39,872	3,204	36,633	35	43,446	4,501	38,509	436	של ממשלת ישראל
		10,837	82	10,755	-	10,847	78	10,769	-	של ממשלות זרות
		101	90	11	-	183	172	11	-	של מוסדות פיננסיים בישראל
		9,795	142	9,653	-	9,594	256	9,338	-	של מוסדות פיננסיים זרים ^(ג)
		9,150	268	8,529	353	8,906	293	8,268	345	מגובי נכסים (ABS) או מגובי משכנתאות (MBS)
		181	111	70	-	340	178	162	-	של אחרים בישראל
		3,129	299	2,352	478	3,488	251	2,758	479	של אחרים זרים
		4,234	1,307	2,927	-	3,257	69	3,188	-	מניות וקרנות נאמנות
		77,299	5,503	70,930	866	80,061	5,798	73,003	1,260	סך כל ניירות הערך^(ד)

- (א) כולל רווחים (הפסדים) שטרם מומשו מהתאמות לשווי הוגן בסך (93) מיליון ש"ח שנרשמו ברווח כולל אחר (31 בדצמבר 2017 - 146 מיליון ש"ח).
 (ב) כולל רווחים (הפסדים) שטרם מומשו מהתאמות לשווי הוגן בסך (1) מיליון ש"ח שנרשמו ברווח והפסד (31 בדצמבר 2017 - 9 מיליון ש"ח).
 (ג) מרבית אגרת החוב של מוסדות פיננסיים זרים הינם מסוג supranational או עם גיבוי מדינות.
 (ד) למידע נוסף בנוגע לפעילות המוחזקת למכירה ראה פרק [שינויים עיקריים בתקופה החולפת וביאור 16](#).

ליום 31 במרס 2018 כ-91.2% מתיק הנוסטרו של הקבוצה סווג כזמין למכירה וכ-7.2% כתיק למסחר. כ-4.1% משווי ניירות הערך הינן השקעות במניות של חברות שאינן מוצגות על בסיס השווי המאזני, אלא לפי עלות או שווי שוק של המניות הנסחרות בבורסה.

למידע בנוגע לשווי ניירות ערך לפי אופן המדידה ראה [ביאור 15 א](#).

התיק הזמין למכירה

1. ברבעון הראשון של 2018 היה קיטון ברווח כולל אחר בגין ניירות ערך זמינים למכירה בסך 207 מיליון ש"ח (לפני השפעת המס) בהשוואה לגידול בסך של 20 מיליון ש"ח (לפני השפעת המס) בתקופה המקבילה אשתקד.
  2. לרווח והפסד נזקפו רווחים נטו ממכירת אגרות חוב זמינות למכירה בסך של 25 מיליון ש"ח בהשוואה לרווחים בסך 5 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד, והפסדים נטו ממכירת מניות זמינות למכירה בסך 4 מיליון ש"ח בהשוואה לרווחים בסך של 38 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד.
- היתרה המצטברת נטו של התאמות לשווי הוגן של ניירות ערך המוחזקים בתיק הזמין למכירה ליום 31 במרס 2018 מסתכמת בסכום שלילי של 62 מיליון ש"ח (לאחר השפעת המס), לעומת סכום חיובי של 75 מיליון ש"ח בסוף 2017. סכומים אלה מייצגים רווחים (הפסדים) נטו שטרם מומשו לתאריכי הדוחות.
- למידע בנוגע להתאמות לשווי הוגן של ניירות זמינים למכירה שנזקפו להון ראה [ביאור 5](#).

התיק למסחר

- ב-31 במרס 2018, בתיק למסחר יש כ-5.7 מיליארד ש"ח אגרות חוב, לעומת 4.2 מיליארד ש"ח אגרות חוב ב-31 בדצמבר 2017. נכון ל-31 במרס 2018 התיק למסחר מהווה כ-7.2% מסך תיק הנוסטרו של הקבוצה לעומת 7.1% ב-31 בדצמבר 2017.
- בגין אגרות חוב למסחר נרשמו בדוח רווח והפסד הפסדים שמומשו וטרם מומשו בסך של 14 מיליון ש"ח לעומת הפסדים בסך 186 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד.
- למידע נוסף בנוגע להרכב התיק ראה [ביאור 5](#).

השקעות בניירות ערך שהונפקו בחו"ל

א. השקעות בניירות ערך מגובי נכסים שהונפקו בחו"ל

תיק ניירות ערך מגובי נכסים של הקבוצה (משכנתאות ושאינים משכנתאות), שכולו מדורג בדרוג השקעה (Investment Grade), מסתכם בכ-8.9 מיליארד ש"ח (כ-2.5 מיליארד דולר) ל-31 במרס 2018 לעומת 9.2 מיליארד ש"ח בסוף 2017. מתוך התיק הנ"ל ל-31 במרס 2018 כ-8.3 מיליארד ש"ח (כ-2.4 מיליארד דולר) מסווג בתיק הזמין למכירה והיתרה בתיק למסחר ובתיק לפדיון.

התיק הזמין למכירה של השקעות בניירות ערך מגובי נכסים בחו"ל ליום 31 במרס 2018 כולל השקעה באגרות חוב מגובות משכנתאות בסכום של כ-6.2 מיליארד ש"ח. 96% מסך אגרות החוב המגובות משכנתאות שבתיק הזמין הונפקו על ידי סוכנויות פדראליות בארה"ב (FNMA, FHLMC, GNMA) ומדורגות, נכון למועד הדוח, בדירוג AAA.

נכון ליום 31 במרס 2018 הסתכמה ירידת הערך המצטברת נטו שנזקפה להון עצמי הנובעת מתיק אגרות החוב המגובות משכנתאות בכ-157 מיליון ש"ח.

סך אגרות החוב המגובות משכנתאות שאינן בערבות מדינה (ארה"ב) ואינן בחסות מוסדות פדרליים אמריקאים, מסתכם בכ-388 מיליון ש"ח.

התקופה החזויה לפדיון של כל תיק אגרות החוב המגובות משכנתאות היא כ-3.7 שנים בממוצע (מח"מ). בנוסף לאגרות החוב המגובות משכנתאות, כולל התיק הזמין למכירה של הקבוצה גם אגרות חוב אחרות מגובות נכסים שאינם משכנתאות בסך של 2.0 מיליארד ש"ח, מתוכן אגרות חוב מסוג CLO בסך של כ-1.3 מיליארד ש"ח. התקופה החזויה לפדיון של תיק אגרות החוב המגובות נכסים שאינם משכנתאות היא כ-3.6 שנים בממוצע.

למידע נוסף בנוגע להשקעות באגרות חוב מגובות נכסים ראה [ביאור 5](#).

ב. השקעות בניירות ערך שאינם מגובי נכסים שהונפקו בחו"ל

בתיק ניירות הערך של הקבוצה ב-31 במרס 2018 כ-28.9 מיליארד ש"ח (8.2 מיליארד דולר) ניירות ערך שאינם מגובי נכסים שהונפקו בחו"ל. 27.8 מיליארד ש"ח (7.9 מיליארד דולר) מניירות הערך הללו מסווגים בתיק הזמין למכירה והיתרה בתיק למסחר ובתיק לפדיון. 99.2% מסך ניירות הערך הינם בדירוג השקעה והם כוללים בעיקר ניירות ערך של ממשלת ארה"ב, בנקים ומוסדות פיננסיים, אגרות חוב של חברות בדרוג השקעה והיתר בעיקר ניירות ערך של ממשלת ישראל.

למידע נוסף בנוגע לחשיפה מוסדות פיננסיים זרים ראה פרק [סיכוני אשאי](#).

ליום 31 במרס 2018 הסתכמה יתרת ירידת הערך המצטברת בהון העצמי בגין ניירות ערך שאינם מגובי נכסים שהונפקו בחו"ל, ושהם בתיק הזמין למכירה ב-135 מיליון ש"ח (שהם 89 מיליון ש"ח לאחר מס).

כאמור, בנוסף לתיק הזמין למכירה קיימים ניירות ערך שאינם מגובים בנכסים גם בתיק למסחר ובתיק לפדיון. התיק למסחר כולל בעיקר ניירות ערך של מדינות, בנקים ומוסדות פיננסיים. 93.3% מניירות הערך שבתיק למסחר הינם בדירוג השקעה (Investment Grade).

שווי התיק למסחר שאינו מגובה בנכסים ב-31 במרס 2018 הסתכם ב-0.6 מיליארד ש"ח (0.2 מיליארד דולר). ההפרש בין השווי ההוגן לעלות המופחתת, במידה שיש הפרש כזה, נזקף לרווח והפסד.

השקעות באגרות חוב - שהונפקו בישראל

ההשקעות באגרות חוב שהונפקו בישראל הסתכמו ב-31 במרס 2018 ב-41.7 מיליארד ש"ח, מזה סך של 41.2 מיליארד ש"ח אגרות חוב שהונפקו על ידי ממשלת ישראל בשקלים, והיתר אגרות חוב שהונפקו על ידי חברות. כ-33.1% מההשקעות באגרות חוב חברות שהם כ-0.2 מיליארד ש"ח נכללו בתיק הזמין למכירה, והיתר בתיק למסחר.

תיק אגרות החוב של חברות, שבתיק הזמין למכירה בהיקף של 0.2 מיליארד ש"ח כולל קרן הון חיוכית בסך של 5 מיליון ש"ח. כל אגרות החוב של החברות שבתיק למסחר רשומות למסחר וסחירות בבורסה.

השקעות במניות ובקרנות

סך כל ההשקעות במניות ובקרנות מסתכמות ליום 31 במרס 2018 בכ-3,257 מיליון ש"ח, מזה מניות סחירות 2,265 מיליון ש"ח ושאינן סחירות 992 מיליון ש"ח. מסך כל ההשקעה 3,188 מיליון ש"ח מסווגים בתיק הזמין למכירה ו-69 מיליון ש"ח מסווגים בתיק למסחר.

ההון הנדרש בגין השקעות אלה עומד ליום 31 במרס 2018 על סך של 448 מיליון ש"ח.

למידע נוסף ראה [ביאור 5](#).

פיקדונות הציבור

פיקדונות הציבור בקבוצה הסתכמו ב-31 במרס 2018 ב-362.0 מיליארד ש"ח בהשוואה ל-362.5 מיליארד ש"ח בסוף 2017, קיטון בשיעור של 0.1% ובהשוואה למרס 2017 גידול של 6.0%.

השינוי בשערי החליפין של השקל מול כלל מטבעות החוץ הגדיל בשיעור של 0.5% את סך כל פיקדונות הציבור כך שבנטרול השפעת השינוי היה קיטון בפיקדונות הציבור בשיעור של 0.6%.

אגרות חוב, שטרי הון וכתבי התחייבות נדחים

אגרות חוב, שטרי הון וכתבי התחייבויות נדחים הסתכמו ב-31 במרס 2018 ב-15.6 מיליארד ש"ח בדומה ליתרה בסוף 2017. ביום 23 במאי 2018 אישר דירקטוריון הבנק תשקיף מדף בהתאם להיתר שהתקבל מרשות לניירות ערך.

הון והלימות ההון

ההון המיוחס לבעלי מניות הבנק הסתכם ב-31 במרס 2018 ב-33,564 מיליון ש"ח, לעומת 33,167 מיליון ש"ח בסוף 2017, גידול של 1.2%. העלייה נובעת בעיקר מהרווח הנקי לתקופה אשר קוזזה מחלוקת דיבידנד במהלך התקופה.

הון זה מהווה בסיס לחישוב ההון הפיקוחי המשמש לחישוב יחס הלימות ההון של הבנק בתוספת מכשירים הוניים והתאמות פיקוחיות כפי שנקבע בהוראת ניהול בנקאי תקין 202 של הפיקוח על הבנקים.

יחס הון למאזן ב-31 במרס 2018 הגיע ל-7.4% בדומה ליחס ב-31 בדצמבר 2017.

מבנה הלימות ההון

31 במרס		31 בדצמבר	
2018		2017	
בלתי מבוקר		מבוקר	
במיליוני ש"ח			
הון לצורך חישוב יחס ההון			
הון עצמי רובד 1, לאחר התאמות פיקוחיות וניכויים	34,316	32,965	34,653
הון רובד 2, לאחר ניכויים	9,897	11,325	10,811
סך הכל הון כולל	44,213	44,290	45,464
יתרות משוקללות של נכסי סיכון^(א)			
סיכון אשראי	282,673	272,108	277,344
סיכונים שוק	4,343	6,141	4,464
סיכון תפעולי	21,801	20,862	21,484
סך הכל יתרות משוקללות של נכסי סיכון	308,817	299,111	303,292
יחס ההון לרכיבי סיכון			
יחס הון עצמי רובד 1 לרכיבי סיכון	11.11%	11.02%	11.43%
יחס ההון הכולל לרכיבי סיכון	14.32%	14.81%	14.99%

(א) למידע נוסף בנוגע לפעילות המוחזקת למכירה ראה פרק [שינויים עיקריים בתקופה החולפת וביאור 16](#).

מבנה ההון הפיקוחי

במאי 2013 פרסם הפיקוח על הבנקים את ההוראות הסופיות ליישום באזל 3 בישראל, וזאת על ידי תיקון הוראות ניהול בנקאי תקין 201-211. הוראות אלה נכנסו לתוקף ביום 1 בינואר 2014 בכפוף להוראות המעבר שנכללו בהוראת ניהול בנקאי תקין מספר 299 של הפיקוח על הבנקים.

על פי הוראות אלו, רכיבי ההון בקבוצה לצורך חישוב הלימות ההון משויכים לשני רבדים:

1. הון רובד 1, הכולל הון עצמי רובד 1 והון רובד 1 נוסף.
2. הון רובד 2.

סיכום הרבדים האלו מכונה "בסיס ההון לצורך הלימות ההון" או "ההון הפיקוחי" או "ההון הכולל".

הון עצמי רובד 1 והון רובד 1 נוסף

הון עצמי רובד 1 כולל את ההון המיוחס לבעלי מניות התאגיד הבנקאי בתוספת חלק מזכויות המיעוט (זכויות שאינן מקנות שליטה בהון של חברות בת שאוחדו) ובניכוי מוניטין, נכסים בלתי מוחשיים אחרים, והתאמות פיקוחיות וניכויים נוספים.

בנוסף לאלו, נכללות התאמות להון עצמי רובד 1, אשר נובעות מיישום תוכניות התייעלות תפעולית וכן מאופן חישוב ריבית ההיוון שמשמשת לחישוב ההתייבשות לזכויות עובדים, כמפורט בהמשך.

הון רובד 1 נוסף, מורכב ממכשירי הון העומדים בקריטריונים שנקבעו בהוראת ניהול בנקאי תקין 202. בקבוצת לאומי לא קיימים מכשירי הון ברובד זה.

הון רוברד 2

הון רוברד 2 כולל בעיקר מכשירי הון ויתרת הפרשה קבוצתית להפסדי אשראי בכפוף לתקרה שנקבעה בהוראות.

לגבי מכשירי ההון שהיו כלולים בהון רוברד 2 בתאריך 31 בדצמבר 2013 נקבעו הוראות מעבר ותקרת הכרה, כך שהסכום המוכר בגינם בפועל הינו הנמוך מבין סכומם המופחת של המכשירים עצמם ותקרת הכרה המתבססת על יתרת מכשירי ההון שהיו כלולים בהון רוברד 2 ביום 31 בדצמבר 2013 אשר מופחתת בתחילת כל שנה ב-10% עד ליום 1 ינואר 2022. בשנת 2018 תקרת ההכרה הינה 40%.

מכשירי הון המונפקים מתחילת שנת 2014 נדרשים לעמוד בקריטריונים המפורטים בהוראת ניהול בנקאי תקין 202. לצורך הכללתם בהון הקריטריונים העיקריים שעל המכשיר לכלול הינם: (1) מנגנון לספיגת הפסדי קרן על ידי המרה למניות רגילות או הפחתת המכשיר כאשר יחס הון עצמי רוברד 1 של התאגיד הבנקאי יורד מ-5%; (2) סעיף הקובע שבהתרחש האירוע המכונן לאי-קיימות (וכמוגדר בנספח ה' להוראת ניהול בנקאי תקין 202), יומר המכשיר באופן מיידי למניות רגילות או יימחק.

תיאור המאפיינים העיקריים של מכשירי הון פיקוחי שהונפקו מוצג באתר האינטרנט של הבנק בכתובת: www.leumi.co.il בפרק אודות > מידע כספי < גילוי לפי נדבך 3 של באזל ומידע נוסף על סיכונים.

מגבלות על מבנה ההון

בהוראת ניהול בנקאי תקין 202 נקבעו מגבלות על מבנה ההון.

למידע נוסף בדבר מבנה ההון הפיקוחי והמגבלות על מבנה ההון ראה [דוח הדירקטוריון וההנהלה לשנת 2017](#).

הלימות ההון

יחסי ההון מחושבים כיחס שבין ההון לנכסי הסיכון המשוקללים. יחס הון עצמי רוברד 1 מחושב כיחס שבין סכום הון עצמי רוברד 1 לנכסי הסיכון המשוקללים, ויחס ההון הכולל מחושב כיחס שבין סכום ההון הכולל לנכסי הסיכון המשוקללים.

יעדי הלימות ההון שנקבעו על ידי בנק ישראל:

לפי הוראת ניהול בנקאי תקין 201 "מדידה והלימות הון - מבוא, תחולה וחישוב דרישות", תאגיד בנקאי גדול, שסך נכסיו המאזניים על בסיס מאוחד מהווה לפחות 20% מסך הנכסים המאזניים במערכת הבנקאית בישראל, נדרש לעמוד ביחס הון עצמי רוברד 1 מזערי בשיעור של 10%, וביחס הון כולל מזערי בשיעור של 13.5%. זאת החל מיום 1 בינואר 2017. דרישה זו חלה על לאומי.

כמו כן, על פי תיקון הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 329 "מגבלות למתן הלוואות לדיור" התאגיד הבנקאי נדרש להגדיל את יעד הון עצמי רוברד 1 ואת יעד ההון הכולל, בשיעור המבטא 1% מיתרת הלוואות לדיור. השפעת דרישה זו לתקופת הדיווח עומדת על כ-0.25% ביחס ההון.

לאור זאת, דרישות ההון המינימליות שחלות על הבנק ליום 31 במרס 2018 הינן 10.25% ליחס הון עצמי רוברד 1 ו-13.75% ליחס ההון הכולל.

תכנון ההון ויעדי הלימות ההון שנקבעו על ידי הבנק:

תכנון ההון בקבוצת לאומי משקף ראייה צופה פני עתיד של תיאבון ופרופיל הסיכון, האסטרטגיה העסקית והלימות ההון הנדרשת כתוצאה מכך. תכנון ההון מאושר על ידי ההנהלה ודירקטוריון הבנק ולוקח בחשבון את הצמיחה בפעילות של מרכזי הרווח השונים בקבוצה וגורמים נוספים המשפיעים על עמידת הבנק בדרישות ההון, כגון: תחזיות רווח, שינויים ברווח כולל אחר, התאמות פיקוחיות, השפעת הוראות מעבר ושיעור הגידול בנכסי הסיכון. תחזית יחסי ההון נבחנת גם תחת מבחני רגישות ותרחישי קיצון שונים.

מדיניות הקבוצה שאושרה על ידי הדירקטוריון, הינה להחזיק רמת הלימות הון הגבוהה מהסף המזערי שיוגדר מעת לעת על ידי בנק ישראל ואשר לא תפחת משיעור ההון הנדרש לכיסוי הסיכונים כפי שהם מוערכים בתהליך ה-ICAAP. בנוסף, הוגדרו יעדים שהקבוצה תרצה לעמוד בהם בעת אירוע תרחיש קיצון.

במסגרת הליך הסקירה הפיקוחי, הנחה הפיקוח על הבנקים על קביעת יעדי הון פנימיים אשר יהלמו את פרופיל הסיכון של הבנק. בהמשך לכך, דירקטוריון הבנק אישר להגדיל את יעד ההון העצמי רוברד 1 הפנימי של הבנק באופן שמיום 31 בדצמבר 2017 יעמוד על 10.5%.

התאמות להון עצמי רוברד 1:

מדידת ההתחייבות בגין זכויות עובדים

התקינה בדבר זכויות עובדים אשר יושמה לראשונה בינואר 2015, הינה גורם המשפיע באופן מהותי על הון עצמי רוברד 1 של לאומי, בעיקר בשל העובדה שמדידת ההתחייבות הינה בהתאם לריביות שוק שהינן ברמות נמוכות היסטוריות וכן בשל התנודתיות הרבה שמדידה מעין זו יוצרת בהון הפיקוחי של הבנק.

ביולי 2016 קיבל הבנק אישור פרטני מאת בנק ישראל לענין אופן חישוב ריבית ההיוון שתשמש לחישוב ההתחייבות לזכויות עובדים לצורך מדידת ההון הפיקוחי. בהתאם לאישור, ריבית ההיוון מחושבת על פי ממוצע נע של תשואות השוק, לתקופה של שמונה רבעונים שהסתיימה במועד הדיווח. השינוי מישם החל מהדוחות הכספיים לתקופה שהסתיימה ביום 30 ביוני 2016 ועד לדוחות הכספיים ליום 31 בדצמבר 2020 (כולל). שינוי השיטה ממתן באופן משמעותי את התנדוטיות בהון הפיקוחי של הבנק הנובעת משינויים בריבית להיוון.

למידע נוסף בנוגע למתודולוגית ההיוון ראה פרק [מדיניות חשבונאית ואומדנים בנושאים קריטיים](#).

הקלה בגין תוכניות התייעלות תפעולית

בינואר 2016 פרסם הפיקוח על הבנקים מכתב בנושא "התייעלות תפעולית של המערכת הבנקאית בישראל". על פי מכתב זה, תאגיד בנקאי שיעמוד בתנאים שהוגדרו, יקבל הקלה לפיה יוכל לפרוס את השפעת התוכנית על יחסי ההון ויחס המינוף על פני חמש שנים בקו ישר.

ביוני 2016 אישר דירקטוריון הבנק תוכנית התייעלות שעלותה הסתכמה בכ-438 מיליון ש"ח (לאחר מס). נכון ליום 31 במרס 2018 מיוחסים להון הפיקוחי 35% מעלויות תוכנית זו.

ביולי 2017, אישר דירקטוריון הבנק תוכנית התייעלות נוספת שעלותה הסתכמה בכ-204 מיליון ש"ח (לאחר מס). נכון ליום 31 במרס 2018 מיוחסים להון הפיקוחי 15% מעלויות תוכנית זו.

שינויים רגולטוריים נוספים

התפתחויות בהוראות ועדת באזל לפיקוח על הבנקים בנוגע למדידת הלימות ההון

במהלך חודש דצמבר 2017 סיימה ועדת באזל לפיקוח על הבנקים את עבודתה לעדכון המסגרת הכוללת להלימות ההון. במסגרת העדכונים, אשר לעתים מקבלים את המונח "באזל 4", נקבעו עדכונים משמעותיים בנוגע לאופן החישוב של נכסי סיכון שבגינם נדרש לחשב את דרישות ההון בנדבך הראשון. בין היתר, נקבעו שינויים באופן החישוב של דרישות ההון על פי הגישה הסטנדרטית לסיכון אשראי, נקבעה גישה סטנדרטית אחידה לגבי הסיכון התפעולי וכן נקבעו שינויים במסגרת מדידת סיכוני השוק. על פי הוראות ועדת באזל, שינויים אלה אמורים להיכנס לתוקף באופן מדורג החל מה-1 בינואר 2022 ועד 1 בינואר 2027. בשלב זה, לא ידוע באיזה אופן ומתי יאומצו הוראות אלה על ידי הפיקוח על הבנקים בישראל.

טיוטות תיקון הוראות ניהול בנקאי תקין בעקבות החוק להגברת התחרותיות ולצמצום הריכוזיות בשוק הבנקאות בישראל (חוק שטרם)

ביום 22 באפריל 2018 פרסם בנק ישראל טיוטות תיקונים להוראות ניהול בנקאי תקין, שמטרתן להקל על חברות כרטיסי האשראי ביום שלאחר היפרדותן מהבנקים. בין היתר, תיקון בהקשר לכך שבנקים ישקלו אשראי שניתן לחברות כרטיסי אשראי באופן דומה לאשראי שניתן לבנקים.

למידע נוסף בנוגע לעיקרי התיקונים המוצעים בטייטה ראה פרק [חקיקה ורגולציה הנוגעת למערכת הבנקאית](#).

להלן ניתוח רגישות לגורמים העיקריים המשפיעים על הלימות ההון של קבוצת לאומי:

- שינוי היקף נכסי סיכון - נכסי הסיכון של לאומי מסתכמים לסוף מרס 2018 בכ-308.8 מיליארד ש"ח. כל גידול של 1% בנכסי הסיכון (כ-3 מיליארד ש"ח), יקטין את יחס הון עצמי רוברד 1 ב-0.11% ואת יחס ההון הכולל ב-0.14%.
- רווח שייצבר או שינוי בקרן ההון - הון עצמי רוברד 1 של לאומי לסוף מרס 2018 מסתכם ב-34.3 מיליארד ש"ח. ההון הכולל מסתכם ב-44.2 מיליארד ש"ח. כל צבירת רווח נקי ו/או תנועה חיובית בקרן ההון בהיקף של 1 מיליארד ש"ח, תשפר את יחס הון עצמי רוברד 1 ואת יחס ההון הכולל ב-0.32%.
- התחייבויות בדבר זכויות עובדים - ההתחייבות האקטוארית לעובדים מהוונת על פי ממוצע נע של שמונה רבעונים של תשואות השוק המושפעות מעקום אג"ח ממשלת ישראל ומרווח אג"ח קונצרני AA בארה"ב. שינוי של 0.1% לאורך עקום הריבית להיוון, בהנחה שהעקום עולה ויורד בצורה אחידה, משמעותה השפעה מצטברת של 0.07% ביחס הון עצמי רוברד 1 וביחס ההון הכולל. מזה על פי חישוב ממוצע נע לשמונה רבעונים, עליה של כ-0.01% ביחס הון עצמי רוברד 1 וביחס ההון הכולל, לרבעון השוטף.

המידע הנ"ל לגבי הלימות ההון וניהולה מתייחס לפעולות עתידיות של הבנק, והוא בגדר "מידע צופה פני עתיד". למשמעות מושג זה ראה פרק [מידע צופה פני עתיד](#).

מדיניות חלוקת דיבידנד

ביום 29 במרס 2017 אישר דירקטוריון הבנק מדיניות חלוקת דיבידנד, החל ממועד פרסום הדוחות הכספיים לרבעון הראשון של שנת 2017. בהתאם למדיניות זו, הבנק יחלק מדי רבעון, דיבידנד בגובה 20% מהרווח הנקי של הבנק בהתאם לדוחות הכספיים של הבנק לרבעון שחלף ובכפוף, בין היתר, לכך שהבנק יעמוד ביעדי הלימות ההון שלו, גם לאחר חלוקת הדיבידנד.

ביום 20 בנובמבר 2017 אישר דירקטוריון הבנק שינוי במדיניות חלוקת הדיבידנד לפיו מדי רבעון יחולק דיבידנד בגובה של עד 40% מהרווח הנקי של הבנק, בהתאם לדוחות הכספיים של הבנק לרבעון שחלף. זאת, בכפוף, בין היתר, לכך שהבנק יעמוד ביעדי הלימות ההון שלו, גם לאחר חלוקת הדיבידנד. חלוקת הדיבידנד בפועל כפופה להחלטות פרטניות של הדירקטוריון בטרם כל חלוקה, ובכפוף להוראות הדין שחלות על חלוקת דיבידנד ובכלל זה הוראות חוק החברות והוראות בנק ישראל.

בהתאם למדיניות המעודכנת, ביום 23 במאי 2018, אישר הדירקטוריון בגין הרבעון הראשון של שנת 2018 דיבידנד בגובה של 40% מהרווח הנקי של הרבעון. סכום הדיבידנד שאושר הסתכם לסך של כ-292 מיליון ש"ח, המהווה 19.15% לכל מניה בת 1 ש"ח ע.ג. הדירקטוריון קבע את יום 5 ביוני 2018 כיום הקובע לעניין תשלום דיבידנד ואת יום 19 ביוני 2018 כיום התשלום.

פרטים בדבר דיבידנד ששולם

מועד ההכרזה	מועד תשלום	דיבידנד למניה באגורות	דיבידנד ששולם במזומן במיליוני ש"ח
25 במאי 2017	22 ביוני 2017	8.17	124
15 באוגוסט 2017	11 בספטמבר 2017	11.50	175
21 בנובמבר 2017	21 בדצמבר 2017	21.51	328
6 במרס 2018	28 במרס 2018	¹ 22.41	342

תוכנית לרכישה עצמית של מניות הבנק

בהמשך לדיווח המידי מיום 6 במרס 2018 בדבר אישור תוכנית רכישה עצמית של מניות הבנק בהיקף של עד 700 מיליון ש"ח וזאת עד יום 31 במרס 2019, סיים הבנק את היערכותו לביצוע רכישה עצמית על פי מנגנון הגנת נמל מבטחים שפרסמה הרשות לניירות ערך (עמדה משפטית מספר 8-199), וזאת בכפוף לתנאים שנקבעו בעמדת סגל הרשות. לצורך ביצוע הרכישות התקשר הבנק עם חבר בורסה חיצוני לבנק ואינו בעל קשר עסקי מהותי עימו. בשלב ראשון יועבר לחבר הבורסה סך של כ-350 מיליון ש"ח לצורך ביצוע הרכישה העצמית, כאשר המועד המתוכנן לתחילת ביצוע חלק זה מתוך ההיקף הכולל של הרכישה העצמית הינו יום 27 במאי 2018 והוא יהיה בתוקף עד לקרות אחד האירועים הבאים, המוקדם מביניהם: (א) יום 2 באוגוסט 2018 (ב) עם השלמת רכישת מניות הבנק בהיקף כאמור; (ג) קיומה של מניעה חוקית להמשך קיומו של ההסכם עם חבר הבורסה; (ד) הודעת הבנק כי חדל להתקיים התנאי באישור בנק ישראל לתכנית הרכישה בדבר דרישות הלימות ההון של הבנק.

למידע נוסף ראה [ביאור פב](#).

¹ בהמשך לדיווח המידי מיום 6 במרס 2018 עודכן סכום הדיבידנד למניה עקב הבשלת יחידות PSU והנפקת 497,781 מניות רגילות חדשות.

מגזרי פעילות - גישת הנהלה

דיווח מגזרי פעילות על פי גישת הנהלה מציג את תוצאות הבנק בחלוקה לקווי עסקים, בהתאם למבנה הארגוני של הבנק. קווי העסקים מתמחים במתן שירות למגזרי לקוחות בעלי מאפיינים וצרכים דומים.

למידע נוסף בדבר קווי עסקים בגישת הנהלה ראה פרק [מגזרי פעילות בדוחות הכספיים לשנת 2017](#).

הלן תמצית תוצאות הפעילות לפי גישת הנהלה:

לשלושה חודשים שהסתיימו ביום 31 במרס 2018											
במיליוני ש"ח											
בנק קמעונאות, פרימיום ובנקאות פרטית	עסקים קטנים	משכנתאות	סך הכל בנקאית	מסחרית	עסקית	נדל"ן	שוקי הון	אחר והתאמות	חברות בנות בארץ	חברות בנות בחו"ל	סך הכל
הכנסות ריבית נטו	485	333	219	1,037	272	141	123	-	92	265	2,006
הכנסות (הוצאות) שאינן מריבית	339	127	1	467	101	54	(24)	(63)	278	225	1,114
סך כל ההכנסות (הוצאות)	824	460	220	1,504	373	195	52	(63)	370	490	3,120
הוצאות (הכנסות) בנין הפסדי אשראי	84	48	6	138	35	(18)	13	(9)	29	14	130
סך כל ההוצאות התפעוליות והאחרות	671	257	64	992	174	62	29	225	237	210	1,998
רווח (הפסד) לפני מס	69	155	150	374	164	151	(30)	(279)	104	266	992
הוצאות מס (הטבה)	24	53	51	128	56	52	(10)	(100)	26	27	262
רווח נקי (הפסד) המיוחס לבעלי מניות התאגיד הבנקאי	45	102	99	246	108	99	(18)	(179)	76	239	730
יתרות ליום 31 במרס 2018											
אשראי לציבור, נטו	29,969	27,061	78,879	135,909	37,264	33,938	21,354	4,080	5,922	639 ⁽ⁿ⁾	263,330
פיקדונות הציבור	155,226	35,607	-	190,833	44,642	22,904	5,688	72,371	118	- ⁽ⁿ⁾	362,026
נכסים בניהול	173,581	19,948	-	193,529	23,641	19,990	1,177	450,769	23,310	17,706	1,006,427
(א) לא כולל יתרות שסווגו כנכסים והתחייבויות מוזקקים למכירה.											
לשלושה חודשים שהסתיימו ביום 31 במרס 2017											
במיליוני ש"ח											
בנק קמעונאות, פרימיום ובנקאות פרטית	עסקים קטנים	משכנתאות	סך הכל בנקאית	מסחרית	עסקית	נדל"ן	שוקי הון	אחר והתאמות	חברות בנות בארץ	חברות בנות בחו"ל	סך הכל
הכנסות (הוצאות) ריבית נטו	454	314	201	969	235	141	108	(1)	61	243	1,873
הכנסות (הוצאות) שאינן מריבית	330	123	(2)	451	102	59	84	79	293	(45)	1,287
סך כל ההכנסות (הוצאות)	784	437	199	1,420	337	200	192	78	354	198	3,160
הוצאות (הכנסות) בנין הפסדי אשראי	24	67	2	93	4	(7)	(15)	(7)	17	1	101
סך כל ההוצאות התפעוליות והאחרות	743	250	74	1,067	171	67	34	207	232	199	2,050
רווח (הפסד) לפני מס	17	120	123	260	162	140	143	(122)	105	(2)	1,009
הוצאות מס (הטבה)	6	42	43	91	57	49	50	(29)	29	28	388
רווח נקי (הפסד) המיוחס לבעלי מניות התאגיד הבנקאי	11	78	80	169	105	91	93	(93)	76	(30)	622
יתרות ליום 31 במרס 2017											
אשראי לציבור, נטו	31,141	27,400	78,834	137,375	34,515	32,902	18,801	4,474	5,765	7,945	264,754
פיקדונות הציבור	155,026	34,968	-	189,994	40,741	20,476	5,779	59,132	49	93	341,663
נכסים בניהול	164,260	17,134	-	181,394	25,918	18,255	1,991	372,418	26,422	18,992	872,030

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2017

במיליוני ש"ח

סך הכל	סך חברות בנות בחו"ל	חברות בנות בארץ	בנק קמעונאות, פרימיום ובנקאות פרטית									
			אחר והתאמות	שוקי הון	נדל"ן	עסקית	מסחרית	סך הכל בנקאית	משכנתאות	עסקים קטנים	סך הכל	
8,046	991	294	(1)	632	461	581	1,014	4,074	843	1,308	1,923	הכנסות (הוצאות) ריבית נטו
5,428	265	1,176	399	812	325	227	407	1,817	5	492	1,320	הכנסות שאינן מריבית
13,474	1,256	1,470	398	1,444	786	808	1,421	5,891	848	1,800	3,243	סך כל ההכנסות (הוצאות)
172	52	75	(23)	(13)	(316)	(72)	26	443	13	273	157	הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי
8,501	833	1,021	864	306	132	280	725	4,340	296	1,060	2,984	סך כל ההוצאות (הכנסות) התפעוליות והאחרות
4,801	371	374	(443)	1,151	970	600	670	1,108	539	467	102	רווח (הפסד) לפני מס
1,692	149	89	(123)	404	340	210	235	388	189	163	36	הוצאות מס (הטבה) רווח נקי (הפסד)
3,172	222	345	(320)	750	630	390	435	720	350	304	66	המימוש לבעלי מניות התאגיד הבנקאי
יתרות ליום 31 בדצמבר 2017												
267,952	23,204	8,773	5,712	4,437	20,684	33,152	35,712	136,278	78,626	27,438	30,214	אשראי לציבור, נטו
362,478	25,300	65	93	76,065	6,425	21,614	43,484	189,432	-	35,369	154,063	פיקדונות הציבור
974,430	19,282	260,155	22,448	432,806	1,293	21,228	24,432	192,786	-	19,750	173,036	נכסים בניהול

מגזרי פעילות פיקוחיים

לגבי תיאור מגזרי הפעילות העיקריים ראה פרק [מגזרי פעילות פיקוחיים בדוחות הכספיים לשנת 2017](#).

לשלושה חודשים שהסתיימו ביום 31 במרס 2018

במיליוני ש"ח

סך הכל	פעילות חו"ל	פעילות ישראל								
		אחר	ניהול פיננסי	גופים מוסדיים	עסקים גדולים	עסקים בינוניים	עסקים קטנים וזעירים	בנקאות פרטית	משקי בית	
2,006	256	-	40	24	312	179	508	25	662	הכנסות ריבית נטו
1,114	65	20	53	52	156	82	207	41	438	הכנסות שאינן מריבית
3,120	321	20	93	76	468	261	715	66	1,100	סך כל ההכנסות
130	11	-	6	(2)	(43)	(10)	73	-	95	הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי
1,998	209	183	34	63	116	123	368	28	874	סך כל ההוצאות התפעוליות והאחרות
992	101	(163)	53	15	395	148	274	38	131	רווח (הפסד) לפני מס
262	26	(85)	(11)	5	133	51	93	13	37	הוצאות מס (הטבה) רווח נקי (הפסד)
730	75	(77)	75	10	262	97	181	25	82	המימוש לבעלי מניות הבנק
יתרה ליום 31 במרס 2018										
274,877	24,552	-	-	761	58,228	27,100	58,911	448	104,877	אשראי לציבור, ברוטו ^(א)
362,115	25,471	-	-	67,441	50,089	35,689	50,553	25,512	107,360	פיקדונות הציבור ^(ב)
1,006,427	17,702	-	39,601	688,117	74,971	22,699	44,013	46,265	73,059	נכסים בניהול

(א) כולל יתרות שסווגו כנכסים מוחזקים למכירה בסך 8,266 מיליון ש"ח.
 (ב) כולל יתרות שסווגו כהתחייבויות מוחזקות למכירה בסך 89 מיליון ש"ח.

לשלושה חודשים שהסתיימו ביום 31 במרס 2017

במיליוני ש"ח

סך הכל	פעילות חו"ל	פעילות ישראל								
		אחר	ניהול פיננסי	גופים מוסדיים	עסקים גדולים	עסקים בינוניים	עסקים קטנים וזעירים	בנקאות פרטית	משקי בית	
1,873	237	1	72	17	277	159	450	20	640	הכנסות ריבית נטו
1,287	60	16	258	45	172	79	184	44	429	הכנסות שאינן מריבית
3,160	297	17	330	62	449	238	634	64	1,069	סך כל ההכנסות הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי
101	4	-	(11)	-	17	(5)	76	1	19	סך כל ההוצאות התפעוליות והאחרות
2,050	200	180	41	67	131	125	344	33	929	רווח (הפסד) לפני מס
1,009	93	(163)	300	(5)	301	118	214	30	121	הוצאות מס (הטבה)
388	28	(23)	116	(2)	106	41	74	10	38	רווח נקי (הפסד) המיוחס לבעלי מניות הבנק
622	65	(140)	194	(3)	195	77	140	20	74	

יתרה ליום 31 במרס 2017

268,172	23,337	-	-	2,292	54,624	24,624	52,452	513	110,330	אשראי לציבור, ברוטו
341,663	25,399	-	-	56,732	46,612	31,414	39,182	30,412	111,912	פיקדונות הציבור
872,030	18,991	-	33,540	567,572	79,187	16,353	28,933	50,962	76,492	נכסים בניהול

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2017

במיליוני ש"ח

סך הכל	פעילות חו"ל	פעילות ישראל								
		אחר	ניהול פיננסי	גופים מוסדיים	עסקים גדולים	עסקים בינוניים	עסקים קטנים וזעירים	בנקאות פרטית	משקי בית	
8,046	968	-	539	72	1,172	677	1,915	96	2,607	הכנסות ריבית נטו
5,428	273	370	926	179	672	322	747	171	1,768	הכנסות שאינן מריבית
13,474	1,241	370	1,465	251	1,844	999	2,662	267	4,375	סך כל ההכנסות הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי
172	54	-	-	2	(298)	(20)	255	1	178	סך כל ההוצאות התפעוליות והאחרות
8,501	835	699	180	264	541	518	1,444	130	3,890	רווח (הפסד) לפני מס
4,801	352	(329)	1,285	(15)	1,601	501	963	136	307	הוצאות מס (הטבה)
1,692	151	(90)	432	(4)	558	177	336	48	84	רווח נקי (הפסד) המיוחס לבעלי מניות הבנק
3,172	202	(236)	945	(11)	1,042	324	626	88	192	

יתרה ליום 31 בדצמבר 2017

271,216	23,507	-	-	2,087	56,495	25,728	54,309	540	108,550	אשראי לציבור, ברוטו
362,478	25,299	-	-	70,496	54,866	32,371	40,761	29,013	109,672	פיקדונות הציבור
974,430	19,282	-	39,235	655,592	78,748	17,435	32,079	54,793	77,266	נכסים בניהול

חברות מוחזקות עיקריות

קבוצת לאומי פועלת בארץ ובחו"ל באמצעות חברות בנות שהינן: בנקים, חברות למימון וחברות לשירותים פיננסיים. כמו כן משקיעה הקבוצה בתאגידים ריאליים העוסקים בפעילות לא בנקאית.

סך כל השקעות הבנק בחברות מוחזקות (כולל השקעות בשטרי הון) הסתכם ב-31 במרס 2018 בכ-11.6 מיליארד ש"ח בהשוואה ל-11.5 מיליארד ש"ח ב-31 בדצמבר 2017 והתרומה של החברות המוחזקות ברבעון הראשון של 2018 לרווח הנקי של הקבוצה הסתכמה ברווח בסך 228 מיליון ש"ח לעומת רווח בסך 92 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד.

חברות מאוחדות בארץ

סך כל השקעות הבנק (כולל השקעות בשטרי הון) בחברות המאוחדות בארץ הסתכם ב-31 במרס 2018 בכ-7,232 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-7,166 מיליון ש"ח ב-31 בדצמבר 2017. התרומה שלהן לרווח הנקי של הקבוצה הסתכמה ברבעון הראשון של 2018 בכ-70 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-75 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד, קיטון של 6.7%. תשואת הקבוצה על ההשקעה בחברות מאוחדות בארץ היתה ברבעון הראשון של 2018 4.7% לעומת 5.3% בתקופה המקבילה אשתקד.

לאומי קארד בע"מ

בהתאם להוראות החוק להגברת התחרות ולצמצום הריכוזיות בשוק הבנקאות בישראל (תיקוני חקיקה), התשע"ז-2017, הבנק נדרש למכור את החזקותיו בחברה הבת, לאומי קארד בע"מ (להלן: "לאומי קארד"), בתוך המועד שנקבע בחוק. כחלק מהיערכות למימוש האמור, הבנק פועל במספר חלופות, ובהן חלופת מכירת החזקות וחלופת הנפקה של מניות לאומי קארד לציבור, שיכול שתכלול הצעת מכר. ביום 28 במרס 2018, הגישה לאומי קארד לרשות לניירות ערך, טיוטה ראשונה של תשקיף להשלמה - הנפקה ראשונה לציבור, הצעת מכר ותשקיף מדף. טרם נקבעו תנאי הנפקה והצעת המכר האמורות ואין וודאות בשלב זה שהנפקה כאמור תצא אל הפועל.

לפירוט נוסף לעניין היערכות ליישום החוק להגברת התחרות ולצמצום הריכוזיות בשוק הבנקאות בישראל (תיקוני חקיקה), התשע"ז-2017, ראה [דוח כספי לשנת 2017, פרק חברות מוחזקות עיקריות, לאומי קארד](#) וכן [בכיאר 10](#).

במהלך אפריל 2018 פורסמו טיוטות והוראות שונות בתחום כרטיסי החיוב, לרבות לעניין מועדי הסליקה של עסקאות בכרטיסי חיוב.

לפירוט ראה פרק [חקיקה ורגולציה הנוגעת למערכת הבנקאית](#).

ביום 29 באוגוסט 2017 הודיעה שופרסל בע"מ (להלן - "שופרסל") ללאומי קארד, כי אין ברצונה לחדש את ההסכם ביניהן משנת 2006 להנפקת כרטיסי האשראי ללקוחות שופרסל ובהמשך דיווחה שופרסל לבורסה כי חתמה על מסמך עקרונות עם חברה אחרת להנפקה ותפעול של כרטיסי האשראי ללקוחות המועדון. בהתאם להסכם בין שופרסל ללאומי קארד, הסתיים ההסכם ביום 18 בינואר 2018 כאשר לאומי קארד ממשיכה להפעיל את כרטיסי המועדון עד תום תוקף הכרטיס או עד ביטולו על ידי הלקוחות, לפי המוקדם.

נכון ליום 31 במרס 2018 הסתכם מספר כרטיסי האשראי התקפים בידי לקוחות המועדון בכ-395 אלפי כרטיסים.

בנוסף, ביום 19 באוקטובר 2017 הודיעה שופרסל על כוונתה לפעול למימוש אופציית CALL לרכישת כל החזקות לאומי קארד בשופרסל פיננסיים וזאת בהתאם להערכת שווי לשופרסל פיננסיים שותפות מוגבלת בע"מ, בה רוכזה הפעילות הקשורה לכרטיסי אשראי שופרסל, שתבוצע על ידי מעריך שווי מוסכם. בין לאומי קארד לבין שופרסל מתנהלים הליכים משפטיים בקשר עם מימוש האופציה, לרבות בגין מחלוקת ביחס לזהות מעריך השווי והערכת השווי שעל בסיסה ייקבע התשלום בגין הרכישה.

לאומי פרטנרס בע"מ

ביום 13 במאי 2018 חתמה לאומי פרטנרס בע"מ (להלן: "לאומי פרטנרס") על הסכם ("ההסכם") עם Indorama Ventures Spain S.L, חברה פרטית המאוגדת בספרד (להלן: "הקונה") למכירת מלוא החזקותיה של לאומי פרטנרס באבגול תעשיות 1953 בע"מ (להלן: "החברה"), שמהוות כ-14.96% מהזכויות בהון ובהצבעה בחברה. התקשרותה של לאומי פרטנרס בהסכם נעשתה במקביל להתקשרותה של HFH International B.V, בעלת השליטה בחברה, בהסכם עם הקונה למכירת מלוא מניותיה בחברה (להלן: "הסכם HFH"). השלמת העסקה לפי ההסכם והשלמת העסקה לפי הסכם HFH מותנות זו בזו ויבוצעו בו זמנית.

עסקת המכירה תושלם בכפוף לקיומם של מספר תנאים מתלים כמפורט בדיווח המיידים מיום ה-13 במאי 2018. נכון למועד זה אין כל ודאות לגבי השלמת הסכם המכירה הנ"ל.

אם וכאשר העסקה תושלם, הבנק צפוי לרשום בגין העסקה רווח לפני מס בסך של כ-118 מיליון ש"ח.

חברה לנאמנות של בנק לאומי לישראל בע"מ

ביום 17 באפריל 2018 הושלמה העסקה בין הבנק להרמטיק למכירת השליטה בחברה לנאמנות. להשלמת העסקה לא צפויה להיות השפעה מהותית על התוצאות הכספיות.

חברות מאוחדות בחו"ל

סך כל ההשקעות של הבנק (כולל השקעות בשטרי הון) בשלוחות בחו"ל ב-31 במרס 2018 הסתכם ב-4,286 מיליון ש"ח בהשוואה ל-4,143 מיליון ש"ח בסוף 2017.

התרומה של השלוחות בחו"ל לרווח הנקי בשקלים של הקבוצה ברבעון הראשון של 2018 הסתכמה ברווח בסך 156 מיליון ש"ח לעומת רווח בסך 16 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד.

בקשר לתביעות משפטיות ונושאים אחרים הקשורים לחברות מאוחדות ראה [ביאור 10](#).

Bank Leumi USA

ביום 22 בינואר 2018 התקשר הבנק בהסכם להכנסת שותפים אסטרטגיים ל-BLUSA. בהתאם לתנאי ההסכם רכשו כל אחד מהשותפים 7.5% מהון המניות של Bank Leumi Corporation, תאגיד אמריקאי באמצעותו מחזיק הבנק את השליטה ב-BLUSA. ביום 22 במאי 2018, הושלמה העסקה, לאחר שהתקיימו התנאים המתלים שנקבעו בהסכם לשם השלמתה. בהתאם לתנאי ההסכם, התמורה ששולמה עבור המניות שנמכרו הינה כ-141 מיליון דולר. העסקה תטופל כעסקה הונית והפער בין התמורה לחלק המיעוט בהון ייזקף ישירות להון. למידע נוסף ראה דיווח מידי מיום 22 במאי 2018.

החשיפה לסיכונים ודרכי ניהולם

פרק זה נכתב בפירוט רב [בדוח הדירקטוריון והנהלה לשנת 2017](#) ו**בדוח על הסיכונים לשנת 2017** על כן יש לקרוא את הפרק בהמשך לכתוב בדוחות אלו.

ניהול סיכונים והשאת תשואה הולמת כנגדם עומדים בבסיס הפעילות העסקית של הבנק. הסיכונים המרכזיים אותם מנהל הבנק הינם סיכונים פיננסיים: סיכוני אשראי שהינם אינטגרליים בעיסוק הליבה של הבנק וכן סיכוני שוק ונזילות. כמו כן, לצד ניהול הסיכונים העסקיים, פעילות הבנק מייצרת סיכונים נלווים אשר ניהולם הנו תנאי הכרחי לעמידה במטרות השוטפות ובמטרות ארוכות הטווח של הקבוצה. בין סיכונים אלה נכללים סיכונים תפעוליים, לרבות סיכונים טכנולוגיים וסייבר, סיכונים משפטיים, סיכוני גולציה, סיכוני מוניטין, סיכוני ציות, סיכוני הבנקאות ההוגנת (conduct) וסיכון אסטרטגי.

המטרות העיקריות של ניהול הסיכונים בלאומי הינן שמירה על יציבות הקבוצה ותמיכה בהשגת היעדים העסקיים. מטרות אלו מושגות תוך עמידה בתיאבון הסיכון שהוגדר, במדיניות ובמגבלות הנגזרות מהם, אשר יוצרים גבולות גזרה לפעילות העסקית. מסגרת זו מנוהלת בכפוף למנגנוני בקרה ודיווח נאותים. בבנק מתבצעת פעילות מתמדת לשדרוג תשתית ניהול הסיכונים וניתוח תמונת הסיכון, דבר המאפשר קבלת החלטות באופן מושכל.

במהלך התקופה המדווחת לא חלו שינויים בחומרת גורמי הסיכון ביחס [לטבלה שפורסמה בדוח השנתי לשנת 2017](#).

סיכוני אשראי

מתן וניהול אשראי מהווים פעילות ליבה מרכזית של הבנק והקבוצה.

סיכון האשראי הינו סיכון של הבנק להפסד כתוצאה מהאפשרות שלווה/צד נגדי לא יעמוד בהתחייבויותיו כלפי התאגיד הבנקאי כפי שסוכמו.

פעילויות היוצרות סיכון אשראי כוללות סיכון אשראי מאזני וסיכון אשראי חוץ מאזני, לרבות: אשראי לציבור, אשראי לבנקים, אשראי לממשלות, פיקדונות בבנקים, השקעות באגרות חוב, החזקות הוניות, עסקאות במכשירים נגזרים, ערבויות, התחייבויות לא מנוצלות למתן אשראי ומסגרות לא מנוצלות.

הבנק מיישם מדיניות כוללת לניהול סיכון האשראי בהתאם לנדרש בהוראת ניהול בנקאי תקין מספר 311 ובהוראת ניהול בנקאי תקין מספר 314 ובכלל זה האחריות של ההנהלה והדירקטוריון. כמו כן, הבנק מקפיד על ניהול הסיכון בהתאם להנחיות ודרישות נוספות שנכללות בהוראות הפיקוח על הבנקים תוך יישום ממשל תאגידי שכולל שלושה "קווי הגנה".

מסמך מדיניות אשראי וסיכוני אשראי ברמה קבוצתית מהווה ביטוי מרכזי לאסטרטגיית סיכון האשראי של הבנק ומתווה את המסגרת ואת עקרונות העל למסמכי המדיניות של הבנק ושל כל אחת מחברות הבנות בקבוצה, בארץ ובחו"ל. בנוסף, כולל מסמך זה את המגבלות בתחום האשראי שמוגדרות ומנוהלות ברמה הקבוצתית.

במסגרת ניהול סיכוני אשראי מנטר הבנק את איכות תיק האשראי, לרבות נאותות כוללת של הפרשה להפסדי אשראי לכיסוי ההפסדים הגלומים בתיק האשראי, ריכוזיות תיק האשראי ופעילות לפי מוצרים עיקריים. כגון: אשראי לענף בינוי ונדל"ן, אשראי לאנשים פרטיים, הלוואות לדיור ואשראי ממונף.

במהלך התקופה המדווחת לא חל שינוי מהותי בפרופיל הסיכון של תיק האשראי.

למידע נוסף ופירוט לגבי התפתחויות שחלו בתיק האשראי ומדדים איכותיים המאפיינים את התיק ניתן לראות בהמשך לפרק זה וכן [בדוח על הסיכונים](#).

סיכון אשראי בעייתי ונכסים שאינם מבצעים

31 במרס 2018		
מאזני	חוץ מאזני	כולל
במיליוני ש"ח		
1. סיכון אשראי בעייתי: ^(א)		
2,929	236	3,165
702	43	745
3,176	1,167	4,343
בניכוי סיכון אשראי בעייתי של יתרות שסווגו כנכסים המוחזקים למכירה ^(ב)		
(368)	(6)	(374)
6,439	1,440	7,879
מזה: חובות שאינם פגומים, בפיגור של 90 ימים או יותר ^(ב)		
866	-	866
2. נכסים שאינם מבצעים:		
חובות פגומים		
2,335	-	2,335
נכסים שהתקבלו בגין אשראים שסולקו		
10	-	10
בניכוי חובות פגומים של יתרות שסווגו כנכסים המוחזקים למכירה ^(ב)		
(38)	-	(38)
2,307	-	2,307
סך הכל נכסים שאינם מבצעים		

31 במרס 2017		
מאזני	חוץ מאזני	כולל
במיליוני ש"ח		
1. סיכון אשראי בעייתי: ^(א)		
3,768	293	4,061
1,115	93	1,208
2,726	1,240	3,966
בניכוי סיכון אשראי בהשגחה מיוחדת ^(ב)		
7,609	1,626	9,235
מזה: חובות שאינם פגומים, בפיגור של 90 ימים או יותר ^(ב)		
852	-	852
2. נכסים שאינם מבצעים:		
חובות פגומים		
3,169	-	3,169
נכסים שהתקבלו בגין אשראים שסולקו		
14	-	14
3,183	-	3,183
סך הכל נכסים שאינם מבצעים		

31 בדצמבר 2017		
מאזני	חוץ מאזני	כולל
במיליוני ש"ח		
1. סיכון אשראי בעייתי: ^(א)		
3,226	253	3,479
878	52	930
2,861	950	3,811
בניכוי סיכון אשראי בהשגחה מיוחדת ^(ב)		
6,965	1,255	8,220
מזה: חובות שאינם פגומים, בפיגור של 90 ימים או יותר ^(ב)		
845	-	845
2. נכסים שאינם מבצעים:		
חובות פגומים		
2,422	-	2,422
נכסים שהתקבלו בגין אשראים שסולקו		
13	-	13
2,435	-	2,435
סך הכל נכסים שאינם מבצעים		

הערה: סיכון אשראי מאזני וחוף מאזני מוצג לפני השפעת הפרשה להפסדי אשראי ולפני השפעת ביטחונות המותרים לניכוי לצורך חבות של לווה ושל קבוצת לווים.

- (א) סיכון אשראי פגום, נחות או בהשגחה מיוחדת.
- (ב) לרבות בנין הלוואות לדיוור שבנינו קיימת הפרשה לפי עומק הפיגור ובגין הלוואות לדיוור שבנינו לא קיימת הפרשה לפי עומק הפיגור הנמצאות בפיגור של 90 ימים או יותר.
- (ג) למידע נוסף בנוגע לפעילות המוחזקת למכירה ראה פרק [שינויים עיקריים בתקופה החולפת וביאור 16](#).
- (ד) סווג מחדש. למידע נוסף ראה [ביאור 6](#).

להלן פירוט מדדי סיכון האשראי

31 בדצמבר		31 במרס	
2017 ^(ב)	2017 ^(ב)	2018 ^(א)	
באחוזים			
1.19	1.40	1.06	שיעור יתרת אשראי לציבור פגום מיתרת האשראי לציבור
0.31	0.32	0.32	שיעור יתרת אשראי לציבור שאינו פגום שנמצא בפיגור של 90 ימים או יותר מיתרת האשראי לציבור
2.06	2.34	2.04	שיעור סיכון אשראי בעייתי בגין הציבור מסיכון אשראי כולל בגין הציבור
0.89	1.18	0.85	שיעור אשראי לציבור פגום שאינו צובר הכנסות ריבית (NPL) מסך האשראי לציבור
0.06	0.04	0.05	שיעור ההוצאות (ההכנסות) בגין הפסדי אשראי מהיתרה הממוצעת של האשראי לציבור
(0.14)	(0.05)	(0.01)	שיעור המחיקות נטו בגין אשראי לציבור מיתרת האשראי לציבור הממוצעת

(א) כולל יתרות שסווגו כנכסים מוחזקים למכירה. למידע נוסף בנוגע לפעילות המוחזקת למכירה ראה פרק [שינויים עיקריים בתקופה החולפת](#) וביאור 16.

(ב) סווג מחדש. למידע נוסף ראה [ביאור 6](#).

להלן פירוט מדדי סיכון הפרשה להפסדי אשראי:

31 בדצמבר		31 במרס	
2017 ^(ב)	2017 ^(ב)	2018 ^(א)	
באחוזים			
1.4	1.5	1.4	שיעור יתרת ההפרשה להפסדי אשראי בגין אשראי לציבור מיתרת האשראי לציבור
116.4	104.6	133.2	שיעור יתרת ההפרשה להפסדי אשראי בגין אשראי לציבור מיתרת אשראי לציבור פגום
92.2	85.3	102.7	שיעור יתרת ההפרשה להפסדי אשראי בגין אשראי לציבור, מיתרת אשראי לציבור פגום כתוספת יתרת אשראי לציבור אשר נמצא בפיגור של 90 ימים או יותר
(10.2)	(3.6)	(0.4)	שיעור המחיקות נטו בגין אשראי לציבור מיתרת ההפרשה להפסדי אשראי בגין אשראי לציבור

(א) כולל יתרות שסווגו כנכסים מוחזקים למכירה. למידע נוסף בנוגע לפעילות המוחזקת למכירה ראה פרק [שינויים עיקריים בתקופה החולפת](#) וביאור 16.

(ב) סווג מחדש. למידע נוסף ראה [ביאור 6](#).

ריכוזיות האשראי

פיזור תיק האשראי בין ענפי המשק השונים

תיק האשראי של הבנק מפוצל בין ענפי המשק השונים במטרה לפזר את הסיכון הגלום במצב של ריכוז גבוה בענף אחד. בענפי משק המאופיינים ברמת סיכון נמוכה יחסית, אנו שואפים להגיע לשיעור מימון גבוה מחלקנו במערכת.

מדיניות האשראי של הבנק לגבי מגזרי פעילות שונים ולגבי ענפי משק שונים משתנה מעת לעת בהתאם לסכיבה העסקית, למיקוד העסקי של הבנק, לתיאבון הסיכון של הבנק ולהנחיות כלליות וספציפיות של בנק ישראל.

סיכון האשראי הכולל לציבור לפי ענפי משק

31 במרס 2018										
סיכון אשראי כולל ^(א)			חובות ^(ב) וסיכון אשראי חוץ מאזני (למעט נגזרים) ^(ג)				סיכון אשראי כולל ^(א)			
הפסדי אשראי ^(ד)			מזה: ¹				סיכון אשראי ^(א)			
יתרת הפרשה להפסדי אשראי	מחיקות חשבוניות נטו	הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי	פגום	בעייתי ^(ה)	חובות ^(ב)	סך הכל ¹	בעייתי ^(ה)	דירוג ביצוע אשראי ^(ו)	סך הכל	במיליוני ש"ח
בנין פעילות לזרים בישראל										
ציבור-מסחרי										
(46)	(3)	(18)	49	75	1,921	2,241	75	2,168	2,243	חקלאות
(1)	-	(2)	1	1	559	952	1	1,031	1,032	כרייה וחציבה
(429)	3	10	418	835	15,239	22,984	835	22,414	23,249	תעשייה
(352)	(15)	(11)	289	1,221	20,008	50,572	1,226	49,446	50,672	בניין ונדל"ן - בינוי ^(ז)
(384)	(52)	(54)	437	609	24,786	28,010	609	27,523	28,132	בניין ונדל"ן - פעילות בנדל"ן
(91)	-	39	233	414	2,853	4,164	414	3,814	4,228	אספקת חשמל ומים
(310)	30	13	273	790	24,290	28,883	802	28,202	29,004	מסחר
(29)	-	1	53	155	2,903	3,354	155	3,232	3,387	בתי מלון, שרותי הארחה ואוכל
(64)	4	6	139	446	6,893	8,505	453	8,108	8,561	תחבורה ואחסנה
(36)	5	2	23	93	3,767	5,185	93	5,385	5,478	תקשורת ושרותי מחשב
(193)	(4)	4	4	14	11,007	13,834	14	24,897	24,911	שרותים פיננסיים
(177)	10	27	51	180	7,564	10,646	180	10,485	10,665	שרותים עסקיים ואחרים
(61)	2	1	17	58	7,422	9,072	58	9,035	9,093	שרותים ציבוריים וקהילתיים
(2,173)	(20)	18	1,987	4,891	129,212	188,402	4,915	195,740	200,655	סך הכל מסחרי^(ח)
(450)	1	6	-	758	77,664	79,188	758	78,430	79,188	אנשים פרטיים - הלוואות לדיר
(848)	30	89	445	900	36,720	65,592	898	64,700	65,598	אנשים פרטיים - אחר
153	-	-	(38)	(374)	(8,266)	(19,974)	(374)	(19,600)	(19,974)	בניין יתרות שסווגו כנכסים מוחזקים למכירה ^(ט)
(3,318)	11	113	2,394	6,175	235,330	313,208	6,197	319,270	325,467	סך הכל ציבור - פעילות בישראל
(1)	-	(2)	-	-	873	924	-	2,817	2,817	בנקים בישראל
-	-	-	-	-	(31)	(31)	-	(31)	(31)	בניין יתרות שסווגו כנכסים מוחזקים למכירה ^(ט)
(1)	-	(2)	-	-	842	893	-	2,786	2,786	סך הכל בנקים בישראל
-	-	-	-	-	76	76	-	44,398	44,398	ממשלת ישראל
(3,319)	11	111	2,394	6,175	236,248	314,177	6,197	366,454	372,651	סך הכל פעילות בישראל

- (א) סיכון אשראי מאזני וסיכון אשראי חוץ מאזני, לרבות בגין מכשירים נגזרים, כולל: חובות, אג"ח, ניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר, נכסים בגין מכשירים נגזרים וסיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות חבות של לווה בסך 236,247, 875, 43,875, 6,217, 85,434 מיליון ש"ח בהתאמה.
- (ב) אשראי לציבור, אשראי לממשלות, פיקדונות בבנקים וחובות אחרים, למעט אג"ח וניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר.
- (ג) סיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות חבות של לווה, למעט בגין מכשירים נגזרים.
- (ד) כולל בגין מכשירי אשראי חוץ מאזניים (מוצגים במאזן בסעיף "התחייבויות אחרות").
- (ה) סיכון אשראי מאזני וחוץ מאזני פגום, נחות או בהשגחה מיוחדת, לרבות בגין הלוואות לדיר שביגין קיימת הפרשה לפי עומק הפיגור והלוואות לדיר שביגין לא קיימת הפרשה לפי עומק הפיגור הנמצאות בפיגור של 90 ימים או יותר.
- (ו) סיכון אשראי אשר דירוג האשראי שלו במועד הדוח תואם את דירוג האשראי לביצוע אשראי חדש בהתאם למדיניות הבנק.
- (ז) כולל הלוואות לדיר, שהועמדו לקבוצות רכישת מסוימות הנמצאות בהליכי בנייה.
- (ח) יתרת החובות המסחריים כוללת יתרת הלוואות לדיר, בסך 1,109 מיליון ש"ח שהועמדו לקבוצות רכישת הנמצאות בהליכי בנייה.
- (ט) למידע נוסף בנוגע לפעילות המוחזקת למכירה ראה פרק [שינויים עיקריים בתקופה החולפת וביאר 16](#).

סיכון האשראי הכולל לציבור לפי ענפי משק (המשך)

31 במרס 2018										
סיכון אשראי כולל ^(א)					חובות ^(ב) וסיכון אשראי חוץ מאזני (למעט נגזרים) ^(ג)					
מזה:					הפסדי אשראי ^(ד)					
סך הכל	דירוג ביצוע אשראי ^(ה)	בעייתיות ^(ה)	סך הכל ¹	חובות ^(ב)	בעייתיות ^(ה)	פגום	הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי	מחיקות חשבונאיות נטו	יתרת הפרשה להפסדי אשראי	סך הכל
במיליוני ש"ח										
כגון פעילות לווים בחו"ל										
ציבור-מסחרי										
93	93	-	92	57	-	-	-	-	-	(1)
95	95	-	95	22	-	-	-	-	-	-
7,735	7,475	260	6,426	4,317	260	48	3	-	-	(38)
14,743	13,753	990	13,937	10,244	990	415	2	1	-	(149)
319	319	-	77	16	-	-	-	-	-	-
6,452	6,426	26	6,248	4,448	26	22	6	-	-	(74)
2,311	2,311	-	2,300	2,176	-	-	(1)	-	-	(17)
91	75	16	68	53	16	16	5	5	-	(20)
2,286	2,259	27	1,868	1,102	27	17	(2)	-	-	(20)
16,382	16,306	76	2,474	1,797	76	76	-	-	-	(45)
6,412	6,161	251	6,196	5,429	251	97	6	(1)	-	(27)
730	730	-	721	556	-	-	-	-	-	(18)
57,649	56,003	1,646	40,502	30,217	1,646	691	19	5	-	(409)
519	488	31	519	519	31	31	-	-	-	(6)
597	592	5	597	545	5	5	-	-	-	(5)
58,765	57,083	1,682	41,618	31,281	1,682	727	19	5	-	(420)
32,239	32,239	-	12,884	11,891	-	-	-	-	-	-
(1)	(1)	-	(1)	(1)	-	-	-	-	-	-
32,238	32,238	-	12,883	11,890	-	-	-	-	-	-
12,044	12,044	-	1,199	647	-	-	-	-	-	-
103,047	101,365	1,682	55,700	43,818	1,682	727	19	5	-	(420)
475,698	467,819	7,879	369,877	280,066	7,857	3,121	130	16	-	(3,739)

(א) סיכון אשראי מאזני וסיכון אשראי חוץ מאזני, לרבות בגין מכשירים נגזרים. כולל: חובות, אג"ח, ניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר, נכסים בגין מכשירים נגזרים וסיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות חבות של לווה בסך 32,929,438,19 ש"ח, 20,704,559 מיליון ש"ח בהתאמה.

(ב) אשראי לציבור, אשראי לממשלות, פיקדונות בבנקים וחובות אחרים, למעט אג"ח וניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר.

(ג) סיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות חבות של לווה, למעט בגין מכשירים נגזרים.

(ד) כולל בגין מכשירי אשראי חוץ מאזניים (מוצגים במאזן בסעיף "התחייבויות אחרות").

(ה) סיכון אשראי מאזני וחוץ מאזני פגום, נחות או בהשגחה מיוחדת, לרבות בגין הלוואות לדיור שבגינן קיימת הפרשה לפי עומק הפיגור והלוואות לדיור שבגינן לא קיימת הפרשה לפי עומק הפיגור הנמצאות בפיגור של 90 ימים או יותר.

(ו) סיכון אשראי אשר דירוג האשראי שלו במועד הדוח תואם את דירוג האשראי לכיצוע אשראי חדש בהתאם למדיניות הבנק.

(ז) כולל הלוואות לדיור, שהועמדו לקבוצות רכישת מסוימות הנמצאות בהליכי בנייה.

(ח) למידע נוסף בנוגע לפעילות המוחזקת למכירה ראה פרק [שינויים עיקריים בתקופה החולפת וכיאר 16](#).

סיכון האשראי הכולל לציבור לפי ענפי משק (המשך)

31 במרס 2017										
הפסדי אשראי ^(ד)			חובות ^(ב) וסיכון אשראי חוץ מאזני (למעט נגזרים) ^(ג)				סיכון אשראי כולל ^(א)			
יתרת הפרשה להפסדי אשראי	מחיקות חשבוניות נטו	הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי	מזה:			סך הכל ¹	דירוג ביצועי אשראי ^(ה)	סך הכל	במיליוני ש"ח	
			פגום	בעייתי ^(ה)	חובות ^(ב)					
בנין פעילות לווים בישראל										
ציבור-מסחרי										
(57)	4	7	87	166	1,867	2,173	166	2,010	2,176	חקלאות
(1)	-	-	-	9	288	874	9	908	917	כרייה וחציבה
(490)	29	9	431	1,230	14,286	20,829	1,232	19,886	21,118	תעשייה
(351)	11	33	360	1,492	15,951	46,633	1,492	45,223	46,715	בינוי ונדל"ן - בינוי ^(ו)
(435)	(4)	(5)	726	1,084	24,326	27,073	1,084	26,071	27,155	בינוי ונדל"ן - פעילות בנדל"ן
(66)	-	-	263	366	2,968	4,447	366	4,480	4,846	אספקת חשמל ומים
(321)	27	33	250	979	22,974	27,974	997	27,225	28,222	מסחר
(30)	(6)	(4)	71	204	2,751	3,193	204	3,016	3,220	בתי מלון, שרותי הארחה ואוכל
(38)	6	4	167	251	6,982	7,834	251	7,704	7,955	תחבורה ואחסנה
(70)	-	1	186	196	4,003	5,381	200	5,458	5,658	תקשורת ושרותי מחשב
(216)	(15)	(15)	351	355	11,656	15,199	363	19,979	20,342	שרותים פיננסיים
(136)	10	6	56	158	6,593	9,216	158	9,094	9,252	שרותים עסקיים ואחרים
(50)	2	4	14	57	7,319	8,797	57	8,764	8,821	שרותים ציבוריים וקהילתיים
(2,261)	64	73	2,962	6,547	121,964	179,623	6,579	179,818	186,397	סך הכל מסחרי^(ח)
(460)	2	(1)	-	698	77,968	79,748	700	79,048	79,748	אנשים פרטיים - הלוואות לדיר
(776)	63	21	442	802	38,797	68,744	802	67,951	68,753	אנשים פרטיים - אחר
(3,497)	129	93	3,404	8,047	238,729	328,115	8,081	326,817	334,898	סך הכל ציבור - פעילות בישראל
(1)	-	-	-	-	742	820	-	5,444	5,444	בנקים בישראל
-	-	-	-	-	234	234	-	42,964	42,964	ממשלת ישראל
(3,498)	129	93	3,404	8,047	239,705	329,169	8,081	375,225	383,306	סך הכל פעילות בישראל

- (א) סיכון אשראי מאזני וסיכון אשראי חוץ מאזני, לרבות בגין מכשירים נגזרים. כולל: חובות, אג"ח, ניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר, נכסים בגין מכשירים נגזרים וסיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות חבות של לווה בסך 239,705,427,878, 3,984,964,264 מיליון ש"ח בהתאמה.
- (ב) אשראי לציבור, אשראי לממשלות, פיקדונות בבנקים וחובות אחרים, למעט אג"ח וניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר.
- (ג) סיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות חבות של לווה, למעט בגין מכשירים נגזרים.
- (ד) כולל בגין מכשירי אשראי חוץ מאזניים (מוצגים במאזן בסעיף "התחייבויות אחרות").
- (ה) סיכון אשראי מאזני וחוץ מאזני פגום, נחות או בהשגחה מיוחדת, לרבות בגין הלוואות לדיר שבגינן קיימת הפרשה לפי עומק הפיגור והלוואות לדיר שבגינן לא קיימת הפרשה לפי עומק הפיגור הנמצאות בפיגור של 90 ימים או יותר.
- (ו) סיכון אשראי אשר דירוג האשראי שלו במועד הדוח תואם את דירוג האשראי לביצוע למדיניות הבנק.
- (ז) כולל הלוואות לדיר, שהועמדו לקבוצות רכישת מסוימות הנמצאות בהליכי בנייה.
- (ח) יתרת החובות המסחריים כוללת יתרת הלוואות לדיר, בסך 979 מיליון ש"ח שהועמדו לקבוצות רכישת הנמצאות בהליכי בנייה.

סיכון האשראי הכולל לציבור לפי ענפי משק (המשך)

31 במרס 2017										
סיכון אשראי כולל ^(א) חובות ^(ב) וסיכון אשראי חוץ מאזני (למעט נגזרים) ^(ג)										
הפסדי אשראי ^(ד)			מזה:				סך הכל			
יתרת הפרשה להפסדי אשראי	מחיקות חשבונאיות נטו	הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי	פגום	בעייתיות ^(ה)	חובות ^(ב)	סך הכל ¹	בעייתיות ^(ה)	דירוג ביצועי אשראי ^(ו)	סך הכל	במיליוני ש"ח
כגון פעילות לווים בחו"ל										
ציבור-מסחרי										
			1	1	37	74	1	75	76	חקלאות
(1)	-	-	-	-	4	7	-	15	15	כרייה וחציבה
(45)	-	2	96	279	4,624	7,469	279	8,734	9,013	תעשייה
(178)	4	4	314	603	9,522	13,548	603	13,646	14,249	בינוי ונדל"ן ^(ז)
-	-	-	-	-	22	77	-	159	159	אספקת חשמל ומים
(84)	(1)	9	36	40	4,330	6,176	40	6,290	6,330	מסחר
(9)	-	-	-	4	1,644	1,728	4	1,724	1,728	בתי מלון, שרותי הארחה ואוכל
(5)	-	-	48	48	83	100	48	80	128	תחבורה ואחסנה
(1)	-	-	-	-	918	1,859	-	2,148	2,148	תקשורת ושרותי מחשב
(46)	-	(6)	93	93	1,256	1,884	93	14,926	15,019	שרותים פיננסיים
(33)	9	-	8	32	5,521	6,450	32	6,662	6,694	שרותים עסקיים ואחרים
(18)	-	-	9	9	427	799	9	793	802	שרותים ציבוריים וקהילתיים
(420)	12	9	605	1,109	28,388	40,171	1,109	55,252	56,361	סך הכל מסחרי
(10)	-	(1)	29	29	493	494	29	465	494	אנשים פרטיים - הלוואות לדיר
(5)	-	-	16	16	562	640	16	624	640	אנשים פרטיים - אחר
(435)	12	8	650	1,154	29,443	41,305	1,154	56,341	57,495	סך הכל ציבור - פעילות בחו"ל
-	-	-	-	-	9,753	10,429	-	26,606	26,606	בנקים בחו"ל
-	-	-	-	-	386	668	-	12,944	12,944	ממשלות בחו"ל
(435)	12	8	650	1,154	39,582	52,402	1,154	95,891	97,045	סך הכל פעילות בחו"ל
(3,933)	141	101	4,054	9,201	279,287	381,571	9,235	471,116	480,351	סך הכל

- (א) סיכון אשראי מאזני וסיכון אשראי חוץ מאזני, לרבות בגין מכשירים נגזרים. כולל: חובות, אג"ח, ניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר, נכסים בגין מכשירים נגזרים וסיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות חבות של לווה בסך 33,105, 39,582, 17,304, 7,054 מיליון ש"ח בהתאמה.
- (ב) אשראי לציבור, אשראי לממשלות, פיקדונות בבנקים וחובות אחרים, למעט אג"ח וניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר.
- (ג) סיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות חבות של לווה, למעט בגין מכשירים נגזרים.
- (ד) כולל בגין מכשירי אשראי חוץ מאזניים (מוצגים במאזן בסעיף "התחייבויות אחרות").
- (ה) סיכון אשראי מאזני וחוץ מאזני פגום, נחות או בהשגחה מיוחדת, לרבות בגין הלוואות לדיר שבגינן קיימת הפרשה לפי עומק הפיגור והלוואות לדיר שבגינן לא קיימת הפרשה לפי עומק הפיגור הנמצאות כפיגור של 90 ימים או יותר.
- (ו) סיכון אשראי אשר דירוג האשראי שלו במועד הדוח תואם את דירוג האשראי לביצוע אשראי חדש בהתאם למדיניות הבנק.
- (ז) כולל הלוואות לדיר, שהועמדו לקבוצות רכישת מסוימות הנמצאות בהליכי בנייה.

סיכון האשראי הכולל לציבור לפי ענפי משק (המשך)

31 בדצמבר 2017										
סיכון אשראי כולל ^(א)			חובות ^(ב) וסיכון אשראי חוץ מאזני (למעט נגזרים) ^(ג)							
הפסדי אשראי ^(ד)			מזה:				דירוג ביצועי אשראי ^(ה)			
יתרת הפרשה להפסדי אשראי	מחיקות חשבונאיות נטו	הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי	פגום	בעייתי ^(ה)	חובות ^(ב)	סך הכל ¹	בעייתי ^(ה)	אשראי ^(ה)	סך הכל	במיליוני ש"ח
בנין פעילות לווים בישראל										
ציבור-מסחרי										
(59)	2	9	69	156	1,883	2,183	157	2,027	2,184	חקלאות
(1)	-	-	-	1	514	932	1	958	959	כרייה וחציבה
(463)	146	104	579	1,010	14,956	22,771	1,014	21,990	23,004	תעשייה
(350)	45	72	304	1,197	18,936	49,628	1,197	48,492	49,689	בינוי ונדל"ן - בינוי ^(ו)
(394)	(255)	(302)	613	748	24,444	27,617	748	26,952	27,700	בינוי ונדל"ן - פעילות בנדל"ן
(54)	6	(7)	237	345	2,803	4,184	345	3,919	4,264	אספקת חשמל ומים
(288)	82	56	202	712	22,703	27,350	716	26,762	27,478	מסחר
(28)	(8)	(6)	59	162	2,753	3,206	162	3,070	3,232	בתי מלון, שרותי הארחה ואוכל
(62)	21	38	149	450	6,792	8,099	457	7,703	8,160	תחבורה ואחסנה
(38)	3	(28)	49	60	3,582	4,964	61	5,108	5,169	תקשורת ושרותי מחשב
(188)	(56)	(76)	3	8	11,189	14,021	14	21,707	21,721	שרותים פיננסיים
(152)	38	42	52	133	7,154	9,940	133	9,833	9,966	שרותים עסקיים ואחרים
(60)	20	28	17	60	7,440	8,910	60	8,864	8,924	שרותים ציבוריים וקהילתיים
(2,137)	44	(70)	2,333	5,042	125,149	183,805	5,065	187,385	192,450	סך הכל מסחרי^(ח)
(443)	8	(10)	-	722	77,448	79,034	721	78,313	79,034	אנשים פרטיים - הלוואות לדירוג
(790)	217	189	440	881	38,395	68,643	881	67,768	68,649	אנשים פרטיים - אחר
(3,370)	269	109	2,773	6,645	240,992	331,482	6,667	333,466	340,133	סך הכל ציבור - פעילות בישראל
(3)	-	2	-	-	1,650	1,701	-	3,921	3,921	בנקים בישראל
-	-	-	-	-	129	129	-	41,161	41,161	ממשלת ישראל
(3,373)	269	111	2,773	6,645	242,771	333,312	6,667	378,548	385,215	סך הכל פעילות בישראל

- (א) סיכון אשראי מאזני וסיכון אשראי חוץ מאזני, לרבות בגין מכשירים נגזרים. כולל: חובות, אג"ח, ניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר, נכסים בגין מכשירים נגזרים וסיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות חבות של לווה בסך 242,773,102,40,116,1,328,93,97 מיליון ש"ח בהתאמה.
- (ב) אשראי לציבור, אשראי לממשלות, פיקדונות בבנקים וחובות אחרים, למעט אג"ח וניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר.
- (ג) סיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות חבות של לווה, למעט בגין מכשירים נגזרים.
- (ד) כולל בגין מכשירי אשראי חוץ מאזניים (מוצגים במאזן) בסעיף "התחייבויות אחרות".
- (ה) סיכון אשראי מאזני וחוץ מאזני פגום, נחות או בהשגחה מיוחדת, לרבות בגין הלוואות לדירוג שביגין קיימת הפרשה לפי עומק הפיגור והלוואות לדירוג שביגין לא קיימת הפרשה לפי עומק הפיגור הנמצאות בפיגור של 90 ימים או יותר.
- (ו) סיכון אשראי אשר דירוג האשראי שלו במועד הדוח תואם את דירוג האשראי לביצוע חדש בהתאם למדיניות הבנק.
- (ז) כולל הלוואות לדירוג, שהועמדו לקבוצות רכישת מסוימות הנמצאות בהליכי בנייה.
- (ח) יתרת החובות המסחריים כוללת יתרת הלוואות לדירוג, בסך 1,066 מיליון ש"ח שהועמדו לקבוצות רכישה הנמצאות בהליכי בנייה.

סיכון האשראי הכולל לציבור לפי ענפי משק (המשך)

31 בדצמבר 2017										
סיכון אשראי כולל ^(א)										
חובות ^(ב) וסיכון אשראי חוץ מאזני (למעט נגזרים) ^(ג)										
הפסדי אשראי ^(ד)										
מזה:										
מזנה:										
סך הכל	דירוג ביצוע אשראי ^(ה)	בעייתי ^(ה)	סך הכל ¹	חובות ^(ב)	בעייתי ^(ה)	פגום	הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי	מחיקות חשבונאיות נטו	יתרת הפרשה להפסדי אשראי	סך הכל
במיליוני ש"ח										
כגון פעילות לווים בחו"ל										
ציבור-מסחרי										
100	100	-	98	60	-	-	-	-	(1)	100
35	35	-	35	30	-	-	-	-	-	35
7,564	7,249	315	6,420	4,567	315	78	(5)	5	(32)	7,564
14,223	13,313	910	13,496	9,748	910	431	19	80	(136)	14,223
260	260	-	87	22	-	-	-	-	-	260
6,371	6,350	21	6,203	4,406	21	21	19	3	(71)	6,371
2,250	2,250	-	2,234	2,056	-	-	5	1	(15)	2,250
84	63	21	67	50	21	21	18	8	(15)	84
1,829	1,808	21	1,596	875	21	21	8	-	(9)	1,829
16,071	15,992	79	2,135	1,527	79	79	(5)	1	(43)	16,071
6,430	6,279	151	6,160	5,411	151	14	6	15	(28)	6,430
627	627	-	618	441	-	-	-	-	(17)	627
55,844	54,326	1,518	39,149	29,193	1,518	665	65	113	(367)	55,844
510	480	30	509	509	30	29	(3)	1	(7)	510
608	603	5	608	522	5	5	(1)	-	(4)	608
56,962	55,409	1,553	40,266	30,224	1,553	699	61	114	(378)	56,962
31,247	31,247	-	11,251	10,214	-	-	-	-	-	31,247
12,047	12,047	-	1,210	586	-	-	-	-	-	12,047
100,256	98,703	1,553	52,727	41,024	1,553	699	61	114	(378)	100,256
485,471	477,251	8,220	386,039	283,795	8,198	3,472	172	383	(3,751)	485,471

- (א) סיכון אשראי מאזני וסיכון אשראי חוץ מאזני, לרבות בגין מכשירים נגזרים. כולל: חובות, אג"ח, ניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר, נכסים בגין מכשירים נגזרים וסיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות חבות של לווה בסך 32,963,41,022 ש"ח, 19,977,6,294 מיליון ש"ח בהתאמה.
- (ב) אשראי לציבור, אשראי לממשלות, פיקדונות בבנקים וחובות אחרים, למעט אג"ח וניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר.
- (ג) סיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות חבות של לווה, למעט בגין מכשירים נגזרים.
- (ד) כולל בגין מכשירי אשראי חוץ מאזניים (מוצגים במאזן בסעיף "התחייבויות אחרות").
- (ה) סיכון אשראי מאזני וחץ מאזני פגום, נחות או בהשגחה מיוחדת, לרבות בגין הלוואות לדירוג שביגין קיימת הפרשה לפי עומק הפיגור והלוואות לדירוג שביגין לא קיימת הפרשה לפי עומק הפיגור הנמצאות כפיגור של 90 ימים או יותר.
- (ו) סיכון אשראי אשר דירוג האשראי שלו במועד הדוח תואם את דירוג האשראי לביצוע אשראי חדש בהתאם למדיניות הבנק.
- (ז) כולל הלוואות לדירוג, שהועמדו לקבוצות רכישת מסוימות הנמצאות בהליכי בנייה.

הפעילות ומגבלות הסיכון בענף הבינוי והנדל"ן

ענף הבינוי והנדל"ן הינו תחום הפעילות שבו לבנק חשיפת האשראי הגדולה ביותר מבין ענפי המשק העסקיים. בדומה ליתר ענפי המשק, מוגדרים במדיניות האשראי מתודולוגיות ופרמטרים למימון עסקאות בכל אחד מענפי המשנה של תחום הנדל"ן.

המעקב אחר תיק האשראי בתחום הנדל"ן מבוצע באופן הדוק. בנוסף לבחינת העמידה במגבלות הפנימיות והרגולטוריות, נבחנות המגמות והתפתחות הסיכון, ובכלל זה המאפיינים המאקרו-כלכליים של המשק, הענף וענפי המשנה לרבות התפלגות הדירוגים הפנימיים, החלוקה בין קווי העסקים השונים, פרמטרים מרכזיים, הערכה צופה פני עתיד לגבי רמת הסיכון הצפויה ועוד. בנוסף למגבלה הרגולטורית ובמטרה לנהל באופן אפקטיבי את התמהיל הפנימי של סיכון האשראי, הבנק מקפיד על פיזור בין איזורים גיאוגרפיים שבהם מוקמים הפרויקטים בהתאם לביקושים, ובין ענפי המשנה השונים.

התפלגות האשראי לכינוי ונדל"ן בבנק, לפי היקף האשראי ללווה בודד

31 בדצמבר		31 במרס			
2017		2017		2018	
		יתרת האשראי		היקף האשראי ללווה בודד באלפי ש"ח	
		במיליוני ש"ח		טד	מ-
1,777	1,563	2,046	300	-	-
1,846	1,708	1,884	600	300	300
3,012	3,069	2,938	1,200	600	600
2,338	2,405	2,347	2,000	1,200	1,200
3,483	3,445	3,556	4,000	2,000	2,000
4,309	4,444	4,319	8,000	4,000	4,000
6,614	6,399	6,416	20,000	8,000	8,000
6,624	6,025	6,945	40,000	20,000	20,000
22,504	22,518	22,679	200,000	40,000	40,000
12,752	9,734	13,083	400,000	200,000	200,000
11,520	12,603	10,304	800,000	400,000	400,000
3,045	4,035	5,926	1,200,000	800,000	800,000
1,232	-	-	1,600,000	1,200,000	1,200,000
81,056	77,948	82,443			סך הכל

קבוצות לווים¹

מגבלות על חבות של לווה ושל קבוצת לווים

1. ליום 31 במרס 2018 אין לקבוצה חשיפת אשראי לקבוצת לווים שחבותם עולה על 15% מהון הבנק (כהגדרתו בהוראת ניהול בנקאי תקין מספר 313).
2. ליום 31 במרס 2018 אין לקבוצה חשיפת אשראי ללווים גדולים, קבוצות לווים וקבוצות לווים בנקאיות שחבותם עולה על שיעור של 10% מהון הבנק. המגבלה הרגולטורית המצרפית בגין חשיפות אלה הינה בשיעור של 120% מהון הבנק.

¹ קבוצת לווים הם כל אלה יחד: הלווה, אדם השולט בו וכל מי שנשלט על ידי אלה, למעט בנקים. כאשר תאגיד נשלט על ידי יותר מאדם אחד יש לכלול בקבוצת לווים אחת את אותם שולטים שהתאגיד הנשלט הוא מהותי עבורם (כגון: מבחינה הונית), לרבות התאגיד הנשלט וכל מי שנשלט על ידם. כאשר תאגיד מוחזק על ידי יותר מאדם אחד, יש לכלול מחזיק שאין לו שליטה, שהתאגיד המוחזק הוא מהותי עבורו (כגון: מבחינה הונית), יחד עם התאגיד המוחזק וכן כל מי שנשלט על ידם בקבוצת לווים אחת. לווים הקשורים באופן שפגיעה ביציבות הפיננסית של אחד מהם עלולה להשליך על היציבות הפיננסית של האחר, או שאותם גורמים עלולים להשליך על היציבות הפיננסית של שניהם.

חשיפה למדינות זרות

חלק א' - מידע בדבר סך כל החשיפות למדינות זרות, ובדבר חשיפות למדינות סך סכום החשיפה לכל אחת מהן הוא מעל 1% מסך הנכסים או מעל 20% מסך ההון לצורך חישוב יחס ההון, לפי הנמוך ביניהם:

31 במרס 2018						חשיפה מאזנית ^(א)
חשיפה מאזנית של שלוחות התאגיד הבנקאי במדינה זרה לתושבים מקומיים						
חשיפה מאזנית נטו לאחר ניכוי התחייבויות מקומיות			חשיפה מאזנית לפני ניכוי התחייבויות מקומיות			למשלות ^(א) לבנקים לאחרים
מקומיות	מקומיות	מקומיות	מקומיות	מקומיות	מקומיות	
במיליוני ש"ח						המדינה
10,162	12,313	22,475	9,780	1,728	3,385	ארצות הברית
4,093	1,730	5,823	2,901	6,231	-	בריטניה
-	-	-	206	1,613	4,464	צרפת
3	43	46	644	693	-	שוויץ
-	-	-	253	3,703	461	גרמניה
533	557	1,090	6,004	5,939	2,599	אחרות
14,791	14,643	29,434	19,788	19,907	10,909	סך כל החשיפה למדינות זרות ^(א)
526	552	1,078	1,091	1,266	211	סך כל החשיפה למדינות LDC
-	-	-	171	65	490	סך כל החשיפה למדינות ה-GIPS ^(א)

31 במרס 2018							חשיפה מאזנית ^(א)
חשיפה מאזנית ^(א)				חשיפה מאזנית ^(א)			
חשיפה מאזנית מעבר לגבול				חשיפה מאזנית מעבר לגבול			
תקופת פירעון				תקופת פירעון			
מזה: סיכון		מזה: סיכון		מזה: יתרת חובות פגומים		מזה: סיכון	
מעל שנה	עד שנה	מאזני בעייתי	מאזנית	מאזני בעייתי	מאזני בעייתי	מאזנית	
במיליוני ש"ח							
9,200	5,693	-	7,281	454	1,218	25,055	ארצות הברית
3,699	5,433	88	6,644	147	168	13,225	בריטניה
713	5,570	-	1,780	12	13	6,283	צרפת
645	692	-	1,878	-	-	1,340	שוויץ
1,536	2,881	-	2,024	-	-	4,417	גרמניה
7,505	7,037	-	2,593	115	120	15,075	אחרות
23,298	27,306	88	22,200	728	1,519	65,395	סך כל החשיפה למדינות זרות
2,338	230	-	1,660	97	99	3,094	סך כל החשיפה למדינות LDC
123	603	-	224	-	-	726	סך כל החשיפה למדינות ה-GIPS ^(א)

[ראה הערות בעמוד 47.](#)

חלק א' - מידע בדבר סך כל החשיפות למדינות זרות, ובדבר חשיפות למדינות שסך סכום החשיפה לכל אחת מהן הוא מעל 1% מסך הנכסים או מעל 20% מסך ההון לצורך חישוב יחס ההון, לפי הנמוך ביניהם (המשך):

31 במרס 2017						
חשיפה מאזנית ^(א)						
חשיפה מאזנית של שלוחות התאגיד הבנקאי במדינה זרה לתושבים מקומיים			חשיפה מאזנית מעבר לגבול			
חשיפה מאזנית נטו	חשיפה מאזנית לפני ניכוי התחייבויות מקומיות	ניכוי בגין התחייבויות מקומיות	חשיפה מאזנית לאחר ניכוי התחייבויות מקומיות	לבנקים	לאחרים	למשלות ^(א)
במיליוני ש"ח						
המדינה						
11,304	13,526	24,830	9,256	2,403	5,287	ארצות הברית
4,387	1,452	5,839	3,422	2,833	182	בריטניה
-	-	-	315	1,286	2,135	צרפת
44	19	63	701	1,421	-	שוויץ
-	-	-	327	3,075	397	גרמניה
508	541	1,049	6,002	5,271	3,805	אחרות
16,243	15,538	31,781	20,023	16,289	11,806	סך כל החשיפה למדינות זרות
498	536	1,034	1,017	1,131	203	סך כל החשיפה למדינות LDC
-	-	-	167	6	346	סך כל החשיפה למדינות ה-GIPS ^(א)

31 במרס 2017						
חשיפה מאזנית ^{(א)(ב)}			חשיפה מאזנית ^(א)			
חשיפה מאזנית מעבר לגבול			חשיפה מאזנית מעבר לגבול			
תקופת פירעון			מזה: יתרת חובות פגומים			
מזה: סיכון אשראי חוץ מאזני בעייתי	מזה: סיכון אשראי חוץ מאזני בעייתי	מזה: סיכון אשראי חוץ מאזני בעייתי	מזה: סיכון אשראי חוץ מאזני בעייתי	מזה: סיכון אשראי חוץ מאזני בעייתי	מזה: סיכון אשראי חוץ מאזני בעייתי	מזה: סיכון אשראי חוץ מאזני בעייתי
עד שנה	מעל שנה	עד שנה	מעל שנה	עד שנה	מעל שנה	מעל שנה
במיליוני ש"ח						
המדינה						
12,664	4,282	-	7,752	369	873	28,250
4,159	2,278	-	3,730	191	191	10,824
1,144	2,592	-	2,009	6	6	3,736
681	1,441	-	1,835	-	-	2,166
2,233	1,566	-	2,022	-	-	3,799
7,808	7,270	-	2,700	112	114	15,586
28,689	19,429	-	20,048	678	1,184	64,361
1,909	442	-	1,754	96	98	2,849
96	423	-	196	-	-	519

[ראו הערות בעמוד 47.](#)

חלק א' - מידע בדבר סך כל החשיפות למדינות זרות, ובדבר חשיפות למדינות שסך סכום החשיפה לכל אחת מהן הוא מעל 1% מסך הנכסים או מעל 20% מסך ההון לצורך חישוב יחס ההון, לפי הנמוך ביניהם (המשך):

31 בדצמבר 2017						
חשיפה מאזנית ^(א)						
חשיפה מאזנית של שלוחות התאגיד הבנקאי במדינה זרה לתושבים מקומיים			חשיפה מאזנית מעבר לגבול			
חשיפה מאזנית נטו לאחר ניכוי התחייבויות מקומיות	ניכוי בגין התחייבויות מקומיות	חשיפה מאזנית לפני ניכוי התחייבויות מקומיות	לאחרים	לבנקים	למשלות ^(א)	
במיליוני ש"ח						
המדינה						
10,735	12,345	23,080	11,073	1,461	7,668	ארצות הברית
4,302	1,729	6,031	2,901	4,534	174	בריטניה
-	-	-	210	1,012	1,624	צרפת
3	41	44	554	710	92	שווייץ
-	-	-	674	2,950	334	גרמניה
533	544	1,077	5,280	7,994	996	אחרות
15,573	14,659	30,232	20,692	18,661	10,888	סך כל החשיפה למדינות זרות
522	543	1,065	1,062	1,201	237	סך כל החשיפה למדינות LDC
-	-	-	231	74	470	סך כל החשיפה למדינות ה-GIPS ^(א)

31 בדצמבר 2017							
חשיפה חוץ מאזנית ^{(א)(ב)}				חשיפה מאזנית ^(א)			
חשיפה מאזנית מעבר לגבול							
תקופת פירעון		מזה: סיכון אשראי חוץ מאזני בעייתי	סך החשיפה החוץ מאזנית ^(ה)	מזה: יתרת חובות פגומים	סיכון אשראי מאזני בעייתי	סך כל החשיפה המאזנית	
מעל שנה	עד שנה	מזה: סיכון אשראי חוץ מאזני בעייתי	סך החשיפה החוץ מאזנית ^(ה)	מזה: יתרת חובות פגומים	סיכון אשראי מאזני בעייתי	סך כל החשיפה המאזנית	
במיליוני ש"ח							
המדינה							
13,535	6,667	-	5,855	418	1,190	30,937	ארצות הברית
3,320	4,289	-	7,129	160	160	11,911	בריטניה
1,295	1,551	-	1,761	12	13	2,846	צרפת
590	766	-	1,898	-	-	1,359	שווייץ
1,747	2,211	-	2,147	-	-	3,958	גרמניה
7,227	7,043	-	2,730	111	117	14,803	אחרות
27,714	22,527	-	21,520	701	1,480	65,814	סך כל החשיפה למדינות זרות
2,107	393	-	1,833	93	96	3,022	סך כל החשיפה למדינות LDC
116	659	-	234	-	-	775	סך כל החשיפה למדינות ה-GIPS ^(א)

[ראה הערות בעמוד 47](#)

- (א) סיכון אשראי מאזני וחובי מאזני, סיכון אשראי מסחרי בעייתי וחובות פגומים מוצגים לפני השפעת ההפרשה להפסדי אשראי ולפני השפעת הביטחונות המתירים לניכוי לצורך מגבלות על חבות של לווה וקבוצת לווים ולפני השפעת קיזוז דו צדדי בגין נגזרים.
- (ב) סיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות חבות של לווה, לפני השפעת קיזוז דו צדדי בגין נגזרים.
- (ג) כולל ממשלות, מוסדות רשמיים ובנקים מרכזיים.
- (ד) החשיפה למדינות ה-GIPS כוללת את המדינות: פורטוגל, איטליה, יוון וספרד.
- (ה) כולל יתרות בגין נכסים המוחזקים למכירה בסך 1 מיליון ש"ח.

הערות:

1. שורת "סך הכל חשיפה למדינות LDC" כוללת את סך החשיפה למדינות המוגדרות כמדינות פחות מפותחות (LDC), שהינן ארצות המסווגות על ידי הבנק העולמי כבעלות הכנסה נמוכה או בינונית.
2. חשיפה מאזנית למדינה זרה כוללת חשיפה מאזנית מעבר לגבול וחשיפה מאזנית של שלוחות התאגיד הבנקאי במדינה זרה לתושבים מקומיים. חשיפה מאזנית מעבר לגבול כוללת חשיפה מאזנית של משרדי התאגיד הבנקאי בישראל לתושבי המדינה הזרה וחשיפה מאזנית של שלוחות בחו"ל של התאגיד הבנקאי לתושבים שאינם תושבי המדינה שבה ממוקמת השלוחה. חשיפה מאזנית של שלוחות התאגיד הבנקאי במדינה זרה לתושבים מקומיים כוללת חשיפה מאזנית של שלוחות התאגיד הבנקאי באותה מדינה זרה לתושביה, בניכוי התחייבויות אותן שלוחות (הניכוי מבוצע עד גובה החשיפה).
3. החשיפה למדינות זרות מוצגת על בסיס סיכון סופי.

חלק ב' - ליום 31 במרס 2018 ולתקופות השוואה אין חשיפה מאזנית מצרפית למדינות זרות שסך החשיפה לכל אחת מהן הינו בין 0.75% לבין 1% מסך הנכסים במאוחד או בין 15% לבין 20% מההון, לפי הנמוך.

חלק ג' - סכום החשיפה למדינות זרות עם בעיות נזילות כפי שהוגדר על ידי בנק ישראל (מדינה אשר מקבלת סיוע כספי מ-IMF או שהתחייבויותיה מדורגות בדירוג אשראי CCC או נמוך יותר) מסתכם בסך 567 מיליון ש"ח ומתייחס ל-8 מדינות (ב-31 במרס 2017 מסתכם בסך 763 מיליון ש"ח והתייחס ל-11 מדינות וב-31 בדצמבר 2017 מסתכם בסך 610 מיליון ש"ח והתייחס ל-9 מדינות).

חשיפת אשראי למוסדות פיננסיים זרים

חשיפת האשראי למוסדות פיננסיים זרים מתייחסת לבנקים מסחריים, לחברות החזקה בבנקאיות, בנקים להשקעות, חברות ביטוח וגופים מוסדיים.

החשיפה כוללת בעיקר פיקדונות בבנקים הזרים לתקופות קצרות עד שבוע ואגרות חוב בדרך כלל לתקופה של עד 5 שנים. הבנק מנהל מעקב הדוק אחר מצבם של בנקים בעולם ומנתח באופן תדיר את איתנותם הפיננסית. הבנק מנהל רשימה מצומצמת של בנקים איכותיים שבהם הבנק והשלוחות בחו"ל מבצעים פיקדונות.

הלך חשיפת אשראי למוסדות פיננסיים זרים^(*):

ליום 31 במרס 2018		
סיכון אשראי מאזני ⁽²⁾	סיכון אשראי חוץ מאזני נוכחי ⁽¹⁾	חשיפת אשראי נוכחית
במיליוני ש"ח		
חשיפת אשראי נוכחית למוסדות פיננסיים זרים^(*)		
16,210	859	17,069
4,981	587	5,568
320	211	531
32	19	51
1	-	1
352	-	352
21,896	1,676	23,572
-	-	-

[ראה הערות בעמוד הבא.](#)

ליום 31 במרס 2017			
חשיפת אשראי נוכחית	סיכון אשראי חוץ מאזני נוכחי ^(ב)	סיכון אשראי מאזני ^(א)	
במיליוני ש"ח			
			חשיפת אשראי נוכחית למוסדות פיננסיים זרים^(ד)
16,690	1,740	14,950	AAA עד AA-
2,220	3	2,217	A+ עד A-
710	239	471	BBB+ עד BBB-
17	14	3	BB+ עד B-
17	1	16	נמוך מ: B-
211	-	211	ללא דרוג
19,865	1,997	17,868	סך הכל חשיפת אשראי נוכחית למוסדות פיננסיים זרים
-	-	-	סיכון אשראי בעייתי

ליום 31 בדצמבר 2017			
חשיפת אשראי נוכחית	סיכון אשראי חוץ מאזני נוכחי ^(ב)	סיכון אשראי מאזני ^(א)	
במיליוני ש"ח			
			חשיפת אשראי נוכחית למוסדות פיננסיים זרים^(ד)
15,896	913	14,983	AAA עד AA-
4,360	613	3,747	A+ עד A-
579	298	281	BBB+ עד BBB-
21	11	10	BB+ עד B-
32	18	14	נמוך מ: B-
397	1	396	ללא דרוג
21,285	1,854	19,431	סך הכל חשיפת אשראי נוכחית למוסדות פיננסיים זרים
-	-	-	סיכון אשראי בעייתי

- (א) מוסדות פיננסיים זרים כוללים: בנקים, בנקים להשקעות, דילרים/ברוקרים, חברות ביטוח וגופים מוסדיים.
- (ב) פיקדונות בבנקים, אשראי לציבור, ניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר, נכסים אחרים בגין מכשירים נגזרים (שווי הוגן של נגזרים) והשקעות באגרות חוב כולל אגרות חוב של בנקים מסוג Subordinated ב-31 במרס 2018 בשווי של 322 מיליון ש"ח (ב-31 במרס 2017 - 417 מיליון ש"ח וב-31 בדצמבר 2017 - 253 מיליון ש"ח).
- (ג) בעיקר ערבויות והתחייבויות למתן אשראי (ללא נגזרים חוץ מאזניים).
- (ד) הבנק משתמש בדירוג של סוכנות Moody's ו-S&P כלכד לדירוג המוסדות הפיננסיים הזרים אליהם קיימת חשיפת אשראי.
- (ה) כולל יתרות שסווגו כנכסים והתחייבויות מוחזקים למכירה בסך 1 מיליון ש"ח.

הערות:

1. חשיפות האשראי אינן כוללות השקעות בניירות ערך מגובי נכסים (למידע נוסף ראה [ביאור 5](#)).
2. חלק מהבנקים קיבלו תמיכות ממשלתיות באופנים שונים, ובכלל זה בהשקעה ישירה בהון הבנק, בערבות ממשלתית לתיקי נכסים מסוימים של הבנקים, בערבויות לגיוס מקורות לבנקים, וכו'.
3. למידע נוסף לגבי הרכב חשיפות האשראי בגין מכשירים נגזרים מול בנקים ודילרים/ברוקרים (מקומיים זרים) ראה [ביאור 11](#) בדוח הכספי.

התפתחות יתרת האשראי לדיור נטו לפי בסיסי הצמדה בישראל

סך הכל התיק	שיעור מתיק האשראי	שיעור מתיק האשראי	צמוד מדד	שיעור מתיק האשראי	לא צמוד	
במיליוני ש"ח	ב-%	במיליוני ש"ח	במיליוני ש"ח	ב-%	במיליוני ש"ח	
78,184	1.6	1,243	31,986	57.5	44,955	31 בדצמבר 2016
77,005	1.3	1,010	30,407	59.2	45,588	31 בדצמבר 2017
77,216	1.3	1,005	30,162	59.6	46,049	31 במרס 2018

התפתחות יתרת תיק האשראי לדיור נטו, בריבית משתנה וקבועה בישראל

סך תיק האשראי	משתנה		קבועה			
	מט"ח	לא צמוד	צמוד	לא צמוד		
	במיליוני ש"ח					
78,184	1,243	20,194	31,249	11,792	13,706	31 בדצמבר 2016
77,005	1,010	18,405	31,730	12,002	13,858	31 בדצמבר 2017
77,216	1,005	18,035	32,352	12,127	13,697	31 במרס 2018

התפתחות האשראי החדש לדיור על פי מסלולי ריבית בישראל

להלן התפתחות ביצועי האשראי החדש על פי מסלולי ריבית משתנה וקבועה (הלוואה בריבית משתנה הינה הלוואה שהריבית שהיא נוסאת עשויה להשתנות לאורך תקופת חיי הלוואה):

2016		2017		2018		
ממוצע שנת	רבעון ראשון	רבעון שני	רבעון שלישי	רבעון רביעי	רבעון ראשון	
שיעור מביצוע						
באחוזים						
18.7	16.6	15.1	15.9	13.9	15.0	קבועה - צמודה
13.3	16.1	16.8	16.9	15.7	15.6	משתנה כל 5 שנים ומעלה - צמודה
0.6	0.2	0.1	0.1	0.1	-	משתנה עד 5 שנים - צמודה
30.2	28.0	30.0	28.5	31.8	31.3	קבועה - לא צמודה
7.7	7.3	7.0	6.4	7.0	6.3	משתנה כל 5 שנים ומעלה - לא צמודה
29.2	31.2	30.8	32.0	31.0	31.2	משתנה עד 5 שנים - לא צמודה
0.3	0.6	0.2	0.2	0.5	0.6	משתנה - מט"ח

שיעור האשראי החדש שהעמיד הבנק בהלוואות לדיור בריבית משתנה במהלך התקופה המדווחת עמד על 53.7% לעומת 55.0% בשנת 2017. הנתונים מתייחסים לכל מסלולי הריבית המשתנה ומגזרי ההצמדה השונים לרבות הלוואות בהן הריבית משתנה מדי תקופה של חמש שנים ומעלה. בנטרול הלוואות בהן שיעור הריבית המשתנה, משתנה מדי תקופה של 5 שנים ומעלה, אשר הוראת המפקח מחריגה אותה מהגדרת הלוואות בריבית משתנה, שיעור האשראי לדיור בריבית משתנה שהועמד במהלך התקופה המדווחת הינו 31.8% לעומת 31.7% בכל שנת 2017.

להלן יתרת תיק ההלוואות לדיור והיתרות בפיגור מעל 90 יום פיגור בישראל

שנת דיווח	יתרת חוב רשומה	סכום בפיגור	שיעור הסכום בפיגור
	במיליוני ש"ח		
31 בדצמבר 2016	78,645	749	1.0%
31 בדצמבר 2017	77,448	752	1.0%
31 במרס 2018	77,664	767	1.0%

ההפרשה להפסדי אשראי ליום 31 במרס 2018, הכוללת את ההפרשה הקבוצתית על הלוואות לדיור הינה 448 מיליון ש"ח המהווה 0.58% מיתרת האשראי לדיור, בהשוואה ל-443 מיליון ש"ח ליום 31 בדצמבר 2017, המהווה 0.57% מיתרת האשראי לדיור.

התפתחות ביתרות אשראי חדש שניתן בישראל בשיעור מימון מעל 60%

להלן התפתחות האשראי החדש שהעמיד הבנק בשיעור מימון הגבוה מ-60% (שיעור מימון הינו היחס בין שיעור האשראי שאושר ללווה, אף אם טרם הועמד כולו או חלקו בפועל, לבין שווי הנכס המשועבד, בעת העמדת מסגרת האשראי):

שיעור מימון	2018		2017		2016	
	רבועון ראשון	רבועון רביעי	רבועון שלישי	רבועון שני	רבועון ראשון	ממוצע שנתי
מעל 60 ועד 70 כולל	18.0	19.8	19.8	16.9	15.7	16.1
מעל 70 ועד 80 כולל	13.0	16.8	15.9	17.8	14.3	14.7
מעל 80	0.20	0.17	0.08	0.04	0.10	0.12

(א) מסך האשראי החדש שהעמיד הבנק.

ב-15 במרס 2018 תוקן סעיף 72 להוראה 203 של בנק ישראל, כך שהקצאת ההון על הלוואות שניתנו ממועד זה, לרכישת דירה בשיעור 60% מימון ומעלה, הופחתה מ-75% ל-60%.

התפתחות שיעור מימון, יתרת תיק האשראי בישראל

שיעור המימון הממוצע של יתרת תיק האשראי ליום 31 במרס 2018 עומד על 45.7% לעומת 46.0% בשנת 2017.

התפתחות באשראי חדש, בו יחס ההחזר נמוך מ-2.5 בישראל

שיעור ההלוואות בהן יחס ההחזר נמוך מ-2.5 במועד אישור האשראי שהועמדו בתקופה המדווחת, עמד על 1.4% מסך העמדות האשראי החדשות בדומה לשנת 2017.

חישוב זה תואם את הנחיות בנק ישראל לצורך הדיווח על פי הוראה 876.

התפתחות באשראי חדש, בו מועדי הפירעון ארוכים מ-25 שנה בישראל

שיעור האשראי החדש של הלוואות לדיור, בהן מועדי הפירעון על פי חוזי ההלוואה ארוכים מ-25 שנה, עמד בתקופה המדווחת בממוצע על כ-33.9% מסך האשראי החדש שהועמד, לעומת שיעור ממוצע של כ-34.9% במהלך שנת 2017 ושל כ-35.9% בשנת 2016.

סיכון אשראי לאנשים פרטיים (ללא הלוואות לדיור)

האשראי הפרטי, אשר יכולת ההחזר שלו מבוססת בעיקרה על כושר ההשתכרות של משק הבית, מאופיין בפיזור נרחב מאוד של לווים, במגוון של מוצרי אשראי (הלוואות לסוגיהן, עו"ש, כרטיסי אשראי) ובהיקף נמוך (בממוצע) של אשראי ללקוח בודד. פעילות הלקוחות הפרטיים מרוכזת, רובה ככולה, בחטיבה הבנקאית.

על מנת לוודא ניהול סיכונים אפקטיבי, הבנק פועל תחת מגבלות ניהוליות פנימיות הדוקות בעיקר במאפיינים הבאים: שיעורי המימון, יכולת החזר חודשי, דירוגי אשראי בהתאם למודל הסטטיסטי הפנימי של הבנק.

מדיניות האשראי הפרטי, אותה מגבשת החטיבה לניהול סיכונים בשיתוף החטיבה הבנקאית, מהווה נדבך חשוב בהתוויית תיאבון הסיכון ובהכוננת הניהול השוטף של פעילות זאת.

הלך התפתחות יתרות סיכון האשראי לאנשים פרטיים בבנק (פעילות בישראל, ללא הלוואות לדיור)

יתרת סיכון אשראי במיליוני ש"ח	
49,987	31 בדצמבר 2016
48,477	31 בדצמבר 2017
46,318	31 במרס 2018

הלך התפלגות של סיכון האשראי המאזני לאנשים פרטיים בבנק לפי התקופה הנותרת לפירעון (פעילות בישראל, ללא הלוואות לדיור)

31 בדצמבר 2017		31 במרס 2018		
שיעור מהתיק ב-%	במיליוני ש"ח	שיעור מהתיק ב-%	במיליוני ש"ח	
19.5	5,975	21.9	6,365	עד שנה
17.1	5,245	15.2	4,407	מעל שנה עד 3 שנים
30.5	9,360	30.7	8,930	מעל 3 שנים עד 5 שנים
21.5	6,578	21.7	6,314	מעל 5 שנים עד 7 שנים
1.9	566	1.9	536	מעל 7 שנים
9.5	2,927	8.6	2,508	ללא תקופת פירעון ^(א)
100.0	30,651	100.0	29,060	סך הכל

(א) יתרה זאת כוללת יתרות חובה בחשבונות עובר ושב ויתרות אשראי בפיגור.

הלך התפלגות סיכון האשראי הכולל לאנשים פרטיים בבנק לפי גודל החבות ללווה בודד (פעילות בישראל, ללא הלוואות לדיור)

31 בדצמבר 2017		31 במרס 2018		גודל סיכון האשראי באלפי ש"ח	
שיעור מהתיק ב-%	במיליוני ש"ח	שיעור מהתיק ב-%	במיליוני ש"ח	מ-	עד
10.4	5,043	11.0	5,128	-	25
15.0	7,268	15.7	7,270	25	50
14.0	6,782	14.3	6,604	50	75
12.4	6,031	12.5	5,804	75	100
17.8	8,623	17.8	8,245	100	150
11.3	5,440	11.3	5,193	150	200
10.9	5,293	10.6	4,929	200	300
8.2	3,997	6.8	3,145	300	מעל 300
100.0	48,477	100.0	46,318	סך הכל סיכון אשראי כולל	

להלן התפלגות סיכון האשראי הכולל לאנשים פרטיים בבנק לפי מוצרי אשראי עיקריים (פעילות בישראל, ללא הלוואות לדוור)

31 בדצמבר 2017		31 במרס 2018		
שיעור מהתיק ב-%	במיליוני ש"ח	שיעור מהתיק ב-%	במיליוני ש"ח	
15.2	7,365	14.7	6,796	יתרות עובר ושב ויתרות מנוצלות בכרטיסי אשראי
4.6	2,257	4.4	2,037	הלוואות לרכישת רכב (ששועבד)
43.4	21,029	43.7	20,227	הלוואות אחרות
63.2	30,651	62.8	29,060	סך הכל סיכון אשראי מאזני
14.2	6,870	14.7	6,801	מסגרת עובר ושב לא מנוצלת
21.9	10,617	21.9	10,161	מסגרת כרטיסי אשראי לא מנוצלת
0.7	339	0.6	296	סיכון אשראי חוץ מאזני אחר
36.8	17,826	37.2	17,258	סך הכל סיכון אשראי חוץ מאזני
100.0	48,477	100.0	46,318	סך הכל סיכון אשראי כולל

להלן התפלגות סיכון האשראי המאזני לאנשים פרטיים בבנק בחלוקה למגזרי הצמדה ובסיסי ריבית (פעילות בישראל, ללא הלוואות לדוור)

31 במרס 2018					
שיעור מהתיק ב-%	סך הסיכון האשראי המאזני	מט"ח	לא צמוד	צמוד	
7.1	2,064	10	-	2,054	יתרות עובר ושב
16.3	4,732	49	-	4,683	יתרות מנוצלות בכרטיסי אשראי
72.3	21,020	15	37	20,968	הלוואות אחרות בריבית משתנה
95.7	27,816	74	37	27,705	סך הלוואות בריבית משתנה
4.3	1,244	28	52	1,164	הלוואות בריבית קבועה
100.0	29,060	102	89	28,869	סך הכל סיכון אשראי מאזני

31 בדצמבר 2017					
שיעור מהתיק ב-%	סך הסיכון האשראי המאזני	מט"ח	לא צמוד	צמוד	
8.1	2,476	12	-	2,464	יתרות עובר ושב
15.9	4,889	43	-	4,846	יתרות מנוצלות בכרטיסי אשראי
71.9	22,026	18	33	21,975	הלוואות אחרות בריבית משתנה
95.9	29,391	73	33	29,285	סך הלוואות בריבית משתנה
4.1	1,260	33	61	1,166	הלוואות בריבית קבועה
100.0	30,651	106	94	30,451	סך הכל סיכון אשראי מאזני

להלן יתרות תיק הנכסים הפיננסיים של האנשים הפרטיים בבנק בעלי סיכון אשראי כולל (פעילות בישראל, ללא הלוואות לדירור)

2017 בדצמבר 31	31 במרס 2018	
		במיליוני ש"ח
104,850	98,926	פיקדונות הציבור
75,498	67,734	תיקי ניירות ערך
180,348	166,660	סך תיק הנכסים הפיננסיים
38,087	35,343	סך החבות הכוללת ללקוחות בעלי תיק נכסים פיננסיים

להלן התפלגות סיכון האשראי המאזני לאנשים פרטיים בבנק לפי גובה ההכנסה הקבועה^(א) לחשבון (פעילות בישראל, ללא הלוואות לדירור)

2017 בדצמבר 31		31 במרס 2018		
ב-%	במיליוני ש"ח	ב-%	במיליוני ש"ח	
8.8	2,697	8.3	2,413	חשבונות ללא הכנסה קבועה לחשבון
6.4	1,985	6.2	1,794	מזה חשבונות לפירעון אשראי ^(ב)
31.9	9,783	32.7	9,516	נמוכה מ-10 אלפי ש"ח
31.9	9,765	32.2	9,351	הגבוהה מ-10 אלפי ש"ח ונמוכה מ-20 אלפי ש"ח
27.4	8,406	26.8	7,780	בגובה 20 אלפי ש"ח ומעלה
100.0	30,651	100.0	29,060	סך הכל

(א) הכנסה קבועה לחשבון (לפי תעודת זהות) כוללת את הזיכויים הקבועים בחשבון לקוח ובכלל זה משכורת, העברות מבנק/מחשבון אחר, הפקדות מזומן וצ'קים ועוד. ההכנסה הקבועה החודשית מחושבת על בסיס ממוצע ההכנסה במשך מספר חודשים רצופים, ובנטרול זיכויים חריגים.
(ב) חשבונות לפירעון אשראי הינם חשבונות שהפעילות היחידה המבוצעת בהם הינה פירעון הלוואה בלבד, בעוד שעיקר פעילותו השוטפת של הלקוח מרוכזת בבנק אחר.

כאמור לעיל, מדיניות האשראי של הבנק לאנשים פרטיים מבוססת על יכולת שירות החוב של הלווה מתוך ההכנסות. בהלימה לכך, למעלה מ-90% מהאשראי המאזני הינו בקרב בעלי הכנסה קבועה, כאשר קרוב ל-60% הינו בקרב בעלי הכנסה קבועה הגבוהה מ-10 אלפי ש"ח לחודש.

31 בדצמבר		31 במרס		
2017 ^(א)	2017 ^(א)	2018		
				במיליוני ש"ח
30,105	31,383	28,540		אשראי לא בעייתי
135	111	112		אשראי בעייתי לא פגום
411	421	408		אשראי בעייתי פגום
30,651	31,915	29,060		סך הכל סיכון אשראי מאזני
1.8%	1.7%	1.8%		שיעור סיכון האשראי הבעייתי מסך סיכון אשראי מאזני לאנשים פרטיים

(א) סווג מחדש. למידע נוסף ראה [ביאור 6](#).

למידע נוסף ובכלל זה הנוגע לחובות בעייתיים והוצאות בגין הפסדי אשראי ראה [ביאור 6](#) ו**ביאור 13** ובפרק החשיפה לסיכונים, סיכונים אשראי סעיף [סיכון האשראי הכולל לציבור לפי ענפי משק](#).

חשיפת הבנק למימון ממונף

בהוראת ניהול בנקאי תקין מספר 311 נקבע כי מדיניות אשראי של בנק תתייחס, בין היתר, למימון ממונף. הבנק פועל על פי עקרונות ייחודיים במדיניות האשראי לסגמנט זה, ובכלל זה בהיבט של פרמטרים פיננסיים, סמכויות אשראי ועוד.

מימון ממונף מוגדר ומנוהל על ידי הבנק בהלימה ובהרחבה להוראות העדכניות.

יתרות האשראי המצרפיות ללווים ממונפים אשר לכל אחד מהם יתרת אשראי בסכום המהווה לפחות 0.5% מהון רובד 1 של הבנק

31 בדצמבר			31 במרס			2018			
2017			2017			2018			
סך הכל	חוץ מאזני	מאזני	סך הכל	חוץ מאזני	מאזני	סך הכל	חוץ מאזני	מאזני	
									ענף משק
									במיליוני ש"ח
380	101	279	384	254	130	334	51	283	כרייה וחציבה
442	16	426	876	16	860	709	16	693	תעשייה וחרושת
699	409	290	808	404	404	722	418	304	אספקת חשמל, גז, קיטור ומיזוג אוויר
211	13	198	737	29	708	407	33	374	מסחר
223	15	208	424	30	394	214	15	199	תחבורה ואחסנה
281	-	281	-	-	-	293	-	293	בתי מלון, שירותי הארחה ואוכל
-	-	-	517	17	500	-	-	-	שירותים פיננסיים
2,236	554	1,682	3,746	750	2,996	2,679	533	2,146	סך הכל

סיכוני שוק

סיכון שוק מוגדר כסיכון להפסד בפוזיציות מאזניות וחוץ מאזניות הנובע משינוי בשווי הוגן של מכשיר פיננסי עקב שינוי בתנאי שוק (שינוי ברמת מחירים בשווקים שונים, תנודתיות בשיעורי ריבית, שערי חליפין, אינפלציה, מחירי מניות וסחורות ומדדים כלכליים נוספים). החשיפה לסיכוני שוק מתבטאת בתוצאות העסקיות, בשווי ההוגן של הנכסים וההתחייבויות, בהון העצמי ובתזרימי המזומנים.

הבנק פועל בהתאם להוראות הפיקוח על הבנקים בנושא ניהול סיכוני השוק של הקבוצה, לרבות הוראות ניהול בנקאי תקין מספר 333 בנושא "ניהול סיכון ריבית" ומספר 339 בנושא "ניהול סיכוני שוק". במסגרת יישום הוראות אלה נקבעו עקרונות יסוד לאופן ניהול הסיכונים ובקרתם, ובכלל זה האחריות של ההנהלה והדירקטוריון, הגדרת אמצעי הבקרה והכלים למדידת הסיכונים ואמצעי הבקרה והפיקוח על סיכונים אלה, תוך יישום ממשל תאגידי שכולל שלושה "קווי הגנה".

מדיניות ניהול סיכוני השוק

מדיניות ניהול סיכוני השוק מהווה ביטוי לאסטרטגיית ניהול סיכון השוק של הקבוצה. זאת, לצד הנהלים הקיימים לזיהוי, מדידה, מעקב, פיתוח ובקרה אחר סיכוני השוק. המדיניות נועדה מחד לתמוך בהשגת היעדים העסקיים תוך הערכת הסיכונים והסיכויים שיכולים לבוא מהחשיפה לסיכונים וזאת בהשוואה לרווח הצפוי מהם, ומאידך, נועדה להפחית את רמת הסיכון הנובעת מהפעילות השוטפת של הבנק, ובכלל זה לשמור על רמת נזילות גבוהה.

המדיניות מהווה כלי חשוב להגדרת תיאבון הסיכון של הבנק בתחום הנוסטרו, חדרי העסקות וחשיפות השוק בכלל קבוצת לאומי. המדיניות מגדירה את הממשל התאגידי, חלוקת האחריות הארגונית ומנגנוני האסקלציה.

החשיפות לסיכוני שוק מנוהלות באופן שוטף ברמת הקבוצה. חברות הבת בחו"ל קובעות מדיניות לניהול סיכוני שוק בהלימה עם המדיניות הקבוצתית ומסגרות הסיכון שאושרו בה. המידע על מצב החשיפות בפועל בהתאם למסגרות שנקבעו מתקבל מהחברות הבנות ומובא בחשבון בניהול הכולל של החשיפות בקבוצה.

ניהול סיכוני השוק מתבצע בשני מוקדי סיכון עיקריים: התיק הבנקאי והתיק למסחר. הגדרת התיק למסחר נגזרת מהוראות באזל והיא כוללת את תיק ניירות הערך הסחיר של הבנק ועסקות נגזרים בפעילות הסחירה. הגדרת התיק הבנקאי כוללת את העסקות אשר אינן כוללות בתיק למסחר.

חשיפה לסיכוני שוק הנובעים מההתחייבויות הפנסיוניות לעובדים

הבנק מיישם את כללי החשבונאות בארה"ב בנושא זכויות עובדים, כפי שנקבעו על ידי בנק ישראל. ניהול סיכוני השוק בגין המחויבות לעובדים מבוצע בחלקו במסגרת התיק הבנקאי ובחלקו הנוסף מנוהל באופן נפרד ועצמאי אל מול "נכסי תכנית", אשר נועדו לשאת תשואה לאורך זמן, במטרה לשרת את ערך ההתחייבות. המחויבות האקטוארית לעובדים בעלת מח"מ ארוך ומשפעת באופן משמעותי משינויים בריבית ההיוון. שיעור ההיוון המשמש לחישוב ההתחייבויות האקטואריות לזכויות עובדים נעשה על בסיס תשואת אגרות חוב ממשלתיות בישראל בתוספת עקום מרווח קבוע של אגרות חוב קונצרניות בדירוג בינלאומי AA התואם למח"מ ההתחייבויות לזכויות עובדים.

סיכון הריבית

סיכון הריבית הינו הסיכון להפסד כתוצאה משינויים בשערי ריבית חסרת סיכון במטבעות השונים והוא נובע ממספר מקורות, כגון: פערים בין מועדי שינוי הריבית או הפירעון (כמוקדם מביניהם) של הנכסים וההתחייבויות בכל אחד ממגזרי הצמדה וסיכון המרווח, ה-Basis Spread.

מדיניות החשיפות בריבית הנה להגביל את מידת ההשפעה של שינויים אפשריים בריבית על השחיקה הפוטנציאלית של השווי הכלכלי¹ ושל הרווח המימוני לשנה הקרובה.

סיכון הריבית נמדד ומנוהל בפועל על בסיס הנחות התנהגותיות שונות באשר לזמני הפירעון של הנכסים וההתחייבויות. על פי ניסיון העבר, הבנק מתייחס לחלק מיתרות העו"ש כהתחייבות לזמן ארוך. כמו כן, קיימות הנחות בהתייחס לפירעונות המוקדמים במשכנתאות על בסיס מודל סטטיסטי המנסה לחזות את הפירעונות המוקדמים כתלות בריבית. להערכות אלו חשיבות גדולה בניהול סיכוני הריבית, בין היתר בשל הגידול המשמעותי ביתרות אלו בשנים האחרונות.

מדידת החשיפה לשינויים בריבית מבוצעת הן לעליה והן לירידת ריבית בכל מגזר הצמדה. מדידה זו נועדה לבחון את רגישות מבנה שווי הנכסים וההתחייבויות הקיים לשינויי ריבית, ולכן החישוב המבוצע נעשה מבלי לשנות את מבנה הנכסים וההתחייבויות.

¹ השווי הכלכלי של ההון מוגדר כהפרש בין הערך הנוכחי של הנכסים וההתחייבויות. בחישוב הערך הנוכחי מנכים את התזרימים בעקום התשואה חסר סיכון אשראי ואת התזרימים המט"חיים בלייבור.

להלן תמצית החשיפות לשינויים בלתי צפויים בריבית ברמת הקבוצה (לפני מס ובמיליוני ש"ח)*:

השינוי הפוטנציאלי בשווי הכלכלי כתוצאה מתרחיש									
תרחיש	ליום 31 במרס 2018			ליום 31 במרס 2017			ליום 31 בדצמבר 2017		
	עליה של 1%	ירידה של 1%	עליה של 0.1%	עליה של 1%	ירידה של 1%	עליה של 0.1%	עליה של 1%	ירידה של 1%	עליה של 0.1%
במט"י									
תיק בנקאי	(452)	347	(45)	(220)	6	(12)	(411)	306	(41)
תיק למסחר	(32)	13	(2)	(84)	87	(8)	(38)	25	(3)
במט"ח									
תיק בנקאי	126	(201)	15	(46)	(97)	(3)	175	(249)	22
תיק למסחר	(18)	(27)	1	70	(112)	10	32	47	2

* חישוב החשיפה לירידת ריבית ב-1% מבוסס על הורדת שיעור הריבית על האשראי והפיקדונות בשיעור זה. מאחר ושיעור הריבית על רוב הפיקדונות כיום נמוך מ-1%, ומאחר וקיימת הסתברות נמוכה שהריבית על הפיקדונות תרד מתחת ל-0.0%, יש לראות בחישוב החשיפה המוצג לעיל אמת מידה בהתאם לסטנדרטים המקובלים.

להלן חשיפת ההון לעליה/ירידה מיידית בריבית (לפני השפעת המס ובמיליוני ש"ח):

חשיפת ההון לעליה/ירידה מיידית בריבית*	חשיפה במט"י			חשיפה במט"ח		
	עליה של 1%	ירידה של 1%	עליה של 0.1%	עליה של 1%	ירידה של 1%	עליה של 0.1%
	ליום 31 במרס 2018					
	1,617	(2,083)	181	(430)	342	(40)
	ליום 31 במרס 2017					
	1,317	(1,712)	149	(329)	177	(29)
	ליום 31 בדצמבר 2017					
	1,615	(2,083)	180	(349)	352	(34)

* מדידה זו כוללת את החשיפה לשינוי מידי בריבית של תיקי הנוסטרו המשוערכים לפי שווי שוק והמחויבות האקטואריות לעובדים. מדידה זו אינה כוללת את השפעת הרגישות של נכסי התוכנית לשינויים בריבית אשר נאמדת ב-31 במרס 2018 בירידה בשווי הנכסים של כ-131 מיליון ש"ח (ב-31 במרס 2017 כ-115 מיליון ש"ח ב-31 בדצמבר 2017 כ-134 מיליון ש"ח) בתרחיש עליה של 1% בריבית. כמו כן, המדידה אינה כוללת את ההשפעות של הוראות המעבר של תקן זכויות עובדים, לפיהן מחושב יחס הלימות ההון.

רגישות השווי ההוגן של הנכסים וההתחייבויות לריבית

להלן השווי ההוגן של מכשירים פיננסיים לפני השפעת השינויים בריבית והשפעת שינויים פוטנציאליים בשיעורי הריבית על השווי ההוגן של המכשירים הפיננסיים של הבנק וחברות מאוחדות שלו, למעט פריטים לא כספיים, על פי כללים חשבונאיים:

שווי הוגן נטו של מכשירים פיננסיים לפני השפעת השינויים בריבית:

31 במרס 2018						
מטבע ישראל						לא צמוד
מטבע חוץ לרבות מטבעי ישראל צמוד מט"ח						
סך הכל	אחרים	אירו	דולר	צמוד מדד	צמוד מדד	במיליוני ש"ח
422,803	9,765	12,555	65,682	45,040	289,761	נכסים פיננסיים
601,960	41,318	65,879	242,728	7,188	244,847	סכומים לקבל בגין מכשירים פיננסיים נגזרים וחוץ מאזניים
408,392	7,139	12,684	96,877	49,179	242,513	התחייבויות פיננסיות ^(א)
602,347	44,810	66,018	213,603	12,114	265,802	סכומים לשלם בגין מכשירים פיננסיים נגזרים וחוץ מאזניים
14,024	(866)	(268)	(2,070)	(9,065)	26,293	שווי הוגן נטו של מכשירים פיננסיים
31 במרס 2017						
מטבע ישראל						לא צמוד
מטבע חוץ לרבות מטבעי ישראל צמוד מט"ח						
סך הכל	אחרים	אירו	דולר	צמוד מדד	צמוד מדד	במיליוני ש"ח
408,659	9,144	9,636	64,899	46,964	278,016	נכסים פיננסיים
560,356	32,366	56,656	213,951	6,838	250,545	סכומים לקבל בגין מכשירים פיננסיים נגזרים וחוץ מאזניים
395,908	6,976	12,992	89,790	53,790	232,360	התחייבויות פיננסיות ^(א)
561,366	35,012	53,679	191,043	8,691	272,941	סכומים לשלם בגין מכשירים פיננסיים נגזרים וחוץ מאזניים
11,741	(478)	(379)	(1,983)	(8,679)	23,260	שווי הוגן נטו של מכשירים פיננסיים
31 בדצמבר 2017						
מטבע ישראל						לא צמוד
מטבע חוץ לרבות מטבעי ישראל צמוד מט"ח						
סך הכל	אחרים	אירו	דולר	צמוד מדד	צמוד מדד	במיליוני ש"ח
423,868	8,431	10,565	66,379	45,077	293,416	נכסים פיננסיים
507,691	30,790	55,422	195,057	7,058	219,364	סכומים לקבל בגין מכשירים פיננסיים נגזרים וחוץ מאזניים
411,639	6,749	13,111	93,530	50,252	247,997	התחייבויות פיננסיות ^(א)
507,449	33,236	53,188	169,824	12,297	238,904	סכומים לשלם בגין מכשירים פיננסיים נגזרים וחוץ מאזניים
12,471	(764)	(312)	(1,918)	(10,414)	25,879	שווי הוגן נטו של מכשירים פיננסיים

(א) כולל שווי הוגן של ההתחייבויות האקטואריות לעובדים ואינו כולל את שווי נכסי התוכנית.

השפעת שינויים פוטנציאליים בשיעורי הריבית על שווי הוגן* נטו של מכשירים פיננסיים:

31 במרס 2018								
שווי הוגן נטו של מכשירים פיננסיים לאחר השפעת שינויים בשיעורי הריבית ^(א)								
שינוי בשווי ההוגן								
מטבע ישראל								
מטבע חוץ לרבות מטבע ישראלי								
צמוד מט"ח								
לא צמוד								
צמוד מדד								
דולר ^(ב)								
אירו								
אחרים								
סך הכל								
סך הכל								
סך הכל								
במיליוני ש"ח								
במיליוני ש"ח באחוזים								
גידול מידי מקביל של 1%	25,269	(7,483)	(2,587)	(294)	(875)	14,030	6	0.04
גידול מידי מקביל של 0.1%	26,187	(8,888)	(2,118)	(271)	(867)	14,043	19	0.14
קיטון מידי מקביל של 1%	27,280	(11,101)	(1,652)	(243)	(856)	13,428	(596)	(4.25)

31 במרס 2017								
שווי הוגן נטו של מכשירים פיננסיים לאחר השפעת שינויים בשיעורי הריבית ^(א)								
שינוי בשווי ההוגן								
מטבע ישראל								
מטבע חוץ לרבות מטבע ישראלי								
צמוד מט"ח								
לא צמוד								
צמוד מדד								
דולר ^(ב)								
אירו								
אחרים								
סך הכל								
סך הכל								
סך הכל								
במיליוני ש"ח								
במיליוני ש"ח באחוזים								
גידול מידי מקביל של 1%	22,577	(7,145)	(2,446)	(413)	(477)	12,096	355	3.02
גידול מידי מקביל של 0.1%	23,197	(8,506)	(2,025)	(383)	(478)	11,805	64	0.55
קיטון מידי מקביל של 1%	23,863	(10,691)	(1,696)	(340)	(479)	10,657	(1,084)	(9.23)

31 בדצמבר 2017								
שווי הוגן נטו של מכשירים פיננסיים לאחר השפעת שינויים בשיעורי הריבית ^(א)								
שינוי בשווי ההוגן								
מטבע ישראל								
מטבע חוץ לרבות מטבע ישראלי								
צמוד מט"ח								
לא צמוד								
צמוד מדד								
דולר ^(ב)								
אירו								
אחרים								
סך הכל								
סך הכל								
סך הכל								
במיליוני ש"ח								
במיליוני ש"ח באחוזים								
גידול מידי מקביל של 1%	24,819	(8,690)	(2,404)	(317)	(771)	12,637	166	1.33
גידול מידי מקביל של 0.1%	25,771	(10,222)	(1,964)	(312)	(765)	12,508	37	0.30
קיטון מידי מקביל של 1%	26,912	(12,610)	(1,403)	(310)	(757)	11,832	(639)	(5.12)

(א) מדידה זו כוללת את החשיפה לשינוי מידי בריבית של תיקי הנוסטרו המשוערכים לפי שווי שוק והמחויבות האקטוארית לעובדים. מדידה זו אינה כוללת את השפעת הרגישות של נכסי התוכנית לשינויים בריבית אשר נאמדת ב-31 במרס 2018 כ-131 מיליון ש"ח (ב-31 במרס 2017 כ-117 מיליון ש"ח וב-31 בדצמבר 2017 כ-134 מיליון ש"ח) בתרחיש עליה של 1% בריבית. כמו כן, המדידה אינה כוללת את ההשפעות של הוראות המעבר של תקן זכויות עובדים, לפיהן מחושב יחס הלימות ההון.

(ב) מזה: השפעת נכסים פיננסיים מורכבים: גידול מידי מקביל של 1% - (294) מיליון ש"ח (ב-31 במרס 2017 - (284) מיליון ש"ח וב-31 בדצמבר 2017 - (283) מיליון ש"ח), קיטון מידי מקביל של 1% - 240 מיליון ש"ח (ב-31 במרס 2017 - 208 מיליון ש"ח וב-31 בדצמבר 2017 - 199 מיליון ש"ח), גידול מידי מקביל של 2% - (604) מיליון ש"ח (ביום 31 במרס 2017 - (591) מיליון ש"ח וביום 31 בדצמבר 2017 - (592) מיליון ש"ח), קיטון מידי מקביל של 2% - 383 מיליון ש"ח (ביום 31 במרס 2017 - 319 מיליון ש"ח וביום 31 בדצמבר 2017 - 317 מיליון ש"ח בהתאמה).

* לא כולל אומדן שווי הכנסות בגין עמלת פירעון מוקדם.

החשיפה לשינויים בשיעורי הריבית

31 במרס 2018						
מטעל עד דרישה עד חודש	מטעל שלושה חודשים	מטעל שלושה שנים	מטעל שלושה שנים	מטעל שלושה חודשים עד שנה	מטעל שלושה חודשים עד שנה	מטעל עד עשר שנים
במיליוני ש"ח						
מטבע ישראלי לא צמוד						
נכסים פיננסיים, סכומים לקבל בגין מכשירים נגזרים ובגין מכשירים פיננסיים חוץ מאזניים						
2,283	6,932	8,851	14,698	31,401	12,402	212,214
206	18,244	19,809	40,457	46,933	69,129	42,855
86	10	29	1,272	3,008	2,494	258
-	-	-	-	-	-	-
2,575	25,186	28,689	56,427	81,342	84,025	255,327
התחייבויות פיננסיות, סכומים לשלם בגין מכשירים נגזרים ובגין מכשירים פיננסיים חוץ מאזניים						
92	2,614	2,244	17,033	7,459	6,396	206,663
203	18,572	17,669	40,207	54,860	73,321	52,213
84	51	390	1,853	3,296	1,728	1,296
-	-	-	-	31	-	-
379	21,237	20,303	59,093	65,646	81,445	260,172
מכשירים פיננסיים, נטו						
2,196	3,949	8,386	(2,666)	15,696	2,580	(4,845)
25,296	23,100	19,151	10,765	13,431	(2,265)	(4,845)
מטבע ישראלי צמוד למדד						
נכסים פיננסיים, סכומים לקבל בגין מכשירים נגזרים ובגין מכשירים פיננסיים חוץ מאזניים						
2,634	5,135	9,529	13,304	8,709	2,048	1,746
-	1,137	1,177	2,334	1,685	582	273
-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-
2,634	6,272	10,706	15,638	10,394	2,630	2,019
התחייבויות פיננסיות, סכומים לשלם בגין מכשירים נגזרים ובגין מכשירים פיננסיים חוץ מאזניים						
870	2,999	5,484	16,275	3,718	1,282	1,501
-	1,064	2,386	5,412	1,637	529	970
-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	116	-	-
870	4,063	7,870	21,687	5,471	1,811	2,471
מכשירים פיננסיים, נטו						
1,764	2,209	2,836	(6,049)	4,923	819	(452)
6,050	4,286	2,077	(759)	5,290	367	(452)

(א) למעט יתרות מאזניות של מכשירים פיננסיים נגזרים, שוויו הוגן של מכשירים פיננסיים חוץ מאזניים ושווי הוגן של מכשירים פיננסיים מורכבים. בטור "ללא תקופת פירעון" מוצגות היתרות המאזניות שאינן מהוונות, כולל יתרות שזמן פירעוןן עבר בסך 1,002 מיליון ש"ח ליום 31 במרס 2018.

(ב) ממוצע משוקלל לפי שווי הוגן של משך החיים הממוצע האפקטיבי.

ליום 31 בדצמבר 2017					ליום 31 במרס 2017						
משך חיים ממוצע אפקטיבי ^(ב)	שיעור תשואה פנימי	סך הכל שווי הוגן	משך חיים ממוצע אפקטיבי ^(ב)	שיעור תשואה פנימי	סך הכל שווי הוגן	משך חיים ממוצע אפקטיבי ^(ב)	שיעור תשואה פנימי	סך הכל שווי הוגן	ללא תקופת פירעון	מעל עשרים שנה	
בשנים	באחוזים		בשנים	באחוזים		בשנים	באחוזים				
0.59	2.97	293,416	0.60	3.04	278,016	0.60	2.97	289,761	472	508	
1.48	-	211,445	1.61	-	243,006	1.38	-	237,690	-	57	
0.76	-	7,919	0.66	-	7,539	0.77	-	7,157	-	-	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
0.96	2.97	512,780	1.07	3.04	528,561	0.95	2.97	534,608	472	565	
0.27	0.85	247,997	0.38	1.05	232,360	0.27	0.78	242,513	12	-	
1.34	-	231,365	1.51	-	267,939	1.27	-	257,073	-	28	
0.77	-	7,509	0.54	-	4,978	0.78	-	8,698	-	-	
0.50	-	30	0.50	-	24	0.50	-	31	-	-	
0.79	0.85	486,901	0.98	1.05	505,301	0.79	0.78	508,315	12	28	
										537	
										25,833	
4.09	2.42	45,077	3.82	2.70	46,964	4.18	2.23	45,040	14	1,921	
2.38	-	7,058	2.55	-	6,838	2.45	-	7,188	-	-	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
3.85	2.42	52,135	3.66	2.70	53,802	3.94	2.23	52,228	14	1,921	
2.97	0.47	32,634	2.88	0.75	38,160	2.85	0.42	32,129	-	-	
2.57	-	12,170	2.86	-	8,546	2.42	-	11,998	-	-	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
-	-	127	-	-	145	-	-	116	-	-	
2.85	0.47	44,931	2.87	0.75	46,851	2.72	0.42	44,243	-	-	
										1,921	
										7,971	

החשיפה לשינויים בשיעורי הריבית

31 במרס 2018						
ממל עשר עד עשרים שנה	ממל חמש עד עשר שנים	ממל שלוש עד חמש שנים	ממל שנה עד שלוש שנים	ממל שלושה חודשים עד שנה	ממל חודש ועד שלושה חודשים	עם דרישה עד חודש
מטבע חוץ וצמוד מטבע חוץ ^(א)						
נכסים פיננסיים, סכומים לקבל בגין מכשירים נגזרים ובגין מכשירים פיננסיים חוץ מאזניים						
1,463	6,934	4,727	6,151	10,393	12,498	44,301
781	1,875	1,640	1,059	222	748	2,517
547	18,211	6,826	34,146	114,703	84,266	82,766
40	30	(57)	(62)	4,185	2,516	1,760
-	-	-	-	-	-	-
2,050	25,175	11,496	40,235	129,281	99,280	128,827
התחייבויות פיננסיות, סכומים לשלם בגין מכשירים נגזרים ובגין מכשירים פיננסיים חוץ מאזניים						
4	243	237	2,339	15,825	9,738	87,032
576	21,672	8,406	40,043	103,962	77,208	65,243
99	39	(18)	858	3,768	1,449	640
-	-	-	-	24	-	-
679	21,954	8,625	43,240	123,579	88,395	152,915
מכשירים פיננסיים, נטו						
1,371	3,221	2,871	(3,005)	5,702	10,885	(24,088)
(3,043)	(4,414)	(7,635)	(10,506)	(7,501)	(13,203)	(24,088)
חשיפה כוללת לשינויים בשיעורי הריבית						
נכסים פיננסיים, סכומים לקבל בגין מכשירים נגזרים ובגין מכשירים פיננסיים חוץ מאזניים						
6,380	19,001	23,107	34,153	50,503	26,948	258,261
753	37,592	27,812	76,937	163,321	153,977	125,894
126	40	(28)	1,210	7,193	5,010	2,018
-	-	-	-	-	-	-
7,259	56,633	50,891	112,300	221,017	185,935	386,173
התחייבויות פיננסיות, סכומים לשלם בגין מכשירים נגזרים ובגין מכשירים פיננסיים חוץ מאזניים						
966	5,856	7,965	35,647	27,002	17,416	295,196
779	41,308	28,461	85,662	160,459	151,058	118,426
183	90	372	2,711	7,064	3,177	1,936
-	-	-	-	171	-	-
1,928	47,254	36,798	124,020	194,696	171,651	415,558
מכשירים פיננסיים, נטו						
5,331	9,379	14,093	(11,720)	26,321	14,284	(29,385)
28,303	22,972	13,593	(500)	11,220	(15,101)	(29,385)
5,687	3,518	1,364	1,293	558	124	61

(א) למעט יתרות מאזניות של מכשירים פיננסיים נגזרים, שווי הוגן של מכשירים פיננסיים חוץ מאזניים ושווי הוגן של מכשירים פיננסיים מורכבים. בטור "ללא תקופת פירעון" מוצגות היתרות המאזניות שאינן מהוונות, כולל יתרות שזמן פרעונן עבר בסך 1,002 מיליון ש"ח ליום 31 במרס 2018.
 (ב) ממוצע משוקלל לפי שווי הוגן של משך החיים הממוצע האפקטיבי.
 (ג) כולל פריטים לא כספיים המוצגים בטור "ללא תקופת פירעון".
 (ד) לרבות מטבע ישראלי צמוד למטבע חוץ.
 (ה) אינו כולל שווי הוגן של ההתחייבויות האקטואריות לעובדים ואינו כולל את שווי נכסי התוכנית.

ליום 31 בדצמבר 2017			ליום 31 במרס 2017								
מסך חיים ממוצע אפקטיבי ^(ב)	שיעור תשואה פנימי	סך הכל שווי הוגן	מסך חיים ממוצע אפקטיבי ^(ב)	שיעור תשואה פנימי	סך הכל שווי הוגן	מסך חיים ממוצע אפקטיבי ^(ב)	שיעור תשואה פנימי	סך הכל שווי הוגן	ללא תקופת פירעון	מעל עשרים שנה	
בשנים	באחוזים		בשנים	באחוזים		בשנים	באחוזים				
1.21	2.21	85,375	1.28	1.98	83,679	1.35	2.44	88,002	1,281	254	
3.49	2.60	9,150	3.49	2.60	8,684	3.79	2.91	8,906	-	64	
1.05	-	273,787	0.97	-	294,960	0.89	-	341,513	-	48	
0.32	-	7,482	0.61	-	8,013	0.31	-	8,412	-	-	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
1.07	2.21	366,644	1.03	1.98	386,652	0.97	2.44	437,927	1,281	302	
0.14	1.83	113,013	0.17	0.62	109,392	0.16	1.45	116,307	888	1	
1.29	-	248,447	1.22	-	269,410	1.11	-	317,572	-	462	
1.21	-	7,785	0.92	-	10,316	0.76	-	6,835	-	-	
0.50	-	16	0.50	-	8	0.50	-	24	-	-	
0.94	1.83	369,261	0.92	0.62	389,126	0.86	1.45	440,738	888	463	
									(161)		
									(3,204)		
1.06	2.60	429,634	1.11	2.68	412,212	1.11	2.58	427,675	6,639	2,683	
1.26	-	494,645	1.27	-	546,433	1.11	-	590,167	3,776	105	
0.55	-	15,641	0.63	-	15,682	0.52	-	15,946	377	-	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
1.16	2.60	939,920	1.19	2.68	974,327	1.10	2.58	1,033,788	10,792	2,788	
0.46	0.77	395,323	0.57	0.87	381,152	0.45	0.70	392,600	2,551	1	
1.35	-	495,111	1.39	-	547,003	1.21	-	590,126	3,483	490	
0.99	-	15,342	0.80	-	15,352	0.77	-	15,601	68	-	
0.09	-	364	0.04	-	373	0.09	-	360	189	-	
0.95	0.77	906,140	1.05	0.87	943,880	0.90	0.70	998,687	6,291	491	
									2,297		
									30,600		
14.24	2.36	17,995	15.32	2.60	15,996	15.49	2.09	17,443	-	4,838	

הערות כלליות:

1. בלוח זה, הנתונים לפי תקופות מציגים את הערך הנוכחי של תזרמים עתידיים כשהם מהווים לפי שיעור התשואה הפנימי שמנכה אותם לשווי ההוגן הכלול בגין המכשיר הפיננסי בעקביות להנחות שלפיהן חושב השווי ההוגן של המכשיר הפיננסי.
לפירוט נוסף בדבר ההנחות ששימשו לחישוב השווי ההוגן של המכשירים הפיננסיים ראה [ביאור 15א](#).
2. שיעור תשואה פנימי הינו שיעור הריבית המנכה את תזרמי המזומנים הצפויים ממכשיר פיננסי אל השווי ההוגן הכלול בגינו.
3. משך חיים ממוצע אפקטיבי של קבוצת מכשירים פיננסיים מהווה קירוב לשינוי באחוזים בשווי ההוגן של קבוצת המכשירים הפיננסיים שייגרם כתוצאה משינוי קטן (גידול של 0.1%) בשיעור התשואה הפנימי של כל אחד מהמכשירים הפיננסיים.
4. השפעת עסקאות גידור כלולה בסך כל הנכסים או סך ההתחייבויות, לפי העניין.
5. בחישוב מח"מ הנכסים ומח"מ ההתחייבויות נלקח בחשבון אומדן פירעונות מוקדמים במשכנתאות ואומדן משיכות בפיקדונות הציבור בהתאמה. בניטרול ההשפעה של המודלים המח"מ המקורי כלהלן: במגזר הצמוד למדד - מח"מ הנכסים מגיע ל-4.65 שנים, מח"מ ההתחייבויות מגיע ל-2.80 שנים ופער השת"פ מסתכם ב-1.44%. במגזר השקלי הלא צמוד - מח"מ הנכסים מגיע ל-0.95 שנים, מח"מ ההתחייבויות מגיע ל-1.06 שנים ופער השת"פ 2.16%. בנוסף, בניהול חשיפות הריבית הבנק מתייחס לחלק מיתרות העו"ש בשקלים ובמט"ח, כהתחייבות ארוכה (הנפרסת בין שנה לעשר שנים), ולא עד חודש לפי הוראות הדיווח.
6. פירוט נוסף על החשיפה לשינויים בשיעורי הריבית בכל מגזר של הנכסים הפיננסיים ושל ההתחייבויות הפיננסיות, לפי סעיפי המאזן השונים, יימסרו לכל מבקש.

סיכון הנזילות

סיכון הנזילות הוא הסיכון הנוצר בשל אי הוודאות ביחס לאפשרות לגיוס מקורות ו/או למימוש נכסים, באופן בלתי צפוי ותוך פרק זמן קצר, מבלי שיגרם הפסד מהותי. מדיניות ניהול סיכון הנזילות מהווה חלק אינטגרלי מהניהול העסקי האסטרטגי של קבוצת לאומי והיא הותאמה לדרישות הוראת ניהול בנקאי תקין 342 לניהול סיכון הנזילות ודרישות הוראה 221 "יחס כיסוי נזילות", המאמצת את המלצות ועדת באזל 3, לחישוב יחס מזערי לנזילות (Liquidity Coverage Ratio) - LCR, תוך ביצוע התאמות למשק הישראלי. יחס כיסוי הנזילות המזערי שהבנק והקבוצה נדרשים לעמוד בו הינו 100%.

לאומי שומר על רמת נזילות נאותה, באמצעות השקעת תיק הנוסטרו בנכסים איכותיים ומפוזרים בשקלים ובמט"ח אשר תאפשר לו לעמוד בכל צורכי הנזילות במגוון תרחישי קיצון, ובאמצעות מדיניות גיוס של מקורות יציבים ומגוונים ולטווחי זמן שונים בדגש על גיוס פיקדונות מקמעונאים וכן גיוס של אג"ח לתקופות ארוכות.

לאומי מקיים מעקב שוטף אחר מצב הנזילות שלו באמצעות מדדים המיועדים להתריע על שינויים במצב הנזילות, בין היתר באמצעות מודל רגולטורי וכן מודלים פנימיים שפותחו בלאומי בהתאם להוראת בנק ישראל, ובהתאם לסטנדרטים המקובלים בעולם.

למידע נוסף בנוגע לסיכון הנזילות ראה פרק סיכון הנזילות [בדוח על הסיכונים לשנת 2017](#) באתר האינטרנט של הבנק [וביאור 9ב](#).

סיכונים תפעוליים

סיכון תפעולי מוגדר כסיכון להפסד כתוצאה מאי נאותות או מכשל של תהליכים פנימיים, אנשים ומערכות, או כתוצאה מאירועים חיצוניים.

קבוצת לאומי פועלת במגוון רחב של פעילויות פיננסיות ולפיכך חשופה לסיכונים תפעוליים הכוללים, בין היתר, סיכונים אבטחת מידע וסייבר, סיכונים טכנולוגיים, סיכונים המשכיות עסקית וסיכונים מעילות והונאות.

מדיניות ניהול הסיכונים התפעוליים הקבוצתית מעגנת עקרונות, קווים מנחים ואת תפיסת ניהול הסיכון התפעולי בלאומי, ובכלל זה: ניהול סיכון מוכוון ומותאם לפעילות קווי העסקים ומיקוד בסיכונים בעלי פוטנציאל להשלכה משמעותית.

למידע נוסף ראה פרק [סיכונים תפעוליים בדוח הדייקטוריון וההנהלה לשנת 2017](#) [ובדוח על הסיכונים](#).

סיכונים אחרים

סיכונים רגולציה וציות

סיכון רגולציה

בשנים האחרונות הורחבו הדרישות מבנקים בעולם ובישראל בנוגע להון ונזילות, זאת על רקע הפקת הלקחים מהמשבר הפיננסי (הוראות באזל 3). בנוסף, התפרסמו לאחרונה הנחיות בינלאומיות בנוגע לסטנדרטים חדשים העלולים להשפיע על הון הבנק ונכסי הסיכון. מגמות אלו משפיעות על אופן הקצאת ההון לפעילויות העסקיות השונות בקבוצה. כמו כן, פורסמו לאחרונה חוקים ורגולציות בדגש על סביבת הצרכן אשר מטרתם, בין השאר, הגברת התחרותיות.

להתגברות דרישות הרגולציה בארץ ובעולם השפעה על המודל העסקי, על הרווחיות ועל דרישות הלימות ההון של הקבוצה. הבנק עוקב אחר התפתחויות אלו, לומד אותן ונערך בהתאם.

סיכון ציות

א.

ציות, איסור הלבנת הון ואיסור מימון טרור

לצורך ניהול אפקטיבי של סיכוני הציות פועל בלאומי מערך ציות ואכיפה שבראשו עומדת קצינת הציות הראשית (Chief Compliance Officer). קצינת הציות הראשית אחראית, בין היתר, למילוי החובות לפי הוראות החקיקה בנושאי איסור הלבנת הון ואיסור מימון טרור. קצינת הציות הראשית משמשת גם כממונה על האכיפה בתחום דיני ניירות ערך וגם כ-Responsible Officer בתחום ה-FATCA.

מערך ציות ואכיפה כפוף ליועצת המשפטית הראשית.

המערך נמצא בקשר שוטף עם חברות הבנות בארץ ובחו"ל לצורך מעקב ליישום נושאי הציות בכללותם ויישום מדיניות הציות הקבוצתית.

בהתאם למגמות המתפתחות בעולם, מטפל הבנק במגוון נושאים בתחום ציות לרבות איסור הלבנת הון ואיסור מימון טרור והיבטי מיסוי, לרבות FATCA ו-CRS.

בין היתר, מתמקד הבנק במוקדי סיכון בעולם טכנולוגי פיננסי (כגון: פינטק, P2P, קרנות גידור, מטבעות וירטואליים וכדומה) - ניהול סיכוני ציות ואיסור הלבנת הון בעולם טכנולוגי פיננסי מתפתח המאופיין בהיעדר פיקוח רגולטורי מוגדר לצד מורכבות מקצועית והיעדר פרקטיקות מובנות לתהליכי בקרה עקב חדשנותם של הנושאים.

אכיפה מנהלית

ב.

בחוק ייעול הליכי האכיפה ברשות ניירות ערך (תיקוני חקיקה), התשע"א-2011 בא לייעל את הליכי האכיפה של הוראות החקיקה בתחום דיני ניירות הערך. במסגרת חקיקה זו ניתן יהיה להטיל סנקציות שונות על תאגיד, שהפר את ההוראות הרלוונטיות וכן על עובדי התאגיד, לרבות נושאי המשרה.

בהמשך לחוק פרסמה הרשות לניירות ערך מסמך קריטריונים להכרה בתכנית אכיפה פנימית בתחום ניירות הערך (להלן: "מסמך הקריטריונים").

במסמך הקריטריונים הנחתה רשות ניירות ערך את התאגיד, בין היתר, למנות ממונה על האכיפה. תפקידו, על פי מסמך הקריטריונים, הוא להיות אחראי על יישום תכנית האכיפה.

קצינת הציות הראשית של הקבוצה משמשת גם כממונה על האכיפה הפנימית. הדירקטוריון אישר את תכנית האכיפה הפנימית לאחר שתוקפה על ידי מומחה חיצוני ולאחר שנהלי האכיפה המרכזיים נסקרו על ידו.

FATCA - Foreign Account Tax Compliance Act

ג.

על פי החוק לתיקון פקודת מס הכנסה (מס' 227) ותקנות מס הכנסה (יישום הסכם FATCA), התשע"ו-2016 נדרש הבנק לבצע הליכי זיהוי לקוחות ולהעביר מידע לרשות המיסים בישראל אודות חשבונות המוחזקים על ידי לקוחות אמריקאים לצורך העברתו לרשות המיסים האמריקאית.

הבנק מיישם מדיניות כסף מוצהר תוך הקפדה כי לא ינהלו בבנק כספים שאינם מוצהרים לרשויות המס הרלוונטיות, בהקשר זה נערכו מהלכים רבים לאיתור וזיהוי האוכלוסיות הרלוונטיות וביצוע הדיווח לרשויות המס בהתאם לכללי ה-FATCA כפי שנקבעו בהסכם בין ישראל לרשויות המס האמריקאיות.

הבנק פועל במספר נדבכים על מנת לוודא ציות של קבוצת לאומי ויחידים בה להוראות החקיקה, בהם: מינוי קצינת הציות כממונה לנושא, אימוץ מדיניות ונהלי עבודה מתאימים, פיתוח כלים ממוכנים תומכים בתהליכי העבודה, גיבוש מנגנוני הדרכה והטמעה, בדיקה, בקרה ותפעול הנדרשים למילוי ההנחיות והנחיית החברות הבנות בקבוצה להיערכות מתאימה.

CRS - Common Reporting Standard

ד.

ארגון ה-OECD פרסם תקן אחיד ליישום חילופי מידע אוטומטיים לגבי חשבונות פיננסיים בין מדינות (להלן: "התקן"). התקן נבנה ברוח ה-FATCA האמריקאי ונועד להגביר את השקיפות והפיקוח על דיווחי המס של תושבי המדינות המחזיקים חשבונות פיננסיים מחוץ למדינת התושבות שלהם. ביולי 2016 פורסם החוק לתיקון פקודת מס הכנסה (מספר 227) בנושא יישום ה-FATCA והתקן. תקנות ליישום התקן טרם פורסמו.

לאומי נערך לעמידה בדרישות החקיקה. שלוחות בנק לאומי באנגליה וברומניה החלו ביישום התקן ביום 1 בינואר 2016 בהתאם להוראות הרגולציה המקומית החלות עליהן.

סיכונים משפטיים

קיימת חשיפה כללית, אשר לא ניתן להעריכה או לכמתה, הנובעת, בין היתר, ממורכבותם של השירותים הניתנים על ידי הבנק והחברות המאחדות ללקוחותיהם. מורכבות שירותים אלו צופנת בחובה, בין היתר, פוטנציאל לטענות, פרשנויות ואחרות, הנוגעות לשורה ארוכה של תנאים מסחריים ורגולטורים. לא ניתן לצפות מראש את כל סוגי הטענות שיועלו בתחום זה ואת החשיפה הנובעת מטענות אלו ואחרות בקשר עם שירותי הבנק והחברות המאחדות, המועלות, בין היתר, באמצעות המנגנון הדינוי הקבוע בחוק תובענות ייצוגיות.

כמו כן, קיימת חשיפה בשל שינויים רגולטורים והנחיות של המפקח על הבנקים. ההתקשרויות עם הלקוחות הינו, בחלקן, התקשרויות הנמשכות לאורך שנים רבות, במהלכן עשויים להתרחש שינויים במדיניות, ברגולציה ובמגמות הדין, לרבות בפסיקת בתי המשפט. הבנק והחברות המאחדות פועלים באמצעות מערכות מיכוניות מורכבות, אשר לאור השינויים כאמור, יש צורך להתאימן באופן שוטף. כל אלו יוצרים חשיפה תפעולית ומשפטית מוגברת.

בנוסף קיימת חשיפה כללית הנובעת מכך שכנגד הבנק והחברות המאחדות מוגשות מעת לעת תלונות למפקח על הבנקים, שעלולות בנסיבות מסוימות להביא לנקיטת הליכים משפטיים נגד הבנק. לעת הזו, לא ניתן להעריך האם קיימת חשיפה בגין תלונות אלו ולא ניתן להעריך אם תינתן הכרעה רוחבית של הפיקוח בעניין תלונות כנ"ל ו/או אם תוגשנה תביעות ייצוגיות או אחרות כתוצאה מהליכים שכאלו, וכן לא ניתן להעריך את החשיפה הפוטנציאלית לתלונות כנ"ל. לפיכך, לא נכללה הפרשה בגין החשיפה האמורה.

במהלך התקופה המדווחת לא חלו שינויים מהותיים בסיכון המשפטי ובאופן ניהולו בבנק.

למידע נוסף בדבר הסיכון המשפטי ואופן ניהולו ראה פרק [סיכונים אחרים בדוח הדירקטוריון וההנהלה לשנת 2017](#).

סיכון מוניטין

סיכון המוניטין הינו הסיכון לפגיעה באמון אשר יש לבעלי עניין שונים בבנק, לרבות: לקוחות, בעלי מניות, עובדים, צדדיים נגדים לביצוע עסקאות, ספקים, גורמי רגולציה או כל בעל עניין אחר אשר האמון שהוא נותן בבנק חיוני לפעילותו העסקית.

במהלך התקופה המדווחת לא חלו שינויים מהותיים בסיכון המוניטין ובאופן ניהולו.

למידע נוסף ראה פרק [סיכונים אחרים בדוח הדירקטוריון וההנהלה לשנת 2017](#).

סיכון אסטרטגי

סיכון אסטרטגי מוגדר כסיכון של ירידה מהותית ברווחיות הנובעת מירידה בהכנסות שאינה יכולה להיות מפוצה על ידי ירידה מספקת בהוצאות או על ידי מציאת מקורות הכנסה נוספים. ירידה זו יכולה לנבוע מהחלטות אסטרטגיות שגויות, מחוסר יכולת ליישם אסטרטגיות נכונות, מיישום בלתי נאות של החלטות או העדר תגובה והיערכות לשינויים בסביבה העסקית (ענפיים, כלכליים, רגולטורים, צרכניים וטכנולוגיים).

סיכון אסטרטגי יכול להיות כזה שהפגיעה שלו נוגעת במודל העסקי של הבנק או של אחד מקווי העסקים המהותיים שלו. זהו סוג של סיכון שההשפעה המיידית שלו על הרווח יכולה להיות לא משמעותית, אך בטווח הארוך עלולה להיות דרמטית.

במהלך התקופה המדווחת לא חלו שינויים מהותיים בסיכון האסטרטגי ובאופן ניהולו.

למידע נוסף ראה פרק [סיכונים אחרים בדוח הדירקטוריון וההנהלה לשנת 2017](#).

סיכון מאקרו-כלכלי

סיכון מאקרו-כלכלי הינו סיכון להכנסות ולהון הקבוצה הנובע מתנאים מאקרו כלכליים לרבות סביבת ריבית נמוכה, יחסי הכנסה הפוליטיים בעולם והשפעתם על הסחר הבינלאומי - המדיניות הכלכלית בארה"ב, תהליכים חברתיים ופוליטיים באירופה ואי היציבות הגיאופוליטית במוקדי סכסוך בעולם בין השאר לאור התגברות איומי הטרור.

במהלך התקופה המדווחת לא חלו שינויים מהותיים בסיכון המאקרו-כלכלי ובאופן ניהולו.

למידע נוסף ראה פרק [סיכונים אחרים בדוח הדירקטוריון וההנהלה לשנת 2017](#).

סיכון הבנקאות ההוגנת (Conduct)

סיכון הבנקאות ההוגנת (Conduct) הינו הסיכון שהתנהלות הבנק מול לקוחותיו תוביל, במעשה או במחדל, לתוצאה בלתי רצויה עבורם. זאת, ללא יכולת הלקוח לקחת מראש תוצאה זו בחשבון. בעקבות זאת עלולים להיגרם לבנק הפסדים הנובעים מנזקים משפטיים, מהטלת קנסות או מנזקי מוניטין.

במהלך התקופה המדווחת לא חלו שינויים מהותיים בסיכון הבנקאות ההוגנת ובאופן ניהולו.

למידע נוסף ראה פרק [סיכונים אחרים בדוח הדירקטוריון וההנהלה לשנת 2017](#).

מדיניות חשבונאית ואומדנים בנושאים קריטיים

כללי

הדוחות הכספיים ערוכים בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים ובהתאם להוראות המפקח על הבנקים והנחיותיו בדבר עריכת דוח כספי שנתי ורבעוני של תאגיד בנקאי כמפורט [בביאור 1 בדוחות הכספיים השנתיים ליום 31 בדצמבר 2017](#).

הכנת הדוחות הכספיים המאוחדים בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים ובהתאם להוראות המפקח על הבנקים דורשת מההנהלה שימוש באומדנים והערכות המשפיעים על הסכומים המדווחים של נכסים, התחייבויות וכן על סכומי הכנסות והוצאות.

התוצאות בפועל של אומדנים אלו עלולות להיות שונות מהאומדנים ו/או ההערכות. האומדנים וההערכות מתבססים בדרך כלל על תחזיות כלכליות, הערכות לגבי השווקים השונים וניסיון העבר, תוך הפעלת שיקול דעת ואשר ההנהלה מאמינה כי הינם סבירים בעת החתימה על הדוחות הכספיים.

הנושאים החשבונאיים הקריטיים העיקריים שצוינו בדוח השנתי ליום 31 בדצמבר 2017 הם כדלהלן: הפרשה להפסדי אשראי וסוג חובות בעייתיים, מכשירים נגזרים, ניירות ערך, התחייבויות לזכויות עובדים, התחייבויות בגין תביעות משפטיות, ומיסים על ההכנסה.

התחייבויות לזכויות עובדים

זכויות הפרישה והפנסיה בבנק נקבעות על פי סיווג תקופות ההעסקה השונות בבנק כאשר לעובדים שהחלו עבודתם בבנק מיום 1 בינואר 1999 קיימות הפקדות שוטפות לפיצויים ותגמולים ולגביהם לבנק אין חבות פנסיונית למעט השלמה לפיצויי פיטורין. לעובדים שהחלו את עבודתם בבנק לפני 1 בינואר 1999 הפורשים מעבודתם בבנק בגיל פרישה הזכות לבחור בקבלת פיצויי פרישה וכספי התגמולים או לקבל פנסיה מהבנק, הכל בהתאם ובכפוף להוראות ההסכמים השונים החלים על העובדים. הבנק מפקיד עבור עובדים אלה כספים לתגמולים ופיצויים בקופת גמל לתגמולים ופיצויים של עובדי הבנק אשר מנוהלת על ידי חברה מנהלת המוחזקת על ידי עמיתי הקופה (להלן - "עודה").

בשנים האחרונות ביצע הבנק שורה של צעדים על מנת למתן את ההשפעה של התחייבויות אלה על הדוחות הכספיים. בהמשך לצעדים אלה החל הבנק בבחינה של חלופות ביחס למצב הקיים כיום לפיו מלוא הכספים מופקדים ביעודה כאמור. בשלב זה לא ניתן להעריך האם הבחינה כאמור תוביל לגיבוש תוכנית שתאשר ותבוצע בפועל ולא ניתן להעריך האם ניתן יהיה להגיע להסכמות הנדרשות לשם ביצוע של האמור לעיל.

הסכומים של התחייבויות לפנסיה מחושבים על פי מודלים אקטואריים. שיעור ההיוון המשמש לחישוב ההתחייבות האקטוארית לזכויות עובדים, של הבנק לפנסיה נעשה על בסיס תשואות השוק בהתאם לחלופה שהבנק בחר מתוך החלופות שנקבעו על ידי בנק ישראל, לפיהם העקום מורכב מתשואות אגרות חוב ממשלתיות בישראל בתוספת עקום מרווח קבוע של אגרות חוב קונצרניות בדירוג בינלאומי AA התואם למח"מ ההתחייבויות לזכויות עובדים.

כמו כן החישובים האקטואריים לוקחים בחשבון את תחזית עליית השכר הריאלית על סמך ניסיון העבר שמשנתה בהתאם לגיל העובד.

המודלים האקטואריים כוללים הנחות לגבי: תוחלת חיים, שיעורי נכות, שיעורי עזיבה, שיעורי עזיבה עם תנאים מועדפים, שיעור ניצול זכויות הפנסיה ושיעור משיכת כספי פיצויים ותגמולים וכד'. על אף שהפרמטרים נקבעו בזירות ובמקצועיות ראוייה, שינוי בכל אחד מהפרמטרים האקטואריים או בכמה מהם ו/או בשיעור ההיוון ו/או בשיעור עליית השכר יביא לשינוי בגובה ההתחייבויות של הבנק.

הערכת האקטואר של זכויות העובדים נמצאת באתר מגנ"א של רשות ניירות ערך וכתובתו: www.magna.isa.gov.il.

ליום 31 במרס 2018 יתרת רווח כולל אחר מצטבר בגין הטבות לעובדים הסתכמה ביתרה שלילית בסך 2,800 מיליון ש"ח לאחר השפעת מס, קיטון של 150 מיליון ש"ח לאחר השפעת מס ביתרת הקרן השלילית בהשוואה ליום 31 בדצמבר 2017.

יתרת ההתחייבות להטבות לעובדים ליום 31 במרס 2018 לפי שיעור היוון על בסיס אגרות חוב קונצרניות בישראל ("שוק עמוק לגישת הרשות לניירות ערך") נמוכה בכ-875 מיליון ש"ח מיתרת ההתחייבות בפועל.

בקורות ונהלים לגבי הגילוי בדוח הכספי

הוראות המפקח על הבנקים מחילות על תאגידים בנקאיים את דרישות סעיפים 302 ו-404 של ה-Sox Act. בהתייחס לסעיפים אלו נקבעו על ידי ה-SEC וה-Public Company Accounting Oversight Board הוראות באשר לאחריות ההנהלה לקביעתם וקיומם של בקורות ונהלים לגבי הגילוי ולקיום בקרה פנימית על הדיווח הכספי וחוות דעת ראי החשבון המבקרים לגבי הביקורת של הבקרה הפנימית על הדיווח הכספי.

הוראות המפקח קובעות:

- תאגידים בנקאיים יישמו את דרישות סעיפים 302 ו-404 וכן את הוראות ה-SEC שפורסמו מכוחם.
- בקרה פנימית נאותה מחייבת קיום מערך בקרה על פי מסגרת מוגדרת ומוכרת, ומודל ה-COSO (Committee Of Sponsoring Organizations of the Treadway Commission) עונה על הדרישות ויכול לשמש לצורך הערכת הבקרה הפנימית.

הבנק מיישם באופן שוטף את ההוראה בקבוצת לאומי.

במהלך שנת 2018 יבצע הבנק תיקוף ועדכון של תהליכי בקרה מהותיים ובדיקות אפקטיביות של כל מערך הבקרה הפנימית על הדיווח הכספי.

הערכת בקורות ונהלים לגבי הגילוי

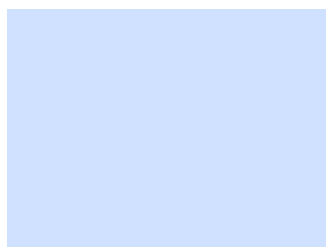
הנהלת הבנק, בשיתוף המנכ"ל הראשי, ראש החטיבה הפיננסית והחשבונאי הראשי, העריכו לתום התקופה המכוסה בדוח זה את האפקטיביות של הבקורות ונהלים לגבי הגילוי של הבנק. על בסיס הערכה זו, המנכ"ל הראשי של הבנק, ראש החטיבה הפיננסית והחשבונאי הראשי, הסיקו כי לתום תקופה זו, הבקורות ונהלים לגבי הגילוי של הבנק הינם אפקטיביים כדי לרשום, לעבד, לסכם ולדווח על המידע שהבנק נדרש לגלות בדוח הכספי בהתאם להוראות הדיווח לציבור של המפקח על הבנקים ובמועד שנקבע בהוראות אלו.

שינויים בבקרה הפנימית

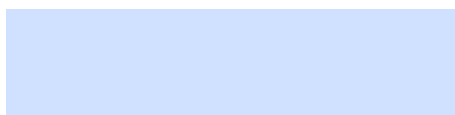
במהלך הרבעון שהסתיים ביום 31 במרס 2018 לא אירע כל שינוי מהותי בבקרה הפנימית על הדיווח הכספי של הבנק, אשר השפיע באופן מהותי או סביר שצפוי להשפיע באופן מהותי על הבקרה הפנימית של הבנק על הדיווח הכספי.

דירקטוריון

בתקופה מינואר-מרס 2018 התקיימו 6 ישיבות של מליאת הדירקטוריון ו-16 ישיבות של ועדות הדירקטוריון. בישיבת הדירקטוריון שהתקיימה ביום 23 במאי 2018, הוחלט לאשר ולפרסם את תמצית הדוחות הכספיים המאוחדים - הבלתי מבוקרים של הקבוצה ליום 31 במרס 2018 ולתקופה שהסתיימה באותו תאריך. דירקטוריון הבנק מביע את הערכתו ותודתו לעובדים ולמנהלים של הבנק ושל חברות הקבוצה, בארץ ובחו"ל, על עבודתם המסורה ותרומתם לקידום עסקי הקבוצה.

דוד ברודט
יו"ר הדירקטוריון

רקפת רוסק-עמינח
מנהל כללי ראשי

23 במאי 2018